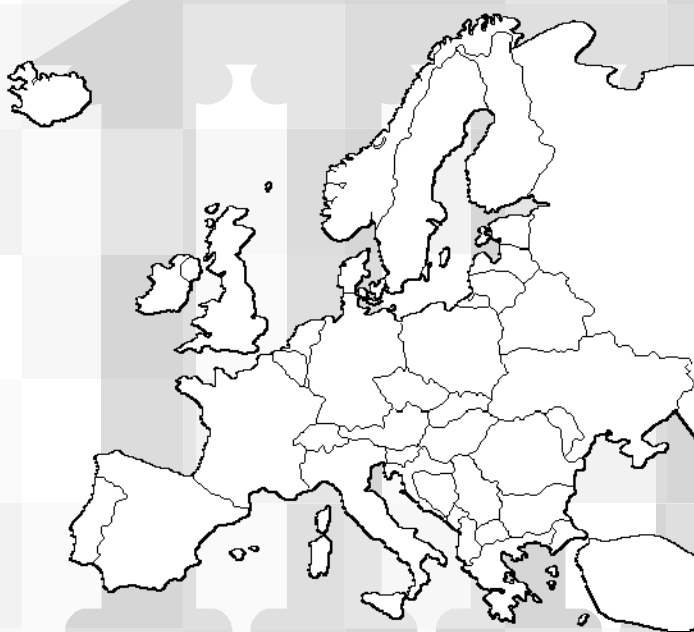

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Μελέτη αιτιών για το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα Δια Βίου μάθησης στην Ελλάδα

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 5^ο

Χαρτογράφηση των πληθυσμιακών ομάδων στις οποίες στοχεύουν οι υπηρεσίες Δια Βίου εκπαίδευσης

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ.Σ.Ε.Ε

Ιουλιανού 28 (1^{ος} όροφος) - 10434
ΑΘΗΝΑ
Τηλέφωνο: 210 – 88 38 680
Φαξ: 210 – 88 38 148
Email: kanep@otenet.gr
Ιστοσελίδα: www.kanep-gsee.gr

Έργο :

ΜΕΛΕΤΗ ΑΙΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΜΗΛΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ

Συντονιστής Έργου

Κουρουτός Μιχάλης – Διευθύνων Σύμβουλος Κ.ΑΝ.Ε.Π. Γ.Σ.Ε.Ε.

Συντονισμός Ομάδας

Μουζέλης Νίκος, Κοινωνιολόγος - Καθηγητής Λ.Σ.Ε.

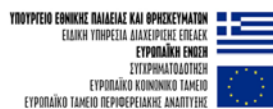
Φραγκουδάκη Άννα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Κουλαϊδής Βασίλης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Γούλας Χρήστος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Ομάδα Έργου

Δημόπουλος Κώστας. , Κατρούγκαλος Γιώργος, , Άγγελος Ευστράτογλου, Χρήστος Μινόπουλος, Κωστής Παπαϊωάννου, Νίκος Φωτόπουλος, Καρατράσογλου Ιάκωβος, Παπαντωνόπουλος Κωστής, Κατσαρέας Πέτρος, Γλέζου Κατερίνα, Μπόθου Φραντζέσκα, Σελέκος Δημήτρης, Ταγκαλίδου Ευφροσύνη, Οικονόμου Ευδοκία, Βαρβιτσιώτη Ειρήνη, Χριστόπουλος Γιώργος, Κύρου Αλίκη

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 5^ο

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΩΝ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ

Το παραδοτέο αυτό απαρτίζεται από τρία κεφάλαια, στα οποία επιχειρείται η καταγραφή και παρουσίαση αφ' ενός μεν των δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. αφ' ετέρου δε των δράσεων που εντάσσονται στο πλαίσιο ενός από τα πλέον σημαντικά τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα. Ειδικότερα στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μια συστηματική παρουσίαση και ανάλυση των δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ., που αφορούν στα ΚΕΕ, μιας από τις πλέον σημαντικές δράσεις στο χώρο της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα. Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται η ανάλυση των δράσεων αυτών σε περιφερειακή βάση. Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μια παρουσίαση και ανάλυση των δράσεων του επιχειρησιακού προγράμματος για την **απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση** καθώς ένα σημαντικό τμήμα των δράσεων αυτών εντάσσονται στο χώρο της ΔΒΜ. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται μια πληρέστερη θεώρηση των δράσεων της ΔΒΜ τόσο με αναφορά σε αυτές που αφορούν στην εκπαίδευση όσο και σε αυτές που αφορούν στην επαγγελματική κατάρτιση. Τέλος το παραδοτέο αυτό συμπληρώνεται και από τα παραρτήματα των κεφαλαίων στα οποία καταχωρούνται συμπληρωματικά στοιχεία και πληροφορίες αναφορικά με τις δράσεις αυτές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	5
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	5
1.1 Εισαγωγή: Δια Βίου Μάθηση και Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων	5
1.2 Οι δραστηριότητες των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων	8
1.3. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ.....	10
1.4. Τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ.	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	33
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	33
2.2 Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια	34
2.3 Τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια.	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» 2000-2006: Απολογιστικές Εκτιμήσεις και Τάσεις.....	62
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	62
3.1 Η Δομή Του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχάληση Και Επαγγελματικά Κατάρτιση»: Στρατηγικοί Στόχοι / Άξονες Προτεραιότητας / Δρασεις	63
3.2. Τα Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Του Προγράμματος.....	69
3.3 Η Υλοποίηση Του Φυσικού Αντικειμένου Του Προγράμματος.....	73
3.4 Τάσεις Για Το Μέλλον.....	95
Βιβλιογραφία	
Παραρτήματα	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Δραστηριότητες των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι η καταγραφή και παρουσίαση των προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) κατά την τελευταία πενταετία. Ως γνωστό η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. συνιστά έναν από τους πλέον σημαντικούς φορείς σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων ΔΒΜ. Κατά συνέπεια η καταγραφή, παρουσίαση και σχολιασμός των προγραμμάτων της θα αναδεικνύει βασικά ζητήματα που αφορούν στον ευρύτερο χώρο της Δια Βίου Μάθησης και παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τις πρόσφατες εξελίξεις.

Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και έχει ως βασικές αρμοδιότητες τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών που συνδέονται με την εκπαίδευση ενηλίκων δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στις επιμορφωτικές δραστηριότητες. Μέχρι τις αρχές της τρέχουσας δεκαετίας, η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. ονομαζόταν Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, οι δε στόχοι της ήσαν πρωτίστως επιμορφωτικού χαρακτήρα, με την ευρεία έννοια του όρου και δευτερευόντως αμιγώς εκπαιδευτικοί ή στόχοι συνδεδεμένοι με την επαγγελματική κατάρτιση. Στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων της υιοθετούσε (και υιοθετεί), σε μεγάλο βαθμό, τις αρχές, τις μεθόδους και τις τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων και ο απώτερος στόχος της ήταν να διαμορφώσει τις προϋποθέσεις μιας ομαλότερης κοινωνικής ενσωμάτωσης σε ειδικές κατηγορίες πολιτών.¹

Ειδικότερα η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. έχει την ευθύνη για την χάραξη και την ανάπτυξη της στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση, όπως αυτή ορίζεται στο μνημόνιο για τη δια βίου μάθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και κατά το ένα σκέλος ασκεί δραστηριότητες, που εντάσσονται στο εκπαιδευτικό σύστημα (Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας) και κατά το άλλο δραστηριότητες που

¹ Στη Γ.Γ.Δ.Β.Μ. υπάγεται και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ), Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με βασικό στόχο την τεχνολογική και επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. και την υλοποίηση ενεργειών που αφορούν στη δια βίου μάθηση. Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. και το ΙΔΕΚΕ συνδέονται στενά με το σύστημα επιμόρφωσης, όπως είναι θεσμοθετημένο και λειτουργεί σήμερα στην Ελλάδα.

συνδέονται τόσο με την απασχολησιμότητα, με την ευρεία της έννοια, όσο και με την ιδιότητα του πολίτη και τη συμμετοχή του στο ευρύτερο κοινωνικό γίνεσθαι. Κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι δραστηριότητες της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, μπορεί να υποστηριχθεί ότι εντάσσονται στον πυρήνα της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως και αν η τελευταία οριστεί και ερμηνευθεί. Οι βασικές της δράσεις υλοποιούνται μέσω θεσμοθετημένων δομών, που αφορούν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ), στις Σχολές Γονέων, ενώ ταυτοχρόνως, η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. συνεργάζεται και χρησιμοποιεί τις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης.

Παρά το γεγονός ότι, όπως επισημάνθηκε, βασικός στόχος του παραδοτέου ήταν η καταγραφή και παρουσίαση των προγραμμάτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. κατά την τελευταία πενταετία, η ανάλυση περιορίζεται μόνο στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων καθώς, παρά τα όσα είχαν συμφωνηθεί, δεν παραδόθηκαν στην ομάδα μελέτης τα απαραίτητα στατιστικά δεδομένα για τις άλλες δράσεις και προγράμματα της Γ.Γ.Δ.Β.Μ.. Τα μόνα στοιχεία που παραδόθηκαν, σε μία γενική μορφή, αφορούσαν τις δράσεις των ΚΕΕ κατά την τελευταία τριετία. Ωστόσο καθώς τα προγράμματα που υλοποιούνται στα ΚΕΕ καλύπτουν ένα σημαντικό τμήμα του συνόλου των δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ., τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, μπορεί με απόλυτη ασφάλεια να θεωρηθούν ως αντιπροσωπευτικά των δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. στο πεδίο της ΔΒΜ. Τα στοιχεία αυτά έτυχαν της κατάλληλης επεξεργασίας (διαμόρφωσή τους σε κατηγορίες, κατασκευή πινάκων) από την ομάδα μελέτης προκειμένου να διευκολύνουν την ανάλυση και να οδηγήσουν σε βασικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα.

1.2 ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Με τον όρο Δια Βίου Μάθηση (ΔΒΜ), σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), εννοείται...

...κάθε μαθησιακή δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων στο πλαίσιο μιας προσωπικής, κοινωνικής οπτικής και /η μιας οπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση.

Σύμφωνα με αυτόν τον ευρύ ορισμό κάτω από την «ομπρέλα» της ΔΒΜ εντάσσονται τόσο οι δραστηριότητες του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, όσο και αυτές που

αναπτύσσονται έξω από αυτό και λαμβάνουν μη τυπικές και άτυπες μορφές.² Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αντικείμενο της διερεύνησης αφορούν αποκλειστικά οι δραστηριότητες της μη τυπικής μάθησης. Δεν αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης δηλαδή οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος ούτε αυτές που εντάσσονται στην άτυπη μάθηση.

Στο χώρο της μη τυπικής μάθησης, κύριος φορέας στην Ελλάδα, είναι η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.). Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. αναπτύσσει τις δράσεις της μέσα από μία σειρά εκπαιδευτικών δομών όπως το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ), τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ), το πιστοποιημένο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης, το Κέντρο ΔΒΜ από απόσταση αλλά και μέσα από μια σειρά αυτόνομα προγράμματα που αφορούν στην εξοικείωση και εκμάθηση της λειτουργίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών (πρόγραμμα Ήρων), στην εκπαίδευση των αγροτών (πρόγραμμα Ησίοδος), στον εθελοντισμό, στην εκπαίδευση μεταναστών στην ελληνική γλώσσα και στον ελληνικό πολιτισμό, στην αγωγή υγείας, κ.α.

Μία από τις σημαντικές δραστηριότητες της Γ.Γ.Δ.Β.Μ., που αναπτύσσεται με τη βοήθεια του ΙΔΕΚΕ, που υπάγεται σ' αυτή, συνιστούν τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ). Τα εν λόγω Κέντρα εμφανίζονται στον ευρύτερο χώρο της ΔΒΜ και ειδικότερα στο χώρο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα κατά τις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Αποσκοπούν στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών δομών, εντός των οποίων θα υλοποιούνται εκπαιδευτικές δραστηριότητες της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων.³ Αποτελούν, κατά κάποιο τρόπο, συνέχεια προγενέστερων μορφών οργάνωσης της εκπαιδευτικής και επιμορφωτικής δραστηριότητας του ελληνικού κράτους. Των Κέντρων Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΚΛΕ). Τα ΚΛΕ συνιστούσαν δομές που, στο πλαίσιο των Νομαρχιακών Επιτροπών Λαϊκής

² Για μια πρώτη προσέγγιση της διάκρισης της μάθησης σε τυπική, μη τυπική και άτυπη μορφή ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στα Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000), (2001).

³ Για μια συνοπτική παρουσίαση των βασικών δομών και δραστηριοτήτων της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, που συνιστά και τον κύριο φορέα σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα και ειδικότερα στα πεδία της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στο παράρτημα του παρόντος κεφαλαίου.

Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ), αποσκοπούσαν στην ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών, στον σχεδιασμό, στην οργάνωση και στην υλοποίηση των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων.⁴ Τα ΚΕΕ σήμερα, παρά τις επί μέρους διαφοροποιήσεις που εμφανίζουν, φαίνεται να επιτελούν το ίδιο σε γενικές γραμμές έργο με τα ΚΛΕ.

Ωστόσο αξίζει να επισημανθεί ότι παρά το γεγονός ότι σε σχετικά πρόσφατες θεσμικές ρυθμίσεις (Ν.3369/2005) τα ΚΕΕ επιχειρείται να εμφανισθούν ως δομές στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, στη πραγματικότητα συνιστούν πρόγραμμα, χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το καθεστώς λειτουργίας τους, το ανθρώπινό τους δυναμικό και τα (επί μέρους) προγράμματα που υλοποιούνται σ' αυτά υπόκεινται πλήρως στους εκάστοτε κανονισμούς διαχείρισης των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, χωρίς να παρέχεται καμία δυνατότητα σ' αυτά να αναπτύξουν δικές τους πρωτοβουλίες και δράσεις και να υλοποιήσουν μη χρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση πολιτικές.

1.3 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Κατά τη χρονική περίοδο της τελευταίας τριετίας (2006-2008) λειτουργούν στην Ελλάδα 56 ΚΕΕ κατανεμημένα στις 13 περιφέρειες. Τα ΚΕΕ αναπτύσσουν και επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σ' ένα σχετικά ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν ενότητες όπως η γλώσσα, ελληνική και ευρωπαϊκές, η ιστορία, ελληνική και ευρωπαϊκή επίσης, περιβάλλον, τέχνες, πολιτισμός, διαχείριση ελεύθερου χρόνου, καθώς και ενότητες που συνδέονται περισσότερο με επαγγελματικές δραστηριότητες όπως πληροφορική, τουρισμός, οικονομία, διοίκηση και επιχειρήσεις.

Ειδικότερα και σύμφωνα με το ΙΔΕΚΕ,...

...Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται στα Κ.Ε.Ε. συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ενεργού ιδιότητας του πολίτη, τη δημιουργία θετικής στάσης ως προς τη μάθηση και την ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην

⁴ Βλέπε ειδικότερα στον κανονισμό της Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΦΕΚ 49 τ. Β/31-12-1985 αλλά και στον Καραλή (2002).

ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικο-οικονομικού χώρου δράσης των ενηλίκων πολιτών και στη σύνδεση ή επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων πολιτών. Επιπλέον συμβάλλουν στην ανάπτυξη δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καθώς και της επαγγελματικής εξέλιξης, συμμετοχή στην «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας» και πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες. Προωθούν τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου στο πεδίο του πολιτισμού, την αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και την υποστήριξη των φυλακισμένων για την ομαλή επανένταξή τους...

Οι αρκετά φιλόδοξοι αυτοί στόχοι, που τίθενται στα προγράμματα των ΚΕΕ, προκειμένου να εξασφαλίσουν στοιχειώδεις προϋποθέσεις επιτυχίας και αποτελεσματικότητας απαιτείται μια περαιτέρω σύνδεσή τους, ως κατηγορία εκπαιδευτικών πολιτικών, με τις πολιτικές απασχόλησης και αγοράς εργασίας αλλά και με τις γενικότερες κοινωνικές πολιτικές. Μολονότι η αναγκαιότητα της σύνδεσης των πολιτικών αυτών είναι προ πολλού αναγνωρισμένη και θεσμικά κατοχυρωμένη (Ν. 3369 / 2003 για τη δημιουργία του ΕΣΣΕΕΚΑ), οι υφιστάμενες κρατικές πολιτικές στα πεδία αυτά σήμερα δεν φαίνεται να λειτουργούν προς την κατεύθυνση αυτή.

Με βάση τις παραπάνω αρχικές διαπιστώσεις επιχειρείται μια καταρχήν προσπάθεια καταγραφής, ανάλυσης και αποτίμησης των δράσεων των ΚΕΕ. Σε μια τέτοια προσπάθεια η έμφαση δίδεται τόσο στα μεγέθη που αφορούν σε προγράμματα και εκπαιδευόμενους όσο όμως και στη διερεύνηση των χαρακτηριστικών των εκπαιδευόμενων. Έτσι από το σύνολο αυτό επιχειρείται η ανάλυση τόσο των δημογραφικών τους χαρακτηριστικών (φύλο και ηλικία) όσο και μιας σειράς οικονομικών και εν γένει κοινωνικών τους χαρακτηριστικών όπως του εκπαιδευτικού τους επιπέδου της κατάστασης απασχόλησής τους και της πληθυσμιακής ομάδας στην οποία εντάσσονται.

1.4. ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΕΕ

Φύλο και ηλικία συνιστούν τους δύο βασικούς παράγοντες, η ανάλυση των οποίων φωτίζει σημαντικές όψεις των δραστηριοτήτων των ΚΕΕ. Αναλυτικότερα, οι δραστηριότητες των ΚΕΕ κατά κατηγορίες προγραμμάτων και φύλο εμφανίζονται στον πίνακα 1.1.

Πίνακας 1.1
Εκπαιδευόμενοι στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
κατά κατηγορία προγράμματος και φύλο
2006-2008

Κατηγορία Προγραμμάτων	Προγραμ.	Εκπ/νοι	Άνδρες	Γυναίκες
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	587	9.202	3.323	5.879
Ευρωπαϊκές Γλώσσες- Ευρωπ. Ιστορία	2.162	35.035	8.164	26.871
Περιβάλλον – Πολιτισμός- Τουρισμός	104	1.720	618	1.102
Βασικές Γνώσεις Μαθημ. - Στατιστικής	18	269	180	89
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικoin.	2.949	46.313	13.699	32.614
Ενεργός Πολίτης	739	12.063	1.775	10.288
Πολιτισμός - Τέχνες – Διαχ. Ελ. Χρόνοι	1.250	20.037	5.259	14.778
Οικονομία - Διοίκηση – Επιχειρήσεις	390	6.127	1.861	4.266
Ειδικά Προγράμματα	237	3.582	1.767	1.815
Σύνολο	8.436	134.348	36.646	97.702

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Στο διάστημα 2006-2008, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1.1, υλοποιήθηκαν συνολικά 8.436 τμήματα μάθησης, στα οποία συμμετείχαν συνολικά 134.348 άτομα. Ο μέσος αριθμός ατόμων ανά τμήμα ανέρχεται σε δέκα έξι (16), αριθμός

ικανοποιητικός, τόσο από την οπτική του κόστους⁵ όσο και από την αμιγώς εκπαιδευτική οπτική, που θεωρεί ότι στα ολιγομελή, σε γενικές γραμμές τμήματα, αναπτύσσονται και οι προϋποθέσεις μιας αποτελεσματικής μάθησης. Ο μεγαλύτερος αριθμός προγραμμάτων (2.949) εμφανίζεται στην ενότητα των τεχνολογιών της πληροφορικής και επικοινωνιών και ακολουθούν οι ενότητες των ευρωπαϊκών γλωσσών και ευρωπαϊκής ιστορίας (2.162) και του πολιτισμού, των τεχνών και της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου (1.250), του ενεργού πολίτη (739) και της ελληνική γλώσσας και ιστορίας (587). Οι υπόλοιπες ενότητες ακολουθούν με σημαντικά χαμηλότερους αριθμούς προγραμμάτων.

Από το σύνολο των όσων συμμετείχαν στα παραπάνω προγράμματα οι 97.702 είναι γυναίκες και οι 36.646 άνδρες. Τούτο συνιστά και το πρώτο βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος των ΚΕΕ (και ενδεχομένως του συνολικού συστήματος της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα) που αφορά στην ιδιαίτερα υψηλή συμμετοχή των γυναικών. Τα τρία τέταρτα περίπου (72,7%) του συνόλου των όσων συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ, είναι γυναίκες. Η ερμηνεία αυτού του γεγονότος δεν είναι ευχερής και απαιτεί μια ιδιαίτερη προσέγγιση και διερεύνηση.⁶ Αναμένεται ωστόσο να συνδέεται με ευρύτερους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες, που αφορούν τόσο σε διαδικασίες ισότητας των δύο φύλων όσο και με φαινόμενα και καταστάσεις της δομής της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας.⁷

5 Με δεδομένες τις δαπάνες σχεδιασμού και υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ένας ικανοποιητικός αριθμός ατόμων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση του μέσου κόστους σε αποδεκτά επίπεδα.

6 Για παράδειγμα, στην καταγραφή και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης για το χρονικό διάστημα 2001-2003, που επιχειρείται από τον Ευστράτογλου (2007) ο αριθμός των ανδρών που συμμετέχουν στις δράσεις των ΚΕΚ είναι ελαφρά υψηλότερος (71.759) από τον αντίστοιχο των γυναικών (68.433). Σε παρεμφερείς διαπιστώσεις καταλήγει και ο Karantinos (2008), ο οποίος χρησιμοποιώντας δεδομένα από διάφορες πηγές εκτιμά ότι, για το 2006, η συμμετοχή των ανδρών στις δραστηριότητες της δια βίου μάθησης είναι ελαφρά υψηλότερη (2,0%) σε σχέση με τις γυναίκες (1,8%).

7 Σε ένα μεγάλο αριθμό ερευνών και μελετών (Κανελλόπουλος, Μαυρομάρα και Μητράκου 2003, κ.α) έχει επισημανθεί ότι η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην εκπαίδευση συνιστά, μεταξύ των άλλων, και παράγοντα που συμβάλλει στην ευχερέστερη συμμετοχή τους στην απασχόληση και στην ισότητα των δύο φύλων. Από την άλλη πλευρά, η επί σειρά ετών αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην ανεργία (τις τελευταίες δεκαετίες στην Ελλάδα τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών είναι υπερδιπλάσια των ανδρών) ενδέχεται να συνιστά και ένα κίνητρο για τη συμμετοχή τους σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων (46.313) συγκεντρώνεται στα προγράμματα πληροφορικής. Τα εν λόγω προγράμματα έχουν συνήθως διάρκεια 50 εκπαιδευτικών ωρών και διαρθρώνονται σε πέντε διαφορετικά επίπεδα (πληροφορική II, III, IV, V και VI).⁸ Καλύπτουν ενότητες που αναφέρονται σε βασικές γνώσεις για την πληροφορική και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (H/Y), έως την χρήση πολυμέσων και δυναμικών εφαρμογών. Τα προγράμματα αυτά παρακολουθούνται στην πλειονότητά τους από αποφοίτους λυκείου και αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και δευτερευόντως και σε μικρότερα ποσοστά από άλλες ομάδες του πληθυσμού.

Ακολουθούν, σε αριθμό ατόμων, τα προγράμματα εκμάθησης των ευρωπαϊκών γλωσσών (35.035). Στα εν λόγω προγράμματα, που είναι μικρής χρονικής διάρκειας (από 25 έως 50 διδακτικές ώρες) διδάσκονται οι γλώσσες ευρωπαϊκών χωρών (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά και Ιταλικά). Διαρθρώνονται σε δύο κυρίως επίπεδα (επίπεδο I και II) και καταβάλλεται προσπάθεια να επικεντρωθούν σε ζητήματα που συνδέονται με το ευρύτερο εργασιακό περιβάλλον. Η εκμάθηση των ευρωπαϊκών γλωσσών, στο πλαίσιο αυτών των δράσεων, γίνεται αντιληπτή ως «χρηστικό εργαλείο» που συμβάλλει στην πιο αποτελεσματική επιτέλεση της εργασίας των ατόμων.

Στην τρίτη θέση, ως προς τον αριθμό των εκπαιδευομένων (20.037), εντοπίζονται τα προγράμματα που αφορούν στον πολιτισμό, στις τέχνες και στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου των πολιτών. Η ενότητα αυτή των προγραμμάτων, μαζί με την αντίστοιχη του «ενεργού πολίτη», είναι αυτές, που σε γενικές γραμμές, έχουν τη χαλαρότερη σύνδεση με την απασχολησιμότητα⁹ των πολιτών ή γενικότερα με τις

8 Πέραν των προγραμμάτων αυτών, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.), μέσα από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ) υλοποιεί και ένα «αυτόνομο» πρόγραμμα στο χώρο της πληροφορικής και επικοινωνιών, που απευθύνεται στο γενικό πληθυσμό της χώρας και αποσκοπεί στην εξοικείωση του πληθυσμού με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών.

9 Ο όρος εδώ αναφέρεται με την έννοια που του αποδίδεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001) στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Περιοχής για τη Δια Βίου Μάθηση (ΔΒΜ). Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής οι γενικότεροι στόχοι της ΔΒΜ μπορεί να διακριθούν σε δύο βασικές κατηγορίες. Σε αυτούς που συνδέονται με την αύξηση της απασχολησιμότητας των ατόμων (της αύξησης των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν ή να διατηρήσουν πιο εύκολα μια θέση εργασίας) και σε αυτούς που συνδέονται με την ιδιότητά τους ως πολίτες (citizenship), τη δυνατότητά τους δηλαδή να συμμετέχουν στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι.

προσπάθειες των ατόμων να αυξήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους ώστε να βελτιώσουν τη θέση τους στην απασχόληση και στην αγορά εργασίας. Με άλλα λόγια είναι προγράμματα που προσομοιάζουν περισσότερο με εκπαίδευση ή επιμόρφωση παρά με επαγγελματική κατάρτιση.¹⁰ Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται προγράμματα που αφορούν στο θέατρο, στον κινηματογράφο, στη μουσική, στις εικαστικές τέχνες, στην ιστορία της τέχνης. Η διάρκειά τους ποικίλει από 25 έως 125 διδακτικές ώρες και σε περιορισμένο βαθμό επιχειρείται να συνδυάζονται οι θεωρητικές γνώσεις με την πρακτική εφαρμογή¹¹.

Στην τέταρτη θέση (12.063 άτομα) εμφανίζονται τα προγράμματα που αναφέρονται στην ιδιότητα του ενεργού πολίτη.¹² Η διάρκεια των προγραμμάτων αυτών κυμαίνεται από 25 έως 50 διδακτικές ώρες και περιλαμβάνονται προγράμματα που αφορούν στους βασικούς εθνικούς και ευρωπαϊκούς θεσμούς, στις σχέσεις των πολιτών με τις χώρες της Ευρώπης, αλλά και σε ειδικότερα θέματα που αφορούν στη διατροφή, στη σωματική και ψυχική υγεία και στην οικονομική διαχείριση του νοικοκυριού.

Στην πέμπτη θέση, με βάση τον αριθμό των εκπαιδευομένων (9.202 άτομα) εμφανίζονται προγράμματα που αφορούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνεται ένα αρκετά μεγάλο φάσμα προγραμμάτων που

10 Γύρω από τις έννοιες της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της επιμόρφωσης υπάρχει μια εκτεταμένη συζήτηση που καλύπτει διάφορα επιστημονικά πεδία. Για μια πρώτη προσέγγιση των εννοιών, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, ο ενδιαφερόμενος μπορεί, μεταξύ άλλων, να ανατρέξει στο Rogers (1999), ενώ για μια θεσμική αποτίμηση των φορέων που εμπλέκονται με διαδικασίες εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και κατάρτισης στην Ελλάδα, στο Ενστράτογλου (2005).

11 Τούτο αναμένεται να συνιστά και ένα από τα βασικά μειονεκτήματα των δράσεων αυτών καθώς δεν είναι δυνατό να διδαχθεί για παράδειγμα η φωτογραφία ή ζωγραφική χωρίς τη διασφάλιση της δυνατότητας πρακτικής άσκησης σε κατάλληλα εξοπλισμένους χώρους και εργαστήρια.

12 Η περιορισμένη συμμετοχή των πολιτών σε αντίστοιχες κατηγορίες προγραμμάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο συνιστά για ένα αριθμό ερευνητών (Green 2002,) αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα προγράμματα αυτά δεν συγκαταλέγονται ανάμεσα στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεν προωθούνται και δεν χρηματοδοτούνται επαρκώς. Λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό προσηματικά ως αντίβαρο στις προτεραιότητες που συνδέονται σχεδόν αποκλειστικά με το πεδίο της απασχολησιμότητας..

αναφέρονται είτε αμιγώς στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας είτε σε χρήση της γλώσσας σε ειδικότερα θέματα. Τα πρώτα έχουν συνήθως διάρκεια από 75 έως 100 διδακτικές ώρες και διαρθρώνονται σε τρία διαφορετικά επίπεδα (ελληνική γλώσσα Ι, ΙΙ, ΙΙΙ), ενώ τα δεύτερα έχουν, σε γενικές γραμμές, μικρότερη διάρκεια (από 25 έως 50 διδακτικές ώρες) και καλύπτουν ειδικά πεδία της ελληνικής γλώσσας, που συνδέονται είτε με την καθημερινότητα, είτε με τον εργασιακό χώρο, είτε με την αξιοποίηση των υπηρεσιών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, είτε με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, είτε με τα δικαιώματα των εργαζομένων και των πολιτών γενικότερα, είτε με ειδικότερες ακόμη χρήσεις της γλώσσας, όπως γλώσσα και δημιουργική γραφή.

Στην επόμενη θέση, με βάση τον αριθμό των εκπαιδευομένων (6.127 άτομα) κατατάσσεται η ενότητα οικονομία - διοίκηση – επιχειρήσεις. Τα προγράμματα της ενότητας αυτής είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας (από 25 έως 50 διδακτικές ώρες) παρέχοντας γενικού ή εισαγωγικού χαρακτήρα γνώσεις γύρω από θεματικά αντικείμενα που αφορούν σε στοιχεία της οικονομικής θεωρίας, σε οργάνωση και διοίκηση επιχειρήσεων, σε μάρκετινγκ, σε χρηματοοικονομικά και λογιστικά θέματα, καθώς και σε ζητήματα επιχειρηματικότητας και καινοτομιών. Όπως θα διαπιστωθεί σε επόμενη ενότητα της ανάλυσης, λόγω της φύσεώς τους, τα προγράμματα αυτά απευθύνονται, στη μεγάλη τους πλειονότητα, σε άτομα που εντάσσονται στο εργατικό δυναμικό (απασχολούμενοι και άνεργοι) και αποσκοπούν στο να βελτιώσουν, έστω και σ' ένα αρχικό επίπεδο, τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, ώστε να δύνανται με μεγαλύτερη ευχέρεια να παρακολουθούν τις εξελίξεις στα πεδία της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας.

Ιδιαίτερης σημασίας θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα προγράμματα της επόμενης ενότητας (ειδικά προγράμματα) καθώς απευθύνονται σε ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού (τσιγγάνοι, παλιννοστούντες, μετανάστες, κρατούμενοι κ.α.). Η διάρκεια των προγραμμάτων αυτών ποικίλει και κυμαίνεται μεταξύ 50 έως και 225 διδακτικών ωρών. Τα 237 τμήματα που αναπτύχθηκαν στο χρονικό διάστημα 2006-2008 παρακολούθησαν 3.582 άτομα. Στο βαθμό που τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται

και υλοποιούνται ορθολογιστικά¹³ θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι επιχειρούν να άρουν, στο μέτρο του δυνατού, τα εμπόδια που παρουσιάζονται στην πρόσβαση στην απασχόληση αλλά και γενικότερα στην κοινωνική ένταξη των ειδικών κατηγοριών του πληθυσμού, μέσα από μια προσπάθεια διαμόρφωσης ενός πλαισίου ισότητας ευκαιριών.

Τέλος ακολουθούν οι δύο μικρότερες (ως προς τον αριθμό των εκπαιδευομένων) κατηγορίες προγραμμάτων, που αφορούν στο περιβάλλον – πολιτισμός - τουρισμός και στις βασικές γνώσεις μαθηματικών και στατιστικής. Και στις δύο αυτές κατηγορίες περιλαμβάνονται προγράμματα περιορισμένης διάρκειας που καλύπτουν από 25 έως 50 διδακτικές ώρες. Η πρώτη εξ αυτών περιλαμβάνει προγράμματα που αφορούν διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος, στις κλιματικές αλλαγές στην ενέργεια και στην αειφόρο ανάπτυξη στη διαχείριση υδάτινων πόρων και στερεών και υγρών απόβλητων. Παρά την ενδιαφέρουσα θεματολογία των προγραμμάτων αυτών η ζήτησή τους παραμένει περιορισμένη, γεγονός που απαιτεί ειδική διερεύνηση και ερμηνεία.¹⁴ Η δεύτερη που περιλαμβάνει προγράμματα περιορισμένης διάρκειας (25 έως 50 διδακτικές ώρες) σε θεματικά αντικείμενα της εφαρμογής των βασικών μαθηματικών και στατιστικών εννοιών στην καθημερινή ζωή, λόγω της ιδιαίτερα περιορισμένης συμμετοχής εκπαιδευομένων δεν φαίνεται να καλύπτει επαρκείς ανάγκες ευρύτερων τμημάτων του πληθυσμού.

Μια διαφορετική πλευρά, που συμβάλλει σε μια πιο ολοκληρωμένη θεώρηση των εξελίξεων στο χώρο των προγραμμάτων των ΚΕΕ παρέχεται μέσα από τη

13 Η έννοια της ορθολογικότητας, στην προκειμένη περίπτωση, δεν μπορεί παρά να είναι συνδεδεμένη με το γεγονός ότι οι δράσεις αυτές εντάσσονται στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και ως τέτοιες θα πρέπει να συνδέονται με τις αρχές και τους κανόνες λειτουργίας του πεδίου αυτού.

14 Η ερμηνεία της περιορισμένης ζήτησης των προγραμμάτων αυτών δεν είναι εύκολη. Η χαμηλή αυτή συμμετοχή αναμένεται να συνδέεται με τη γενικότερη τάση της περιορισμένης συμμετοχής στο σύνολο των προγραμμάτων της ΔΒΜ στη χώρα.. Μια ερμηνεία της περιορισμένης συμμετοχής σ' ένα διαφορετικό πρόγραμμα, που αφορά στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, επιχειρείται από τον Ευστράτογλου (2008).

παρουσίαση της ποσοστιαίας κατανομής των προγραμμάτων και των εκπαιδευομένων (πίνακας 1.2).

Πίνακας 1.2
Ποσοστιαία Κατανομή Εκπαιδευομένων στα
Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων κατά κατηγορία προγράμματος και φύλο
2006-2008

Κατηγορία Προγραμμάτων	Προγραμ.	Εκπ/νοι	Άνδρες	Γυναίκ.
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	7,0	6,8	9,1	6,0
Ευρωπαϊκές Γλώσσες- Ευρ. Ιστορία	25,6	26,1	22,3	27,5
Περιβάλλον – Πολιτισμός- Τουρισμός	1,2	1,3	1,7	1,1
Βασικές Γνώσεις Μαθημ. – Στατιστικής	0,2	0,2	0,5	0,1
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινων.	35,0	34,5	37,4	33,4
Ενεργός Πολίτης	8,8	9,0	4,8	10,5
Πολιτισμός - Τέχνες – Διαχ. Ελ. Χρόνος	14,8	14,9	14,4	15,1
Οικονομία – Διοίκηση – Επιχειρήσεις	4,6	4,6	5,1	4,4
Ειδικά Προγράμματα	2,8	2,7	4,8	1,9
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0
Σύνολο	8.436	134.348	36.646	97.702

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Έτσι καθίσταται φανερό ότι παραπάνω από ένα στα τρία προγράμματα που υλοποιήθηκαν στα ΚΕΕ, στο υπό ανάλυση χρονικό διάστημα, αφορούσε σε προγράμματα νέων τεχνολογιών και πληροφορικής. Ένα περίπου στα τέσσερα προγράμματα αφορούσε στην εκμάθηση των βασικών ευρωπαϊκών γλωσσών, ενώ ακολουθούν τα προγράμματα που αφορούν στον πολιτισμό, στις τέχνες και στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, με μερίδιο 14,8%. Οι υπόλοιπες κατηγορίες

προγραμμάτων συγκεντρώνουν ιδιαίτερα περιορισμένα μερίδια συμμετοχής στις συνολικές δράσεις των ΚΕΕ.¹⁵

Οι κατανομές των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ, όπως αναμενόταν, εμφανίζουν σημαντικές ομοιότητες με τις αντίστοιχες των προγραμμάτων. Έτσι παραπάνω από ένα στα τρία άτομα που συμμετείχαν στα προγράμματα των ΚΕΕ παρακολούθησαν τμήματα μάθησης στην πληροφορική, ένα περίπου στα τέσσερα ευρωπαϊκές γλώσσες και ένα ποσοστό της τάξεως του 14,9% τμήματα μάθησης σε θέματα πολιτισμού, τεχνών και διαχείρισης ελεύθερου χρόνου.

Παρόμοιες με τις προαναφερόμενες φαίνεται να παρουσιάζονται και οι κατά φύλο κατανομές των εκπαιδευομένων στις γενικές κατηγορίες των προγραμμάτων. Οι όποιες διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα δύο φύλα είναι περιορισμένες, τουλάχιστον στην πλειονότητα των προγραμμάτων. Πιο αναλυτικά, ένα ελαφρά υψηλότερο μερίδιο των ανδρών (37,4%) που συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ, συγκριτικά με τις γυναίκες (33,4%), συγκεντρώνεται στα προγράμματα της πληροφορικής, ενώ το αντίστροφο συμβαίνει στα προγράμματα εκμάθησης των ευρωπαϊκών γλωσσών, με τις γυναίκες να εμφανίζουν μερίδιο της τάξεως του 27,5% έναντι 22,3% των ανδρών. Περισσότεροι δηλαδή αναλογικά άνδρες στην

15 Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της παρουσίασης των κατηγοριών των προγραμμάτων αυτών εγείρονται εύλογα μια σειρά από ερωτήματα. Γιατί αυτές οι συγκεκριμένες κατηγορίες προγραμμάτων; Πως και από που προέκυψαν; Γιατί σε αυτές τις συγκεκριμένες αναλογίες και όχι σε κάποιες άλλες; Πως και με ποιο τρόπο οι κατηγορίες αυτές συνδέονται με τις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού; Τα ερωτήματα αυτά καθώς και άλλα συναφή συνδέονται αναμφίβολα με ζητήματα που αφορούν στην ανίχνευση και διερεύνηση των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών αναγκών. Στα ερωτήματα αυτά δεν μπορούν να δοθούν σαφείς απαντήσεις καθώς ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συστημάτων της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα, είτε πρόκειται για εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά συστήματα είτε πρόκειται για συστήματα κατάρτισης (αρχικής και συνεχιζόμενης), είναι η απουσία συστήματος (ή συστημάτων) ανίχνευσης και προσδιορισμού των αναγκών τους. Παρά το γεγονός ότι ο προσδιορισμός των αναγκών αυτών συνιστά κυρίαρχο ζήτημα για την αποτελεσματικότητα των δράσεων και την πιο ορθολογική κατανομή και διάθεση των σχετικών χρηματοοικονομικών πόρων η διαμόρφωση ενός τέτοιου συστήματος δεν έχει προχωρήσει. Επιπρόσθετα μάλιστα καθώς η αναγκαιότητα της ύπαρξης του έχει αναγνωρισθεί και έχει καταρχήν θεσμοθετηθεί ως υποσύστημα του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ, Ν. 3369/2003).

πληροφορική και περισσότερες γυναίκες στην εκμάθηση ξένων γλωσσών.¹⁶ Περιορισμένες σχετικά κατά φύλο διαφοροποιήσεις στα μερίδια συμμετοχής εμφανίζονται και στα προγράμματα του περιβάλλοντος –πολιτισμού και τουρισμού καθώς και στα αντίστοιχα της οικονομίας – διοίκησης και επιχειρήσεων, ενώ πιο σημαντικές διαφοροποιήσεις παρατηρούνται στα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, με το μερίδιο των ανδρών να ανέρχεται σε 9,1% έναντι 6,0% στις γυναίκες και στο πρόγραμμα «του ενεργού πολίτη», στο οποίο το μερίδιο συμμετοχής των γυναικών είναι υπερδιπλάσιο (10,5%) του αντίστοιχου των ανδρών (4,8%). Πέραν του φύλου ιδιαίτερης σημασίας παράγοντας στη διερεύνηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ αναμφίβολα συνιστά η ηλικία. Η ηλικία συνιστώντας βασικό παράγοντα της κατάστασης απασχόλησης των ατόμων¹⁷ αλλά και γενικότερα των διαδικασιών ένταξης στην κοινωνία, αναμένεται να συνδέεται με ιδιαίτερο τρόπο με τις εκπαιδευτικές διαδικασίες και τα εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ. Στον πίνακα 1.3 εμφανίζεται η κατανομή των εκπαιδευομένων κατά ευρύτερη κατηγορία προγράμματος και ηλικία, παρέχοντας τη δυνατότητα διερεύνησης της ηλικιακής κατανομής των εκπαιδευομένων μέσα και ανάμεσα στις ευρύτερες κατηγορίες προγραμμάτων.

Ένα σημαντικό τμήμα (43,0%) του συνόλου των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ στο υπό ανάλυση χρονικό διάστημα εντοπίζεται στις κατ' εξοχήν παραγωγικές ηλικίες (30-44 ετών) και ακολουθούν, με μερίδιο της τάξεως 29,3% οι ηλικίες μεταξύ 45-64 ετών, ενισχύοντας την άποψη ότι η συμμετοχή των ατόμων στα εν λόγω προγράμματα αποσκοπεί στη βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους. Με μικρότερα μερίδια, που προσεγγίζουν το 10,0%, ακολουθούν οι ηλικιακές κατηγορίες των 20-24 και 25-29 ετών, ενώ περιορισμένα είναι τα μερίδια των ατόμων που εντάσσονται στις ακραίες ηλικιακές κατηγορίες, αυτές άνω των 65 και κάτω των 20 ετών.

16 Εξαιρετικό ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η διερεύνηση του κατά πόσο οι διαφοροποιήσεις αυτές συνδέονται μ' ένα γενικότερο κατά φύλο καταμερισμό της εργασίας που παρατηρείται στη χώρα κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

17 Υπό την έννοια ότι διαμορφώνει διαφορετικές δυνατότητες ένταξης των ατόμων και διαμόρφωσης καριέρας στη δομή της απασχόλησης και στην αγορά εργασίας αλλά ταυτοχρόνως και παράγοντα που συνδέεται με τις διαδικασίες κατάκτησης και κατακερματισμού των αγορών εργασίας (Ευστράτογλου 1997).

Πίνακας 1.3
Ποσοστιαία Κατανομή Εκπαιδευομένων στα
Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων κατά κατηγορία προγράμματος και ηλικία
2006-2008

Κατηγορία Προγραμμάτων	Σύν.	<19	20-25	26-29	30-44	45-64	65+
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	100,0	3,5	12,8	11,8	33,0	27,6	11,4
Ευρωπαϊκές Γλώσσες - Ευρωπαϊκή Ιστορία	100,0	0,6	9,2	12,6	44,4	31,1	2,2
Περιβάλλον – Πολιτισμός – Τουρισμός	100,0	1,0	16,0	9,9	27,4	33,7	12,0
Βασικές Γνώσεις Μαθηματικ Στατιστικής	100,0	10,8	19,7	19,0	31,2	18,2	1,1
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών	100,0	0,7	9,0	9,9	51,2	27,7	1,4
Ενεργός Πολίτης	100,0	0,4	5,7	5,7	26,0	37,0	25,3
Πολιτισμός - Τέχνες - Διαχείριση Ελ. Χρόνου	100,0	0,7	7,5	9,7	38,5	33,5	10,1
Οικονομία - Διοίκηση – Επιχειρήσεις	100,0	1,0	27,5	19,2	39,0	12,9	0,3
Ειδικά Προγράμματα	100,0	6,0	14,2	16,3	47,9	14,9	0,6
Σύνολο	100,0	1,0	9,9	10,9	43,0	29,3	5,8

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Αναλυτικότερα, το πρότυπο της ηλικιακής κατανομής των εκπαιδευομένων, που παρουσιάστηκε για το σύνολο των εκπαιδευομένων, φαίνεται, σε γενικές γραμμές, να

εμφανίζεται και στις επί μέρους κατηγορίες των προγραμμάτων. Στη μεγάλη πλειονότητα των προγραμμάτων τα υψηλότερα μερίδια συμμετοχής εντοπίζονται, όπως ήδη προαναφέρθηκε, στις κατ' εξοχήν παραγωγικές ηλικίες των 30-44 ετών.¹⁸ Εξαιρέση στη γενική αυτή διαπίστωση αποτελούν τόσο η κατηγορία «περιβάλλον - πολιτισμός – τουρισμός» όσο και η κατηγορία «ενεργός πολίτης», στις οποίες τα υψηλότερα μερίδια, 33,7% και 37,0% αντίστοιχα, εμφανίζονται στην ηλικιακή κατηγορία των 45-64 ετών. Στις δύο τελευταίες αυτές περιπτώσεις ένα στα τρία άτομα που παρακολουθούν τα εν λόγω προγράμματα είναι άτομα ηλικίας μεταξύ των 45-64 ετών.¹⁹

Στην πλειονότητα των προγραμμάτων στις ηλικίες άνω των 30 ετών συγκεντρώνεται πάνω από το 70,0% του συνόλου των εκπαιδευόμενων. Και στη διαπίστωση αυτή εξαιρέση αποτελούν τα προγράμματα «οικονομία – διοίκηση – επιχειρήσεις» καθώς και «βασικές γνώσεις μαθηματικών – στατιστικής» στα οποία οι μισοί περίπου εκπαιδευόμενοι είναι ηλικίας κάτω των 30 ετών. Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσε να διαπιστωθεί ότι παρά τις όποιες επί μέρους διαφοροποιήσεις η μέση ηλικία των όσων συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΕΕ είναι σχετικά υψηλή. Ένα περιορισμένο μερίδιο ατόμων (21,8%) σε ηλικίες κάτω των 30 ετών φαίνεται να συμμετέχει στις εν λόγω δράσεις.²⁰

18 Ειδικότερα μάλιστα στα προγράμματα των «τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών» καθώς και στα «ειδικά προγράμματα» παραπάνω από τους μισούς εκπαιδευόμενους στην πρώτη περίπτωση και το 48,0% στη δεύτερη, συγκεντρώνονται στην ηλικιακή αυτή κατηγορία.

19 Ειδικότερα για τα προγράμματα του ενεργού πολίτη ένα μεγάλο μερίδιο των όσων συμμετέχουν φαίνεται να είναι γυναίκες άνω των 45 ετών.

20 Σε εκ διαμέτρου αντίθετες διαπιστώσεις καταλήγει ο Κανελλόπουλος (2005) αναλύοντας τα χαρακτηριστικά των όσων συμμετέχουν σε προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα. Χρησιμοποιώντας στατιστικά δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το 1999 υποστηρίζει ότι ...κατάρτιση λαμβάνουν οι νέοι στην ηλικία και όσο μεγαλώνει κάποιος τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα να παρακολουθεί κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης. Επισημαίνει ότι ...στα άτομα ηλικίας 19-24 ετών το ποσοστό των καταρτιζομένων ανέρχεται σε 7,1%, ενώ για τις ηλικίες άνω των 30 ετών, το αντίστοιχο ποσοστό πέφτει στο 1,0%. Ερμηνεύοντας τα ευρήματα της έρευνας του με όρους της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου θεωρεί ότι είναι αναμενόμενα. Ωστόσο οι σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δικές του διαπιστώσεις και στις διαπιστώσεις της παρούσας εργασίας αναμένεται να συνδέονται με τις σημαντικές διαφοροποιήσεις που εντοπίζονται στα χαρακτηριστικά και στο είδος των προγραμμάτων του συστήματος της συνεχιζόμενης κατάρτισης με αυτά των ΚΕΕ.

Έτσι με βάση τα όσα έχουν διαπιστωθεί μέχρι τώρα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η συμπεριφορά των ατόμων αυτού του σημαντικού τμήματος του πληθυσμού της χώρας, φαίνεται να επιβεβαιώνει στην πράξη, την ύπαρξη ενός πραγματικού προτύπου Δια Βίου Μάθησης.

1.5. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΕΕ.

Εκτός από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ η διερεύνηση επεκτείνεται και σ' ένα αριθμό οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ. Ανάμεσα σ' αυτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το εκπαιδευτικό επίπεδο των όσων συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ, η κατάστασή απασχόλησής τους και η γενικότερη πληθυσμιακή ομάδα στην οποία ανήκουν. Το εκπαιδευτικό επίπεδο των όσων συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΕΕ (πίνακας 1.4) παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μία σειρά από λόγους.

Πίνακας 1.4
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων
κατά κατηγορία προγράμματος και επίπεδο εκπαίδευσης
2006-2008

Κατηγορίες Προγραμμάτων	Σύν.	Καθόλου Σχολ.	Δημοτι	Γυμν.	Λύκειο	Τεχν. Εκπ.	ΙΕΚ	Ανώτερο Τ. Εκπ.	ΑΕΙ
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	100,0	2,7	35,5	14,6	21,8	5,4	1,7	4,2	14,1
Ευρ. Γλώσσες- Ευρ.	100,0	0,1	3,6	6,6	29,5	10,7	7,7	13,9	27,9
Περιβ-Πολιτισμ.									
Τουρισμός	100,0	1,0	28,8	9,6	22,2	5,6	4,4	16,9	11,6
Βασικές Γνώσεις Μαθηματ. Στατιστι	100,0	5,9	30,5	23,8	17,8	4,1	1,9	6,3	9,7
Τεχνολογίες Πληροφ	100,0	0,1	3,1	7,8	35,1	12,6	5,9	12,4	23,0
Ενεργός Πολίτης	100,0	0,9	41,0	12,4	20,8	5,5	2,9	5,6	11,0
Πολιτ - Τέχνες – Διαχρόν	100,0	0,3	20,1	9,4	23,9	7,5	5,0	9,6	24,2
Οικον - Διοίκηση - Επιχειρήσεις	100,0	0,0	2,4	4,8	25,4	10,4	10,0	24,4	22,6
Ειδικά Προγράμματα	100,0	22,5	31,0	19,1	15,9	3,6	0,6	1,8	5,5
Σύνολο		1,0	12,5	8,8	28,6	9,8	5,7	11,5	22,1
Σύνολο	134.348	1.313	16.782	11.825	38.460	13.100	7.682	15.491	29.695

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Παρά το γεγονός ότι με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία (Ν.3369/2005) τα προγράμματα των ΚΕΕ απευθύνονται σε αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης²¹

²¹ Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία (Ν.3369/2005), την αρμοδιότητα του σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων που απευθύνονται προς τους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης, που υπάγονται στα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας. Με βάση τις διατάξεις του ίδιου νόμου την αρμοδιότητα για προγράμματα που απευθύνονται στους

στην πραγματικότητα ένας σημαντικός αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμμετέχει στις σχετικές δραστηριότητες. Τούτο ενδεχομένως είναι αποτέλεσμα τόσο του είδους των προγραμμάτων που παρέχονται από τα ΚΕΕ (προγράμματα ενός ευρύτερου ενδιαφέροντος, όπως για παράδειγμα αυτά που αναφέρονται στις τέχνες και στον πολιτισμό, είτε στην ιδιότητα του πολίτη), όσο όμως και μιας γενικότερης κατάστασης που συνδέεται με την κατάσταση απασχόλησης των ατόμων. Άτομα που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο επαγγελματικό τους πεδίο προσδοκούν ότι μπορεί να αποκομίσουν οφέλη από τη συμμετοχή τους σε σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Ένας σημαντικός αριθμός εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ, που ξεπερνά ελαφρά τα σαράντα πέντε χιλιάδες άτομα, καλύπτοντας το 33,6% του συνόλου είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (απόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ). Ένας άλλος σημαντικός αριθμός 38.460 ατόμων, που καταλαμβάνει το 28,6% του συνόλου είναι απόφοιτοι λυκείου και ακολουθούν, σε τάξη μεγέθους, οι απόφοιτοι τεχνικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ, που ξεπερνούν ελαφρά τα είκοσι χιλιάδες άτομα, καταλαμβάνοντας το 15,5% του συνόλου των εκπαιδευομένων. Στα 11.825 άτομα ή ποσοστό 8,8% ανέρχονται οι απόφοιτοι γυμνασίου (απόφοιτοι της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης), 16.782 άτομα ή ποσοστό 12,5% είναι απόφοιτοι δημοτικού, ενώ τέλος ένας περιορισμένος αριθμός 1.313 ατόμων ή ποσοστό 1,0% του συνόλου δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο.²²

αποφοίτους Λυκείου έχει η Γ.Γ.Δ.Β.Μ.. Αυτός ο μηχανιστικός τρόπος κατανομής των αρμοδιοτήτων (και των δράσεων) ανάμεσα στους φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, που θεσμοθετείται με τη σχετική νομοθεσία, έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονης κριτικής από πλευράς των κοινωνικών εταίρων, από εκπροσώπους άλλων φορέων αλλά και από μεμονωμένους επιστήμονες και ερευνητές. (ενδεικτικά αναφέρονται η ΓΣΕΕ, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ), το ΕΚΕΠΙΣ, ο Σύλλογος Εργαζομένων στη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων κ.α.).

22 Οι δύο τελευταίες αυτές κατηγορίες του πληθυσμού (απόφοιτοι δημοτικού και άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο) είναι αυτοί, που για ένα αριθμό ερευνητών, θεωρούνται και ως οργανικά και λειτουργικά αναλφάβητοι. Για μια περαιτέρω θεώρηση και ενασχόληση με τις ομάδες αυτές του πληθυσμού και μια εκτίμηση των οργανικά και λειτουργικά αναλφάβητων στην Ελλάδα, ο ενδιαφερόμενος μπορεί, μεταξύ άλλων να ανατρέξει στο Ευστράτογλου 1999 και Ευστράτογλου, Νικολοπούλου και Κορρέ (2006).

Τα προγράμματα που συγκεντρώνουν ιδιαίτερα υψηλά μερίδια αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αυτά της οικονομίας – διοίκησης και επιχειρήσεων (47,0%) και των ευρωπαϊκών γλωσσών (41,8%). Ακολουθούν αυτά των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (35,4%) και του πολιτισμού, των τεχνών και του ελεύθερου χρόνου (33,8%), με τα υπόλοιπα να εμφανίζουν σχετικά περιορισμένα μερίδια. Στον αντίποδα, ιδιαίτερα χαμηλά μερίδια αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εμφανίζουν τα ειδικά προγράμματα (8,7%), στα προγράμματα της ελληνικής γλώσσας και ιστορίας (16,3%) και σ' αυτά του ενεργού πολίτη (16,0%).

Τα υψηλότερα μερίδια αποφοίτων τεχνικής εκπαίδευσης συγκεντρώνονται στα προγράμματα της οικονομίας διοίκησης και των επιχειρήσεων (20,4%), σ' αυτά των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (18,5%) και σ' αυτά των ευρωπαϊκών γλωσσών και ιστορίας (18,4%). Στον αντίποδα, τα χαμηλότερα μερίδια αποφοίτων τεχνικής εκπαίδευσης συγκεντρώνονται στα ειδικά προγράμματα (4,2%), σ' αυτά της ελληνικής γλώσσας και ιστορίας (7,1%) και στα προγράμματα του ενεργού πολίτη (8,4%).

Με τη σειρά τους οι απόφοιτοι λυκείου, συνιστώντας την κατ' εξοχήν ομάδα του πληθυσμού προς την οποία απευθύνονται οι δράσεις της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. και συνεπώς και των ΚΕΕ, παρουσιάζουν σχετικά υψηλές συγκεντρώσεις στο σύνολο σχεδόν των προγραμμάτων. Τα υψηλότερα ωστόσο ποσοστά εμφανίζουν στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (35,1%), στις ευρωπαϊκές γλώσσες και ιστορία (29,5%) και στα προγράμματα οικονομίας – διοίκησης και επιχειρήσεων (25,4%), ενώ τα χαμηλότερα στα ειδικά προγράμματα (15,9%). Στο βαθμό που μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι απόφοιτοι λυκείου συνιστούν το λιγότερο εξειδικευμένο τμήμα του πληθυσμού (και κυρίως του εργατικού δυναμικού) η υψηλή συμμετοχή τους στις παραπάνω κατηγορίες προγραμμάτων παρέχει και ενδείξεις μιας προσπάθειας απόκτησης στοιχειώδους εξειδίκευσης.

Οι απόφοιτοι γυμνασίου, καθώς συνιστούν μια σχετική περιορισμένη ομάδα των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ (11.825 άτομα ή ποσοστό 8,8% του συνόλου των εκπαιδευομένων) εμφανίζουν το υψηλότερο μερίδιο τους στο πρόγραμμα των βασικών γνώσεων μαθηματικών και στατιστικής (23,8%). Ένας περίπου στους τέσσερις που παρακολουθούν το εν λόγω πρόγραμμα είναι απόφοιτος γυμνασίου. Υψηλή είναι η συγκέντρωσή τους και στα ειδικά προγράμματα (19,1%) ενώ στα υπόλοιπα εμφανίζουν σχετικά χαμηλές συγκεντρώσεις, με τις χαμηλότερες να

εντοπίζονται στο πρόγραμμα οικονομία – διοίκηση – επιχειρήσεις και ευρωπαϊκές γλώσσες και ιστορία (6,6%).²³

Οι δύο τελευταίες κατηγορίες των αποφοίτων δημοτικού και αυτών που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν και ως λειτουργικά και οργανικά αναλφάβητοι αντίστοιχα συνιστούν, ως προς τη συμπεριφορά τους στα προγράμματα των ΚΕΕ, δύο διακριτές ομάδες. Οι απόφοιτοι δημοτικού συγκεντρώνουν υψηλά ποσοστά στα προγράμματα των ενεργών πολιτών (41,0%). Περισσότερα από τα δύο τρίτα των ατόμων που παρακολουθούν τις σχετικές δράσεις είναι απόφοιτοι δημοτικού. Φαίνεται ότι η πολυπλοκότητα και η συνθετότητα των σύγχρονων κοινωνιών καθώς και οι δυσχέρειες, μέσα από την ανάπτυξη γραφειοκρατικών μηχανισμών, πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες καθιστούν τη συμμετοχή ατόμων με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα επιβεβλημένη. Το ίδιο θα μπορούσε να υποστηριχθεί και για τα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, στα οποία οι απόφοιτοι δημοτικού εμφανίζουν επίσης υψηλά ποσοστά συμμετοχής (35,5%). Η γλώσσα, και όλες οι γνώσεις και δεξιότητες που συνδέονται μ' αυτήν, περισσότερο από ποτέ, συνιστά ένα απαραίτητο εργαλείο για μια ευχερέστερη πρόσβαση στην απασχόληση και την ενσωμάτωση στην κοινωνία γενικότερα (Ευστράτογλου 1999). Υψηλές επίσης συγκεντρώσεις εμφανίζουν και στα ειδικά προγράμματα (31,0%) καθώς και στα προγράμματα του περιβάλλοντος, του πολιτισμού και του τουρισμού (28,8%). Στον αντίποδα, ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή εμφανίζουν τόσο στα προγράμματα οικονομίας – διοίκησης – επιχειρήσεων (2,4%), όσο και σ' αυτά των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών (3,1%). Και αν αυτή η χαμηλή συμμετοχή των αποφοίτων δημοτικού σε προγράμματα οικονομίας, διοίκησης και επιχειρήσεων μπορεί, με τον ένα ή άλλο τρόπο να δικαιολογηθεί, η χαμηλή συμμετοχή σε προγράμματα εξοικείωσης και

23 Και οι απόφοιτοι γυμνασίου μπορεί να θεωρηθούν ως κατηγορία του πληθυσμού χωρίς ιδιαίτερη εξειδίκευση. Στην περίπτωση τους όμως, η ταχύτερή τους ένταξη στη δομή της απασχόλησης και στην αγορά εργασίας, διαμορφώνει στοιχειώδεις προϋποθέσεις ύπαρξης εργασιακής εμπειρίας, έτσι ώστε σε μερικές περιπτώσεις να εμφανίζουν πιο βελτιωμένους δείκτες στις επιδόσεις τους στην αγορά εργασίας συγκριτικά με τους αποφοίτους λυκείου. Για παράδειγμα, το ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων γυμνασίου, για το 2007, ανέρχεται σε 9,3% ενώ το αντίστοιχο των αποφοίτων λυκείου σε 10,2% (στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού).

εκμάθησης της λειτουργίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών συνιστά ιδιαίτερο πρόβλημα. Καθώς η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών διευρύνεται ολοένα και περισσότερο σε καθημερινές δραστηριότητες η έλλειψη γνώσεων και η αδυναμία χειρισμού τους συνιστά μια σύγχρονη μορφή αποκλεισμού από προϊόντα και υπηρεσίες.

Τέλος τα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο συνιστούν μια ιδιαίτερα περιορισμένη ομάδα των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ (μόλις 1.303 άτομα ή ποσοστό 1,0%). Τούτο παρέχει και τη δυνατότητα μιας πρώτης διαπίστωσης που συνδέεται με τις δυσχέρειες πρόσβασης των ατόμων αυτών στις δραστηριότητες της δια βίου μάθησης.²⁴ Υποθέτοντας ότι τα αναλφάβητα άτομα έχουν και περισσότερες πιθανότητες να είναι και άτομα με χαμηλές δεξιότητες θα ανέμενε κανείς να συμμετέχουν, με μεγαλύτερη συχνότητα, σε προγράμματα δια βίου μάθησης. Ωστόσο στη διεθνή (Hansen 1998, Myers και Myles 2005, Myers και Broucker 2006, κ.α.) αλλά και στην ελληνική (Ευστράτογλου 1999, Ευστράτογλου και Νικολοπούλου 2008) βιβλιογραφία έχει επισημανθεί ότι τα άτομα αυτά εμφανίζουν εξαιρετικές δυσκολίες στην πρόσβασή τους σε δράσεις εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού χαρακτήρα. Μία δεύτερη διαπίστωση αναφέρεται στο είδος των προγραμμάτων στα οποία συμμετέχουν. Έτσι, το υψηλότερό τους μερίδιο (22,5%) αλλά και η πλειονότητα τους σε αριθμό ατόμων (805 άτομα) συγκεντρώνεται στα ειδικά προγράμματα. Ένα περίπου στα τέσσερα άτομα που συμμετέχουν στα εν λόγω προγράμματα είναι άτομα που δεν έχουν συμμετάσχει στην τυπική εκπαίδευση. Τέλος ένας μικρότερος αριθμός εξ αυτών φαίνεται να παρακολουθεί και προγράμματα εκμάθησης βασικών γνώσεων μαθηματικών και στατιστικής.

Ιδιαίτερης ωστόσο σημασίας ζήτημα αφορά και στην κατάσταση απασχόλησης των ατόμων που συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ. Ο πίνακας 1.5

24 Το 2007 στην Ελλάδα, ο αριθμός των ατόμων ηλικίας άνω των 15 ετών που δεν έχει πάει καθόλου σχολείο ανέρχεται σε 222.300 άτομα. Εάν σε αυτούς προστεθούν και τα άτομα που έχουν πάει μερικές τάξεις στο δημοτικό χωρίς να καταφέρουν να το ολοκληρώσουν (356.200 άτομα) τότε ο συνολικός τους αριθμός ανέρχεται σε 578.500 άτομα. Εξ αυτών, οι 92.300 είναι άτομα εργάσιμης ηλικίας (15-64 ετών), το μεγαλύτερο τμήμα των οποίων αποτελεί εν δυνάμει ομάδα στόχο των προγραμμάτων της δια βίου.

παρουσιάζει τη ποσοστιαία διάρθρωση των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά κατηγορία προγράμματος και κατάσταση απασχόλησης.

Πίνακας 1.5
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων
κατά κατηγορία προγράμματος και κατάσταση απασχόλησης
2006-2008

Κατηγορίες Προγραμμάτων	Σύνολο	Οικιακά	Συνταξ.	Φοιτητής	Μη Απασ.	Άνεργος	Απασχολ
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	100,0	25,6	16,4	3,5	13,6	14,8	26,1
Ευρωπαϊκ. Γλώσσα Ιστορία	100,0	10,8	6,8	5,1	2,3	18,1	56,9
Περιβάλλον - Τουρισμός	100,0	20,3	13,9	12,5	2,9	12,0	38,4
Βασικές Γνώσεις Μ Στατιστ.	100,0	3,0	8,9	8,6	30,9	23,4	25,3
Τεχνολογίες Πληρ Επικ.	100,0	11,3	4,5	4,8	2,6	18,8	58,1
Ενεργός Πολίτης	100,0	33,4	26,3	2,9	3,7	8,6	25,1
Πολιτισμός - Τέχνη Ελ. Χρόνου	100,0	18,0	14,9	4,4	3,8	12,7	46,1
Οικονομία – Επιχειρήσεις	100,0	5,8	1,8	21,2	2,0	20,1	49,1
Ειδικά Προγράμματα	100,0	20,7	0,3	0,1	29,3	20,8	28,8
Σύνολο	100,0	15,2	9,3	5,3	4,3	16,6	49,3
Σύνολο	134.348	20.460	12.488	7.099	5.769	22.250	66.282

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Οι μισοί περίπου συμμετέχοντες στις δράσεις των ΚΕΕ (49,3%) είναι απασχολούμενοι, ενώ το 16,6% άνεργοι. Και οι δύο αυτές κατηγορίες μαζί, που συνθέτουν τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό ή άλλως το εργατικό δυναμικό καλύπτουν περίπου τα δύο τρίτα του συνόλου των εκπαιδευομένων. Το υπόλοιπο ένα τρίτο περίπου (34,1%) αφορά σε άτομα που βρίσκονται εκτός εργατικού δυναμικού.

Ανάμεσα στους τελευταίους κυρίαρχη κατηγορία είναι αυτή των ατόμων που ασχολούνται με τα οικιακά (15,2%), ακολουθούν οι συνταξιούχοι (9,3%), οι φοιτητές και σπουδαστές (5,3%) και άλλες κατηγορίες που καταχωρούνται ως μη απασχολούμενοι (4,3%).

Τα υψηλότερα μερίδια απασχολουμένων συγκεντρώνονται στα προγράμματα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (58,1%), ευρωπαϊκών γλωσσών (56,9%),²⁵ οικονομίας, διοίκησης και επιχειρήσεων (49,1%) και πολιτισμού, τεχνών και διαχείρισης ελεύθερου χρόνου (46,1%), ενώ στον αντίποδα τις χαμηλότερες συγκεντρώσεις στα προγράμματα των ενεργών πολιτών (25,1%) και της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας (26,1%). Οι άνεργοι, με τη σειρά τους, εμφανίζουν υψηλές συγκεντρώσεις στα προγράμματα βασικών γνώσεων μαθηματικών και στατιστικής (23,4%),²⁶ οικονομίας, διοίκησης και επιχειρήσεων (20,1%), τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (18,8%) και εκμάθησης ευρωπαϊκών γλωσσών (18,1%). Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι απασχολούμενοι και άνεργοι, ως οι δύο βασικές κατηγορίες του εργατικού δυναμικού, παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τις ίδιες κατηγορίες προγραμμάτων.

Στις κατηγορίες του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού, οι απασχολούμενοι με τα οικιακά εμφανίζουν υψηλές συγκεντρώσεις στα προγράμματα των ενεργών πολιτών (33,4%),²⁷ της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και ιστορίας (25,6%), των ειδικών προγραμμάτων (20,8%) και του περιβάλλοντος, πολιτισμού και τουρισμού (20,3%), ενώ περιορισμένες συγκεντρώσεις εμφανίζουν στα προγράμματα της οικονομίας, διοίκησης και επιχειρήσεων (5,8%) και των ευρωπαϊκών γλωσσών και ιστορίας (10,8%). Οι συνταξιούχοι με τη σειρά τους, εμφανίζουν υψηλές συγκεντρώσεις στα

25 Γεγονός που ενισχύει περαιτέρω τις διαπιστώσεις ότι η εκμάθηση των ξένων γλωσσών γίνεται περισσότερο αντιληπτός ως μέσο αντιμετώπισης επαγγελματικού χαρακτήρα ζητημάτων

26 Βεβαίως η πραγματική σημασία αυτής της διαπίστωσης περιορίζεται λόγω του μικρού αριθμού των εκπαιδευόμενων στα εν λόγω προγράμματα.

27 Κατηγορία που υπενθυμίζεται ότι συγκεντρώνει ένα ιδιαίτερα υψηλό αριθμό γυναικών (10.288) έναντι ενός περιορισμένου αριθμού (1.775) ανδρών.

προγράμματα των ενεργών πολιτών (26,3%),²⁸ της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας (16,4%), του πολιτισμού, των τεχνών και της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου (14,9%) και του περιβάλλοντος, του πολιτισμού και του τουρισμού (13,9%) και στον αντίποδα, χαμηλές συγκεντρώσεις στα προγράμματα της οικονομίας διοίκησης (1,8%) και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (4,5%).

Ιδιαίτερες περιπτώσεις θα πρέπει να θεωρηθούν αυτοί που καταχωρούνται ως μη απασχολούμενοι καθώς και οι φοιτητές και σπουδαστές. Και οι μεν πρώτοι εμφανίζουν υψηλές συγκεντρώσεις στα ειδικά προγράμματα (29,3%) και στην ελληνική γλώσσα και ιστορία (13,9%) και ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή στο σύνολο σχεδόν των υπόλοιπων προγραμμάτων. Οι φοιτητές και σπουδαστές εμφανίζουν ένα διαφορετικό πρότυπο κατανομής ανάμεσα στα προγράμματα με αυξημένη συμμετοχή σε προγράμματα οικονομίας, διοίκησης και επιχειρήσεων (21,2%) και σε αντίστοιχα περιβάλλοντος, πολιτισμού και τουρισμού (12,5%) και σχετικά περιορισμένες συμμετοχές στις υπόλοιπες κατηγορίες προγραμμάτων.

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι διάφορες κατηγορίες των εκπαιδευομένων, όπως ταξινομούνται με βάση την κατάσταση απασχόλησής τους, κατανέμονται στις ποικίλες κατηγορίες προγραμμάτων με ένα σχεδόν αρμονικό τρόπο, που συνδέει την κατάσταση απασχόλησης με το είδος των προγραμμάτων που επιλέγονται. Το πρότυπο της κατανομής τους εμφανίζει, κατά κάποιο τρόπο, μια εσωτερική λογική, καθώς απασχολούμενοι και άνεργοι παρακολουθούν προγράμματα που αναμένεται ότι θα τους παρέχουν γνώσεις, δεξιότητες και προσόντα απαραίτητα για τον εργασιακό τους βίο και κατηγορίες του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού, παρακολουθούν προγράμματα ενεργών πολιτών και πολιτισμού, τεχνών και διαχείρισης ελεύθερου χρόνου.

Τέλος, το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται με τη διερεύνηση των σχέσεων που εμφανίζουν οι ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού με τις αναλυτικές κατηγορίες των προγραμμάτων (πίνακας 1.6).

²⁸ Και στην περίπτωση αυτή ο ρόλος του φύλου αναμένεται να είναι σημαντικός.

Πίνακας 1.6
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων
κατά κατηγορία προγράμματος και ειδική κατηγορία του πληθυσμού
2006-2008

	Σύνολο	Γ. Πληθ.	Παλι -νοστ.	Φυλακι -σμένοι	Τσιγγάν	Αλλοδ Ε.Ε.	Μουσουλ- μάνοι	Μετανά- στες
Ελληνική Γλώσσα – Ιστορία	100,0	33,4	2,7	9,9	1,3	15,3	13,8	23,6
Ευρωπαϊκές Γλώσσες- Ιστορία	100,0	94,9	0,5	0,5	0,1	0,7	0,1	3,1
Περιβάλλον – Πολιτισμός- Τουρισμός	100,0	96,2	0,1	0,0	0,0	0,1	3,5	0,2
Βασικές Γνώσεις Μαθηματικών - Στατιστικ	100,0	56,1	0,0	29,4	14,1	0,4	0,0	0,0
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικ.	100,0	96,3	0,3	0,7	0,0	0,4	0,2	2,0
Ενεργός Πολίτης	100,0	96,1	0,1	2,4	0,2	0,1	0,6	0,5
Πολιτισμός - Τέχνες – Διαχείριση Ελ. Χρόνου	100,0	96,8	0,2	1,0	0,1	0,3	0,3	1,2
Οικονομία – Διοίκηση - Επιχειρήσεις	100,0	98,0	0,2	0,4	0,0	0,1	0,1	1,3
Ειδικά Προγράμματα	100,0	0,4	2,7	35,6	19,7	3,1	5,5	33,1
Σύνολο	100,0	89,1	0,6	2,4	0,7	1,5	1,4	4,3
Σύνολο	134.348	119.745	771	3.265	955	2.021	1.831	5.760

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Η μεγάλη πλειονότητα των εκπαιδευόμενων στα ΚΕΕ (89,1%) προέρχονται από τον γενικό πληθυσμό, με αποτέλεσμα οι ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού να εμφανίζουν περιορισμένη συμμετοχή. Οι μετανάστες²⁹ καλύπτουν το 4,3% του

²⁹ Στο βαθμό που οι μετανάστες (πρώτης και δεύτερης γενιάς) συμμετέχουν στις (και αποφοιτούν από) χαμηλές βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος (Τζωρτζοπούλου 2007), η περιορισμένη συμμετοχή τους σε προγράμματα ΔΒΜ στην Ελλάδα θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με ιδιαίτερη φροντίδα. Ο σχεδιασμός αυτών των προγραμμάτων, προκειμένου να συμβάλλει στην αύξηση της συμμετοχής τους αλλά και στη γενικότερη επίτευξη των στόχων τους, θα πρέπει να αντιμετωπίσει δύο κατηγορίες εμποδίων. Αυτά που συνδέονται με τις ειδικές συνθήκες διαμονής και διαβίωσης των μεταναστών, που σε πολλές περιπτώσεις λειτουργούν ως εμπόδιο στη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δράσεις και αυτά που συνδέονται με άτομα με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα.

συνόλου, οι φυλακισμένοι το 2,4%, οι αλλοδαποί των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1,5% και οι μουσουλμάνοι το 1,4% με τους τσιγγάνους και τους παλινοστούντες να εμφανίζουν ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή (0,7% και 0,6% αντίστοιχα).

Γίνεται λοιπόν άμεσα φανερό ότι μία κατηγορία προγραμμάτων απευθύνεται σχεδόν αποκλειστικά προς τον γενικό πληθυσμό. Προγράμματα όπως οικονομία διοίκηση και επιχειρήσεις, πολιτισμός, τέχνες και διαχείριση ελεύθερου χρόνου, περιβάλλον, πολιτισμός και τουρισμός, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενεργός πολίτης και ευρωπαϊκές γλώσσες και ιστορία εμφανίζουν εξαιρετικά υψηλά μερίδια εκπαιδευομένων που ανήκουν στο γενικό πληθυσμό, που κυμαίνονται μεταξύ 94,9% και 98,0%.

Στον αντίποδα αυτών μία άλλη ομάδα προγραμμάτων όπως ελληνική γλώσσα και ιστορία και ειδικά προγράμματα απευθύνονται περισσότερο σε ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού και λιγότερο προς το γενικό πληθυσμό. Έτσι όπως είναι αναμενόμενο, προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας παρακολουθούν μετανάστες (23,6%), αλλοδαποί υπήκοοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (15,3%), μουσουλμάνοι (13,8%), φυλακισμένοι (9,9%), αλλά και ένα σημαντικό τμήμα του γενικού πληθυσμού (33,4%). Τα ειδικά προγράμματα, ως εκ της φύσεως τους, απευθύνονται σε ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού όπως φυλακισμένοι (35,6%), μετανάστες (33,1%) και τσιγγάνοι³⁰ (19,7%) και σε μικρότερο βαθμό σε ομάδες όπως μουσουλμάνοι (5,5%), αλλοδαποί υπήκοοι χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (3,1%) και παλινοστούντες (2,7%).

Συμπερασματικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτή η εμπλοκή των ΚΕΕ σε προγράμματα που απευθύνονται προς τις ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού είναι καταρχήν θετική. Ωστόσο τα εμφανιζόμενα μεγέθη (και οι σχετικές αναλογίες) των δράσεων προς τις ειδικές αυτές ομάδες δεν μπορεί να αξιολογηθούν περαιτέρω καθώς

30 Στις κατηγορίες των φυλακισμένων και των τσιγγάνων οι παρεμβάσεις της Γ.Γ.Α.Β.Μ. έχουν μια σχετικά μακρά παράδοση, που ξεκινά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Σε αρκετές περιπτώσεις τα αποτελέσματά τους έχουν υπάρξει αρκετά ενθαρρυντικά. Καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό το πεδίο της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας χωρίς ωστόσο να περιορίζονται αποκλειστικά σ' αυτό. Βλέπε ενδεικτικά στο Μαρσέλος (1985) και στο Vasiliadou (1997), στο οποίο συνοψίζονται τα πρακτικά διεθνούς συμποσίου για την εκπαίδευση των τσιγγάνων.

δεν είναι διαθέσιμοι ούτε οι εκάστοτε ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι των παρεμβάσεων αυτών ούτε και οι διαδικασίες ανάχνευσης και σχεδιασμού τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο

Η περιφερειακή διάσταση των δραστηριοτήτων των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου επιχειρείται μια καταγραφή, παρουσίαση και ερμηνεία των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των ΚΕΕ κατά γεωγραφική περιφέρεια. Μια τέτοια διαδικασία αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς επιτρέπει τη διαπίστωση των σημαντικών διαφοροποιήσεων των δράσεων αυτών ανάμεσα στις γεωγραφικές περιφέρειες, φωτίζοντας όψεις μιας πραγματικότητας, η οποία εξακολουθεί και στις ημέρες μας να χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη σημαντικών ανισοτήτων.

Παρά το γεγονός ότι τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα μας έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες για το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης, τμήμα των οποίων αφορά και στις εκπαιδευτικές πολιτικές, τα αποτελέσματα τους παραμένουν περιορισμένα, με αποτέλεσμα την διαιώνιση ή και σε πολλές περιπτώσεις τη διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.¹ Στο βαθμό που οι παραπάνω επισημάνσεις αποδεικνύονται ορθές, η παρουσίαση και διερεύνηση των δράσεων των ΚΕΕ κατά γεωγραφικές περιφέρειες αναδεικνύονται σημαντική. Έτσι τα μεγέθη που αφορούν στα τμήματα μάθησης και στους εκπαιδευόμενους καθώς και τα δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ παρουσιάζονται κατά περιφέρεια και επιχειρείται μια αρχική προσέγγιση και ερμηνεία των ζητημάτων που αναδεικνύονται μέσα από αυτή.

1 Γύρω από τα ζητήματα των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ελλάδα υπάρχει μια εκτεταμένη συζήτηση και βιβλιογραφία, που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών πεδίων. Με τη σειρά τους οι περιφερειακές ανισότητες στο πεδίο της εκπαίδευσης καλύπτουν ποικίλες καταστάσεις που αφορούν στο εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού, στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες, στις υποδομές, στο ανθρώπινο δυναμικό της εκπαίδευσης, κ.α. Ενδεικτικά για το εκπαιδευτικό επίπεδο γίνεται αναφορά στις εργασίες του Σταμέλου (2002) ενώ για τις υποδομές στον Κουλαϊδή

2.2 ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΕΕ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Φύλο και ηλικία, συνιστώντας τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ, αποτελούν το αντικείμενο της ανάλυσης, στην ενότητα αυτή του κεφαλαίου. Η ανάλυση αυτή παρέχει σημαντικές πληροφορίες και φωτίζει διαφορετικές όψεις της δράσης των ΚΕΕ κατά περιφέρεια. Έτσι, στον πίνακα 2.1, παρουσιάζονται τα τμήματα μάθησης, ο αριθμός των εκπαιδευομένων και η κατά φύλο διάκριση τους στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια.

Πίνακας 2.1
Εκπαιδευόμενοι στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
κατά φύλο και περιφέρεια
2006-2008

Περιφέρεια	Τμήματα	Εκπ/νοι	Φύλο	
			Ανδρες	Γυναίκες
Αν. Μακεδονίας-Θράκης	899	14.624	2.926	11.698
Κεντρικής Μακεδονίας	1.293	20.175	4.784	15.391
Δυτικής Μακεδονίας	519	8.219	2.198	6.021
Ηπείρου	537	8.511	2.471	6.040
Θεσσαλίας	646	10.171	3.488	6.683
Ιονίων Νήσων	342	5.507	1.576	3.931
Δυτικής Ελλάδας	489	7.341	2.002	5.339
Στερεάς Ελλάδας	464	7.109	2.196	4.913
Αττικής	1.312	22.557	5.419	17.138
Πελοποννήσου	704	10.725	3.556	7.169
Βορείου Αιγαίου	313	5.191	1.820	3.371
Νοτίου Αιγαίου	275	4.321	1.318	3.003
Κρήτης	643	9.897	2.892	7.005
Σύνολο	8.436	134.348	36.646	97.702

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Κατά τη χρονική περίοδο της τελευταίας τριετίας (2006-2008) σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 2.1, υλοποιήθηκαν συνολικά 8.436 τμήματα μάθησης, στα οποία συμμετείχαν συνολικά 134.348 άτομα. Εξετάζοντας την κατανομή των τμημάτων και των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ ανά περιφέρεια διαπιστώνεται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός τμημάτων εμφανίζεται στις πιο πολυπληθείς περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας όπου συγκεντρώνεται και ο μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευομένων. Αναλυτικά στην Περιφέρεια Αττικής λειτούργησαν 1.312 τμήματα με 22.557 συμμετέχοντες εκπαιδευόμενους οι περισσότεροι από τους οποίους συγκεντρώνονται στα ΚΕΕ Αττικής, Πειραιά και Αιγάλεω. Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας λειτούργησαν 1.293 τμήματα με 20.175 εκπαιδευόμενους, η πλειονότητα των οποίων συγκεντρώνεται στα ΚΕΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δυτικής Θεσσαλονίκης και Σερρών.

Ακολουθούν, η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης με 899 τμήματα μάθησης και 14.624 εκπαιδευόμενους, όπου τα 393 τμήματα υλοποιήθηκαν στα ΚΕΕ Δράμας και Καβάλας, και η περιφέρεια Πελοποννήσου με 704 τμήματα και 10.725 εκπαιδευόμενους όπου τα 306 τμήματα υλοποιήθηκαν στα ΚΕΕ Μεσσηνίας και Αργολίδας. Επόμενη σε σειρά κατάταξης είναι η περιφέρεια Θεσσαλίας με 646 τμήματα και 10.171 εκπαιδευόμενους όπου τα περισσότερα τμήματα (181) συγκεντρώνονται στα ΚΕΕ Λάρισας, και η περιφέρεια Κρήτης με 643 τμήματα και 9.897 εκπαιδευόμενους όπου τα 242 τμήματα υλοποιήθηκαν στο ΚΕΕ Χανίων και τα λιγότερα (99 τμήματα) στο ΚΕΕ Λασιθίου. Στην περιφέρεια Ηπείρου υλοποιήθηκαν 537 τμήματα, από τα οποία τα 167 στο ΚΕΕ Ιωαννίνων, με σύνολο 8.511 εκπαιδευόμενους. Στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αναλογούν 519 τμήματα και 8.219 εκπαιδευόμενους, όπου τα περισσότερα τμήματα συγκεντρώνονται στα ΚΕΕ Κοζάνης και Φλώρινας. Ακολουθούν, οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας με 7.341 εκπαιδευόμενους και 489 τμήματα, από τα οποία τα 219 υλοποιήθηκαν στο ΚΕΕ Αχαΐας, και Στερεάς Ελλάδας με 7.109 εκπαιδευόμενους και 464 τμήματα, όπου τα περισσότερα υλοποιήθηκαν στα ΚΕΕ Φθιώτιδας και Βοιωτίας.

Τα λιγότερα τμήματα υλοποιήθηκαν στις νησιωτικές περιοχές και συγκεκριμένα στην Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (313 τμήματα), Νοτίου Αιγαίου (275 τμήματα) και Ιονίων Νήσων (342 τμήματα). Στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, εξετάζοντας την κατανομή των προγραμμάτων ανά ΚΕΕ διαπιστώνουμε ότι στο ΚΕΕ Λέσβου

υλοποιήθηκαν 169 τμήματα, στο ΚΕΕ Χίου 121 και τα λιγότερα στο ΚΕΕ Σάμου (23 τμήματα).

Από το σύνολο των όσων συμμετείχαν στα προγράμματα των ΚΕΕ την τελευταία τριετία (2006-2008), οι 97.702 είναι γυναίκες και οι 36.646 άνδρες. Τα τρία τέταρτα περίπου (72,7%) του συνόλου των όσων συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ, είναι γυναίκες και το ποσοστό αυτό εμφανίζεται και στις περισσότερες περιφέρειες. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης όπου στους 14.424 χιλιάδες συμμετέχοντες στα προγράμματα, οι γυναίκες αποτελούν το 80,0% (11.698 χιλιάδες) και οι άνδρες το 20% (2.926 χιλιάδες) περίπου των συμμετεχόντων. Η διάρθρωση αυτή δεν διαφοροποιείται σημαντικά στα επιμέρους ΚΕΕ της συγκεκριμένης περιφέρειας. Το γεγονός αυτό πιθανότατα συνδέεται με ευρύτερους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες, όσο και με φαινόμενα και καταστάσεις της δομής της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας στη συγκεκριμένη περιφέρεια, αλλά και με το είδος των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν.

Σε σειρά κατάταξης ακολουθούν η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας όπου στους 20.175 εκπαιδευόμενους οι γυναίκες αποτελούν το 76,3% και οι άνδρες το 23,7%, και η περιφέρεια Αττικής όπου στους 22.557 συμμετέχοντες οι γυναίκες αποτελούν το 76,0% και οι άνδρες το 24,0%. Στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στους 8.219 εκπαιδευόμενους οι γυναίκες κατέχουν ποσοστό ίσο με το 73,3% του συνόλου των συμμετεχόντων και οι άνδρες το 26,7%. Στους 7.341 εκπαιδευόμενους που συμμετείχαν στα προγράμματα των ΚΕΕ στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας το 72,7% των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες και το 27,3% άνδρες. Ακολουθούν οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων όπου στους 5.507 εκπαιδευόμενους οι γυναίκες κατέχουν το 71,4% και οι άνδρες το 28,6%, Ηπείρου όπου στους 8.511 εκπαιδευόμενους οι γυναίκες αποτελούν το 71,0% και οι άνδρες το 29,0%, και Κρήτης όπου στους 9.897 εκπαιδευόμενους οι γυναίκες συμμετείχαν με ποσοστό 70,8% και οι άνδρες με 29,2%. Με ελάχιστες διαφοροποιήσεις ακολουθούν οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Η μικρότερη απόκλιση του ποσοστού των συμμετεχόντων κατά φύλο παρουσιάζεται στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου όπου στο σύνολο των 5.191 εκπαιδευομένων οι γυναίκες είναι 3.371 (64,9%) και οι άνδρες 1.820 (35,1%). Η απόκλιση αυτή αυξάνεται μόνο στο ΚΕΕ Σάμου όπου οι γυναίκες αποτελούν το 72,8% των

συμμετεχόντων και οι άνδρες το 27,2%. Έπεται η Περιφέρεια Θεσσαλίας όπου οι άνδρες συνιστούν το 34,3% των συμμετεχόντων στα τμήματα της περιφέρειας, και η περιφέρεια Πελοποννήσου όπου οι άνδρες αποτελούν το 33,2% των συμμετεχόντων.

Πέραν του φύλου ιδιαίτερης σημασίας παράγοντας στη διερεύνηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια, είναι η ηλικία. Στον πίνακα 2.3 εμφανίζεται η κατανομή των εκπαιδευομένων κατά περιφέρεια και ηλικία, παρέχοντας τη δυνατότητα διερεύνησης της ηλικιακής κατανομής των εκπαιδευομένων.

Το πρότυπο της ηλικιακής κατανομής των εκπαιδευομένων, που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 1 για το σύνολο των ΚΕΕ της χώρας, φαίνεται να εμφανίζεται και στις επί μέρους περιφέρειες. Στην πλειονότητα των περιφερειών στις ηλικίες άνω των 30 ετών συγκεντρώνεται πάνω από το 70,0% του συνόλου των εκπαιδευομένων γεγονός που καταδεικνύει ότι η μέση ηλικία των όσων συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΕΕ είναι σχετικά υψηλή. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων άνω των 30 ετών εμφανίζεται στην περιφέρεια Αττικής (82,8%), και το χαμηλότερο στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (69,8%).

Στις ηλικιακές κατηγορίες κάτω των 30 ετών, και ειδικότερα στις ηλικίες κάτω των 19 ετών, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων εμφανίζεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (364 εκπαιδευόμενοι) και μάλιστα οι 324 από αυτούς συγκεντρώνονται στο ΚΕΕ Μαγνησίας.² Παράλληλα διαφαίνεται ότι τα υψηλότερα ποσοστά εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζονται στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (16,1%) που αριθμητικά αντιστοιχεί σε 1.183 εκπαιδευόμενους, εκ των οποίων το 22,2% συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Αχαΐας και στην περιφέρεια Ηπείρου (15,1%), που αντιστοιχεί σε 1.287 εκπαιδευόμενους, από τους οποίους το 16,8% συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Ιωαννίνων. Τα υψηλά ποσοστά συμμετοχής εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών ειδικότερα στα ΚΕΕ Αχαΐας και Ιωαννίνων πιθανότητα συνδέονται με την λειτουργία των πανεπιστημιακών σχολών σε αυτούς τους νομούς και τη συγκέντρωση μεγάλου πληθυσμού φοιτητών αυτής της ηλικίας.

² Μία ενδεχόμενη ερμηνεία του γεγονότος αυτού συνδέεται με το γεγονός ότι στο Βόλο λειτουργεί το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων (ΕΚΚΝ) και ότι στο ΚΕΕ Μαγνησίας συμμετείχαν φυλακισμένοι στα τμήματα μάθησης.

Πίνακας 2.3
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
κατά ηλικία και περιφέρεια
2006-2008

Περιφέρεια	Εκπ/νοι	Ηλικιακά Χαρακτηριστικά					
		<19	20-25	26-29	30-44	45-64	>65
Αν.Μακεδονίας-Θράκης	100,0	1,7	11,8	10,2	40,2	29,3	6,8
Κεντρικής Μακεδονίας	100,0	1,0	7,2	9,8	46,4	29,6	6,1
Δυτικής Μακεδονίας	100,0	0,6	10,4	11,5	42,2	27,3	8,0
Ηπείρου	100,0	0,5	15,1	12,7	41,9	26,5	3,2
Θεσσαλίας	100,0	3,6	9,1	11,5	44,8	26,5	4,5
Ιονίων Νήσων	100,0	1,4	13,4	10,9	43,5	27,5	3,3
Δυτικής Ελλάδας	100,0	0,7	16,1	13,3	41,3	23,8	4,7
Στερεάς Ελλάδας	100,0	0,5	8,0	9,6	44,3	31,9	5,7
Αττικής	100,0	0,6	8,0	8,5	38,0	35,8	9,0
Πελοποννήσου	100,0	0,3	8,6	11,6	43,8	30,3	5,3
Βορείου Αιγαίου	100,0	0,6	13,3	14,3	47,1	23,2	1,6
Νοτίου Αιγαίου	100,0	0,6	7,8	15,1	52,7	22,1	1,7
Κρήτης	100,0	0,4	8,0	12,5	44,6	29,5	4,9
Σύνολο	100,0	1,0	9,9	10,9	43,0	29,3	5,8
Σύνολο	134.348	1.341	13.288	14.702	57.820	39.391	7.806

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Στον αντίποδα τα χαμηλότερα ποσοστά εκπαιδευόμενων ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζονται στις περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (7,2%) και Νοτίου Αιγαίου. Οι υπόλοιπες περιφέρειες κινούνται ανάμεσα στις ακραίες αυτές τιμές, με τις περισσότερες να εμφανίζουν μερίδια ελαφρά χαμηλότερα από το μέσο ποσοστό συγκέντρωσης (9,9%) της ηλικιακής αυτής κατηγορίας στο σύνολο της χώρας. Στην επόμενη ηλικιακή κατηγορία των 26-29 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής σημειώνεται στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (15,1%) και το χαμηλότερο στην περιφέρεια Αττικής (8,5%).

Στις ηλικίες άνω των 30 ετών και ειδικότερα στην κατηγορία των 30-44 ετών, οι υψηλότερες συγκεντρώσεις εντοπίζονται στις περιφέρειες στις περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (52,7%) και της Κεντρικής Μακεδονίας (46,4%) και οι χαμηλότερες στις περιφέρειες της Αττικής (38,%) και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (40,2%). Οι υπόλοιπες περιφέρειες εμφανίζουν μερίδια που κυμαίνονται ανάμεσα στα προαναφερόμενα, με την πλειονότητα των περιφερειών να εμφανίζουν ποσοστά υψηλότερα από το 43,0%, που συνιστά τη μέση συμμετοχή της ηλικιακής αυτής κατηγορίας για το σύνολο της χώρας. Τέλος, η περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευομένων ηλικίας 45 έως 64 ετών (35,8% του συνόλου των συμμετεχόντων στην περιφέρεια) καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων άνω των 65 ετών (9,0%).³

Εξετάζοντας την κάθε περιφέρεια χωριστά διαπιστώνεται ότι για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης η πλειοψηφία των συμμετεχόντων κάτω των 19 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Ξάνθης (132 άτομα στο σύνολο των 247 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια). Στο ίδιο ΚΕΕ παρουσιάζεται και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ηλικίας 30-44 ετών. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων 20-25 ετών συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Ροδόπης (487 άτομα στο σύνολο των 1.730 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια). Στο ΚΕΕ Έβρου εμφανίζεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων ηλικίας 44-64 και 65 ετών και άνω.

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων κάτω των 19 ετών συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Σερρών (106 άτομα στο σύνολο των 195 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια) καθώς και η πλειοψηφία των ατόμων άνω των 65 ετών. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων ηλικίας 20-25 εμφανίζεται στο ΚΕΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης (279 άτομα στο σύνολο των 1.462 ατόμων αυτής της ηλικίας

3 Θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνηθεί η κατάσταση απασχόλησης των εκπαιδευομένων ηλικίας 45 έως 64 ετών αλλά και το είδος των προγραμμάτων που παρακολούθησαν για να διαπιστώσουμε αν η συμμετοχή τους συνδέεται με την ανάγκη επαν-εισόδου στην αγορά εργασίας, τη βελτίωση των προσόντων τους ή με ασχολίες του ελεύθερου χρόνου. Παράλληλα θα ήταν χρήσιμο να διερευνήσουμε το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων άνω των 65 ετών καθότι διαφαίνεται ότι πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την εκπαιδευτική διαδικασία ώστε να εισέρχονται σε εκπαιδευτικές δομές σε αυτή την ηλικία.

για την περιφέρεια), το υψηλότερο ποσοστό ηλικίας 30-44 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Πέλλας, και η πλειοψηφία των ατόμων ηλικίας 45-64 στο ΚΕΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

Για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, στο ΚΕΕ Φλώρινας συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων ηλικίας 20-25 ετών (279 άτομα από τα 852 σε σύνολο άτομα αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια) αν και αναλογικά με τον αριθμό των συμμετεχόντων ανά ΚΕΕ το ποσοστό συμμετοχής ατόμων ηλικίας 20-25 ετών είναι υψηλότερο στο ΚΕΕ Γρεβενών. Στο ΚΕΕ Φλώρινας εμφανίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων ηλικίας 26-29 ετών (287 άτομα από τα 945 αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια) και στο ΚΕΕ Κοζάνης συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των συμμετεχόντων άνω των 30 ετών (2.369 άτομα στο σύνολο των 6.372 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Ηπείρου το 16,8% των εκπαιδευομένων ηλικίας 20 έως 25 ετών συγκεντρώνεται όπως ήδη αναφέραμε στο ΚΕΕ Ιωαννίνων. Το ΚΕΕ Πρέβεζας, αναλογικά με το σύνολο των συμμετεχόντων του, συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό εκπαιδευομένων άνω των 30 ετών (77.9% στα 2.056 άτομα).

Για την περιφέρεια Θεσσαλίας όπως ήδη διαπιστώσαμε ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων κάτω των 19 ετών αλλά και ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Μαγνησίας. Η πλειοψηφία των εκπαιδευομένων άνω των 30 ετών παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Λάρισας (2.357 άτομα στα 7.712 που είναι το σύνολο των ατόμων άνω των 30 ετών στην περιφέρεια).

Η πλειονότητα των εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζεται για την περιφέρεια Ιονίων νήσων στο ΚΕΕ Λευκάδας (387 άτομα στο σύνολο των 737 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια), και η πλειοψηφία των εκπαιδευομένων άνω των 30 ετών στο ΚΕΕ Κερκύρας (1.529 άτομα στο σύνολο των 4.096 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως σχολιάστηκε παραπάνω, οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζονται στο ΚΕΕ Αχαΐας καθώς και οι εκπαιδευόμενοι ηλικίας 26-29 ετών (573 άτομα στο σύνολο των 978 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια). Η πλειονότητα των συμμετεχόντων άνω των 30 ετών συγκριτικά ανά ΚΕΕ παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Ηλείας (80,8% στο σύνολο των 1.513 συμμετεχόντων για το συγκεκριμένο ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων ηλικίας 20-25 ετών και 26-29 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Εύβοιας. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων άνω των 30 ετών συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Φθιώτιδας (1.925 άτομα στο σύνολο των 5.820 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια).

Όπως αναφέρθηκε η περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευομένων ηλικίας 45 έως 64 ετών (35,8% του συνόλου των συμμετεχόντων στην περιφέρεια) καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων άνω των 65 ετών (9%). Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων άνω των 30 ετών ανά ΚΕΕ, παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Χαλανδρίου (90,5%). Θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνήσουμε τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν στο συγκεκριμένο ΚΕΕ.

Για την περιφέρεια Πελοποννήσου το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής, ανά ΚΕΕ, εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Μεσσηνίας (11,5%). Ακολουθεί με ελάχιστη διαφορά το ΚΕΕ Αργολίδας (11,1%) όπου και παρουσιάζεται το υψηλότερο ποσοστό ανά ΚΕΕ συμμετεχόντων ηλικίας 26-29 ετών (15,9%). Στο ΚΕΕ Κορινθίας συγκεντρώνεται αναλογικά το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής ατόμων άνω των 30 ετών (84,2% στο σύνολο των 1.990 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ο μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Λέσβου (391 άτομα στο σύνολο των 688 της περιφέρειας) καθώς επίσης και ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων ηλικίας 30-44 ετών (1.433 άτομα στο σύνολο των 2.444 ατόμων αυτής της ηλικίας στην περιφέρεια).

Όπως σημειώθηκε παραπάνω το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων ηλικίας 30 έως 44 ετών σημειώνεται στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (15,1% του συνόλου των συμμετεχόντων στην περιφέρεια). Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων άνω των 30 ετών παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Δωδεκανήσου (2.052 άτομα στο σύνολο των 3.306 ατόμων αυτής της ηλικίας για την περιφέρεια).

Τέλος, στην περιφέρεια Κρήτης το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής ατόμων 20-25 ετών και 26-29 ετών συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Ηρακλείου. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής, ανά ΚΕΕ, εκπαιδευομένων άνω των 30 ετών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Λασιθίου (το 84,3% στο σύνολο των 1.493 εκπαιδευομένων).

2.3 ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΕΕ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.

Εκτός από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια, η διερεύνηση επεκτείνεται και σε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους. Εξετάζουμε το εκπαιδευτικό επίπεδο των όσων συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις των ΚΕΕ κατά περιφέρεια, την κατάσταση απασχόλησής τους και τη γενικότερη πληθυσμιακή ομάδα στην οποία ανήκουν. Στον πίνακα 2.4, που ακολουθεί, παρουσιάζεται η διάρθρωση των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά επίπεδο εκπαίδευσης σε κάθε περιφέρεια ξεχωριστά.

Πίνακας 2.4
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων στα ΚΕΕ και επίπεδο εκπαίδευσης κατά περιφέρεια 2006-2008

Περιφέρεια	Εκπ/νοι	Επίπεδο Εκπαίδευσης							
		Καθόλου σχολείο	Απολυτ. δημοτικό	Απολυτ. Γυμνασίου	Απολυτ. λυκείου	Πτυχίο εχν.Επαγγ. ελμ. Εκπ/σης	Πτυχ. Ι.Ε.Κ.	Ανώτερη Τεχνολογική Εκπαίδευση	Ανώτατη Εκπαίδευση
Αν. Μακ.-Θράκης	100,0	0,7	26,4	7,9	22,2	8,0	4,6	11,0	19,1
Κεν. Μακεδονίας	100,0	0,9	13,6	9,4	28,0	10,8	5,8	11,2	20,4
Δυτ. Μακεδονίας	100,0	0,4	17,5	10,2	24,1	11,5	5,1	13,4	17,8
Ηπείρου	100,0	0,1	8,8	6,4	27,7	9,7	4,7	14,3	28,3
Θεσσαλίας	100,0	4,3	14,0	6,9	24,4	8,6	6,3	10,6	24,8
Ιονίων Νήσων	100,0	0,3	6,3	9,2	29,7	9,0	5,6	18,2	21,7
Δυτικής Ελλάδας	100,0	0,1	6,6	7,2	28,0	10,4	5,9	18,1	23,6
Στερεάς Ελλάδας	100,0	0,6	12,2	10,4	33,1	9,4	6,7	9,2	18,4
Αττικής	100,0	1,5	8,4	8,3	32,6	9,8	6,6	9,9	22,9
Πελοποννήσου	100,0	0,9	11,9	10,8	32,3	10,3	5,5	9,2	19,1
Βορείου Αιγαίου	100,0	0,1	13,3	12,0	25,8	8,4	4,7	10,1	25,5
Νοτίου Αιγαίου	100,0	0,2	4,4	8,5	31,2	10,6	6,2	9,4	29,6
Κρήτης	100,0	0,2	8,3	9,3	32,3	9,7	5,7	11,1	23,5
Σύνολο	100,0	1,0	12,5	8,8	28,6	9,8	5,7	11,5	22,1
Σύνολο	134.348	1.313	16.782	11.825	38.460	13.100	7.682	15.491	29.695

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Στην πλειονότητα των περιφερειών ο μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ, είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (απόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ). Ακολουθούν, σε τάξη μεγέθους, οι απόφοιτοι λυκείου -η κατ' εξοχήν ομάδα του πληθυσμού προς την οποία απευθύνονται οι δράσεις των ΚΕΕ- οι απόφοιτοι τεχνικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ, οι απόφοιτοι γυμνασίου, οι απόφοιτοι δημοτικού, ενώ τέλος ένας περιορισμένος αριθμός εκπαιδευομένων 8του συνόλου δεν έχει πάει καθόλου σχολείο. Η κατάταξη αυτή διαφοροποιείται ελαφρά στις περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας οι απόφοιτοι λυκείου (ποσοστό 33,1% επί του συνόλου των εκπαιδευομένων της περιφέρειας) υπερτερούν των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ποσοστό 27,6% επί του συνόλου) αποτελώντας ταυτόχρονα και το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων λυκείου στο σύνολο των περιφερειών. Το ίδιο παρατηρείται και στην περιφέρεια Πελοποννήσου, όπου και πάλι οι απόφοιτοι λυκείου (ποσοστό 32,3%) είναι περισσότεροι των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (28,3%). Το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συγκεντρώνεται στην περιφέρεια Ηπείρου (42,6%, ή 3.626 εκπαιδευόμενοι) και συγκεκριμένα στο ΚΕΕ Ιωαννίνων (56,0 %) γεγονός που πιθανότατα συνδέεται με την ύπαρξη και λειτουργία των πανεπιστημιακών σχολών. Το χαμηλότερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συγκεντρώνεται στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (27,6%). Στους αποφοίτους Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και ΙΕΚ το υψηλότερο, κατά σειρά κατάταξης, ποσοστό συμμετοχής εμφανίζουν οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου (16,8%), Κεντρικής Μακεδονίας (16,6%) και Δυτικής Μακεδονίας (16,6%), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά οι περιφέρειες της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (4,6%) και Νοτίου Αιγαίου (4,7%). Αν επιχειρήσουμε να εξετάσουμε συγκριτικά τους αποφοίτους Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (δηλαδή τους κατόχους απολυτηρίου λυκείου και Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης) με τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (απόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ) διαπιστώνουμε ότι από τις 13 περιφέρειες στις 8 το ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλότερο από αυτό της συμμετοχής των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συμμετέχει αναλογικά ο μεγαλύτερος αριθμός αποφοίτων Γυμνασίου που καταλαμβάνει ποσοστό της τάξεως του 12,0%. Στον

αντίποδα το χαμηλότερο ποσοστό αποφοίτων γυμνασίου εμφανίζει η περιφέρεια της Ηπείρου (6,4%).

Με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες περιφέρειες, το υψηλότερο ποσοστό (26,4%) συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού εμφανίζεται την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και συγκεκριμένα στα ΚΕΕ Ροδόπης και Έβρου. Στη συγκεκριμένη περιφέρεια το ποσοστό αυτό υπερτερεί αυτού των αποφοίτων λυκείου.⁴ Στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εμφανίζεται το μικρότερο ποσοστό αποφοίτων δημοτικού (4,4%).

Αναφορικά με τα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο το υψηλότερο, με διαφορά, ποσοστό συμμετοχής τους εμφανίζεται στην περιφέρεια Θεσσαλίας (ποσοστό 4,3%) και με μεγάλη διαφορά στα ΚΕΕ Λάρισας και Μαγνησίας. Η διερεύνηση του είδους των προγραμμάτων στα οποία συμμετείχε αυτή η ομάδα των εκπαιδευομένων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας αλλά και η ομάδα στόχος στην οποία ανήκουν θα μας έδιναν περισσότερα στοιχεία για αυτή τη διαφοροποίηση.

Εξετάζοντας την κάθε περιφέρεια χωριστά διαπιστώνουμε ότι για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης το μεγαλύτερο ποσοστό εκπαιδευομένων που δεν έχουν πάει σχολείο εμφανίζεται στο ΚΕΕ Έβρου (το 2,9% στα 2.746 άτομα στο σύνολο των εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Στο ΚΕΕ Ροδόπης συγκεντρώνεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού (47,8% στους 2.735 εκπαιδευόμενους στο ΚΕΕ). Ο μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευομένων με απολυτήριο λυκείου παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Δράμας (955 άτομα στο σύνολο των 3.253 εκπαιδευομένων αποφοίτων λυκείου της περιφέρειας). Το υψηλότερο αναλογικά ποσοστό εκπαιδευομένων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Ξάνθης (43,1% στο σύνολο των 2.489 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας η πλειονότητα των συμμετεχόντων που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο εμφανίζεται στο ΚΕΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης (104 στο σύνολο των 175 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου στην περιφέρεια). Στο

⁴ Και στην περίπτωση αυτή θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνηθεί το είδος των προγραμμάτων στα οποία συμμετείχε αυτή η ομάδα των εκπαιδευομένων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης αλλά και η ομάδα στόχος στην οποία ανήκουν.

ΚΕΕ Σερρών συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που είναι απόφοιτοι δημοτικού (824 στο σύνολο των 2.748 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου στην περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων απολυτηρίου λυκείου παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Πέλλας (το 34,1% στους 2.264 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ). Αντίστοιχα το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης (το 19,1% στους 2.974 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ), και το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο ΚΕΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης (το 42,6 στους 3.183 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ).

Για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το ΚΕΕ Φλώρινας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευομένων που δεν έχει πάει σχολείο (23 άτομα στο σύνολο των 31 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου στην περιφέρεια). Το ΚΕΕ Καστοριάς παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων δημοτικού (το 24,6% στους 1.722 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ) και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων λυκείου (το 28% στους 1.722 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ). Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Κοζάνης (το 19,7% στους 2.910 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ) και το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο ΚΕΕ Γρεβενών (το 39,7% στους 1.379 εκπαιδευόμενους του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Ηπείρου το ποσοστό συμμετοχής ατόμων που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείου είναι εξαιρετικά χαμηλό (0,1%). Στο ΚΕΕ Άρτας εμφανίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευομένων με απολυτήριο δημοτικού (367 άτομα στο σύνολο των 746 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια) καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (16,7% στο σύνολο των 2.056 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Στο ΚΕΕ Ιωαννίνων όπως ήδη αναφέρθηκε συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (1.606 άτομα στο σύνολο των 3.626 ατόμων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Θεσσαλίας, ο μεγαλύτερος αναλογικά αριθμός εκπαιδευομένων που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο εμφανίζεται στο ΚΕΕ Καρδίτσας (265 άτομα στο σύνολο των 438 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων με απολυτήριο δημοτικού συγκεντρώνεται

στο ΚΕΕ Λάρισας (568 άτομα στο σύνολο των 1.429 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Η πλειοψηφία των εκπαιδευομένων με απολυτήριο γυμνασίου και απολυτήριο λυκείου εμφανίζεται στο ΚΕΕ Τρικάλων (227 άτομα στο σύνολο των 699 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια και 760 άτομα στο σύνολο των 2.479 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια αντίστοιχα). Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ εμφανίζεται στο ΚΕΕ Τρικάλων (16,6% και 38,1% στο σύνολο των 2.592 εκπαιδευομένων της περιφέρειας).

Το ΚΕΕ Κέρκυρας στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων αποφοίτων γυμνασίου και λυκείου (159 άτομα στο σύνολο των 347 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια και 233 άτομα στο σύνολο των 505 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια αντίστοιχα). Το ίδιο ΚΕΕ συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο αριθμό αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (332 άτομα στο σύνολο των 806 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εμφανίζεται στο ΚΕΕ Λευκάδας (51,5% στο σύνολο των 1.466 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στο ΚΕΕ Ηλείας εμφανίζεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού και λυκείου (το 15,7% και το 31,4% αντίστοιχα στο σύνολο των 1.513 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Αχαΐας (17,4% και 50,6% αντίστοιχα στο σύνολο των 3.285 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Το ΚΕΕ Φωκίδας, στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζει το μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων που δεν έχουν πάει σχολείο (37 άτομα στο σύνολο των 46 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Βοιωτίας συγκεντρώνει την πλειονότητα των συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού και γυμνασίου (414 άτομα στο σύνολο των 866 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια και 279 άτομα στο σύνολο των 739 ατόμων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια) καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων με απολυτήριο λυκείου (το 34% στο σύνολο των 1.923

εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Εύβοιας (363 άτομα στο σύνολο των 1.146 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εμφανίζεται στο ΚΕΕ Φθιώτιδας (811 άτομα στο σύνολο των 1.961 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Αττικής, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων που δεν έχει πάει σχολείο καθώς και των αποφοίτων δημοτικού συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Πειραιά (255 άτομα στο σύνολο των 340 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια και 650 άτομα στο σύνολο των 1.895 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια αντίστοιχα). Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων με απολυτήριο γυμνασίου παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Δυτικής Αττικής (409 άτομα στο σύνολο των 1.865 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων λυκείου εμφανίζεται στο ΚΕΕ Αιγάλεω (το 36,2% στο σύνολο των 3.795 συμμετεχόντων του ΚΕΕ) καθώς και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (757 άτομα στο σύνολο των 3.707 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εμφανίζεται στο ΚΕΕ Χαλανδρίου (1.486 άτομα στο σύνολο των 7.403 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Πελοποννήσου, το ΚΕΕ Αργολίδας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (66 άτομα στο σύνολο των 101 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια), αλλά και την πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων γυμνασίου (320 άτομα στο σύνολο των 1.154 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων δημοτικού παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Κορινθίας (το 16,7% στο σύνολο των 1.990 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Λακωνίας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων λυκείου (το 38,8% στο σύνολο των 1.774 συμμετεχόντων του ΚΕΕ), το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (το 17,5% στο σύνολο των 1.774 συμμετεχόντων για το ΚΕΕ) και τέλος το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων, αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (το 33,4% στο σύνολο των 1.774 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Για την περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, το ΚΕΕ Λέσβου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού (538 άτομα στο σύνολο των 691 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια) και αποφοίτων γυμνασίου (364 άτομα στο σύνολο των 623 συμμετεχόντων αυτού του εκπαιδευτικού επιπέδου για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Σάμου αν και έχει το μικρότερο αριθμό εκπαιδευομένων, αναλογικά συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων λυκείου (το 34,5% στο σύνολο των 357 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ), το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (το 14,6% στο σύνολο των 357 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ) και τέλος το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (το 9,8% στο σύνολο των 357 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Το ΚΕΕ Δωδεκανήσου για την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων δημοτικού (140 άτομα στο σύνολο των 188 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια), αποφοίτων γυμνασίου (265 άτομα στο σύνολο των 368 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια) και τέλος αποφοίτων λυκείου (904 άτομα στο σύνολο των 1.346 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Κυκλάδων παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (το 17,7% στο σύνολο των 1.699 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ) και το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (το 46,9% στο σύνολο των 1.699 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Για την περιφέρεια Κρήτης, το ΚΕΕ Χανίων συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων με απολυτήριο δημοτικού (402 άτομα στο σύνολο των 822 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια) καθώς και την πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (1.363 άτομα στο σύνολο των 3.418 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αποφοίτων λυκείου εμφανίζεται στο ΚΕΕ Ρεθύμνου (το 37,1% στο σύνολο των 1.871 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Ηρακλείου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των αποφοίτων τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ΙΕΚ (578 άτομα στο σύνολο των 1.519 εκπαιδευομένων αυτού του επιπέδου για την περιφέρεια).

Εξαιρετικής ωστόσο σημασίας ζήτημα είναι και η κατάσταση απασχόλησης των ατόμων που συμμετέχουν στα εκπαιδευτικά τμήματα των ΚΕΕ. Ο πίνακας 2.5

παρουσιάζει τη ποσοστιαία διάρθρωση των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια και κατάσταση απασχόλησης.

Πίνακας 2.5
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων
στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
κατά κατάσταση απασχόλησης και περιφέρεια
2006-2008

Περιφέρεια	Εκπ/νοι	Κατάσταση Απασχόλησης					
		Οικιακ.	Συντα- ξιούχος	Φοιτητής /τρια - Σπουδαστ ής/τρια - Μαθητής /τρια	Μη απασχολ ούμενος/ η	Ανεργο ς/η	Εργαζόμε νος/η
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	100,0	28,7	8,9	6,2	2,1	13,3	40,9
Κ. Μακεδονίας	100,0	17,3	10,1	3,4	3,7	20,8	44,7
Δυτ. Μακεδονίας	100,0	20,4	8,3	6,2	0,6	18,7	45,8
Ηπείρου	100,0	10,2	8,5	9,8	3,0	17,2	51,5
Θεσσαλίας	100,0	13,3	7,0	2,7	7,8	18,2	51,1
Ιονίων Νήσων	100,0	7,2	5,5	10,8	8,5	12,0	56,1
Δυτικής Ελλάδας	100,0	10,7	6,8	11,8	2,2	20,3	48,2
Στερεάς Ελλάδας	100,0	18,0	7,9	3,2	3,4	14,6	52,9
Αττικής	100,0	12,4	13,7	4,5	4,9	17,8	46,8
Πελοποννήσου	100,0	14,4	8,0	2,1	8,9	13,8	52,8
Βορείου Αιγαίου	100,0	12,9	9,2	6,4	5,1	13,4	52,9
Νοτίου Αιγαίου	100,0	8,8	2,8	3,2	2,4	13,0	69,9
Κρήτης	100,0	10,3	11,4	5,2	3,3	13,4	56,4
Σύνολο	100,0	15,2	9,3	5,3	4,3	16,6	49,3
Σύνολο	134.348	20.460	12.488	7.099	5.769	22.250	66.282

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Σε όλες τις περιφέρειες η πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι απασχολούμενοι με ποσοστό που ξεπερνά το 40,0% για την πλειονότητα των περιφερειών. Ιδιαίτερα για την περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου το ποσοστό συμμετοχής των απασχολούμενων αγγίζει το 69,9% του συνόλου των συμμετεχόντων. Τα χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής απασχολούμενων εμφανίζεται στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (40,9%).

Τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής ανέργων εμφανίζονται στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (20,8%) και ιδιαίτερα στους νομούς Πιερίας, Σερρών και Δυτικής Θεσσαλονίκης και στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (20,3%). Και οι δύο αυτές περιφέρειες εμφανίζουν τα τελευταία χρόνια υψηλά ποσοστά ανεργίας,⁵ που εκτός των άλλων συνδέονται και με τις έντονες τάσεις αποβιομηχάνισης που παρατηρούνται στις περιοχές αυτές.

Τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής εκπαιδευομένων που είναι μη απασχολούμενοι εμφανίζονται στις περιφέρειες Πελοποννήσου (8,9%), Ιονίων Νήσων (8,5%) και Θεσσαλίας (7,8%). Στον αντίποδα, τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στις περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας (0,6%) και της Δυτικής Ελλάδας (2,2%).

Ο μεγαλύτερος αριθμός φοιτητών /σπουδαστών που συμμετέχει στα προγράμματα των ΚΕΕ παρατηρείται στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (11,8% ποσοστό επί του συνόλου, δηλαδή 865 άτομα) από τα οποία τα 597 συγκεντρώνονται στο ΚΕΕ Αχαΐας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το ότι η συγκεκριμένη περιφέρεια συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων ηλικίας 20-25 ετών και πιθανότατα συνδέεται με τη λειτουργία των πανεπιστημίων στο συγκεκριμένο νομό. Ο μικρότερος αριθμός φοιτητών /σπουδαστών που συμμετέχει στα προγράμματα των ΚΕΕ παρατηρείται στην περιφέρεια Πελοποννήσου (2,1%).

Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής (13,7% που αφορά σε 3.081 εκπαιδευόμενους) συνταξιούχων εμφανίζεται στην περιφέρεια Αττικής γεγονός που συνάδει με το ότι

⁵ Τα ποσοστά ανεργίας για τις δύο αυτές περιφέρειες, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ (στοιχεία του Γ' τριμήνου του 2007) ανέρχονται σε 11,9% και 10,0% και είναι τα δύο υψηλότερα ποσοστά ανάμεσα σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

στη συγκεκριμένη περιφέρεια παρατηρείται το υψηλότερο ποσοστό εκπαιδευομένων ηλικίας 45 έως 64 ετών καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εκπαιδευομένων άνω των 65 ετών. Από την περιφέρεια Αττικής τα ΚΕΕ όπου εμφανίζονται οι πιο πολλοί συνταξιούχοι είναι κατά σειρά κατάταξης του Χαλανδρίου, της Αθήνας και της Ηλιούπολης. Θα ήταν χρήσιμο να εξετάσουμε τα είδη των προγραμμάτων στα οποία συμμετείχαν οι συνταξιούχοι σε αυτούς τα ΚΕΕ.

Το υψηλότερο ποσοστό (28,7%) συμμετοχής εκπαιδευομένων που ασχολούνται με τα οικιακά εμφανίζεται στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και ειδικότερα στα ΚΕΕ Ροδόπης και Έβρου. Το γεγονός αυτό συνδέεται με το ότι στην περιφέρεια το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών υπερτερεί σημαντικά αυτού των ανδρών. Όπως παρατηρήθηκε στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης στους 14.424 χιλιάδες συμμετέχοντες στα προγράμματα των ΚΕΕ, οι γυναίκες αποτελούν το 79,99% (11.698 χιλιάδες) και οι άνδρες το 20% (2.926 χιλιάδες) περίπου των συμμετεχόντων.

Εξετάζοντας την κάθε περιφέρεια ξεχωριστά διαπιστώνεται ότι στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ο μεγαλύτερος αναλογικά αριθμός συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Δράμας (574 άτομα στο σύνολο των 1.299 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Καβάλας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές /σπουδαστές (331 άτομα στο σύνολο των 907 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια), αλλά και το υψηλότερο αναλογικά ποσοστό συμμετοχής ανέργων (το 17% στο σύνολο των 2.941 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Στο ΚΕΕ Ξάνθης εμφανίζεται το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων (το 52,2% στο σύνολο των 2.489 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το ΚΕΕ Πέλλας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που ασχολούνται με τα οικιακά (554 άτομα στο σύνολο των 3.496 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) αλλά και το υψηλότερο ποσοστό εργαζομένων (το 50,3% στο σύνολο των 2.264 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Στο ΚΕΕ Σερρών εμφανίζεται ο μεγαλύτερος αναλογικά αριθμός συνταξιούχων (474 άτομα στο σύνολο των 2.039 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το υψηλότερο αναλογικά ποσοστό συμμετεχόντων που είναι άνεργοι παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Πιερίας (το 29,8% στο σύνολο των 2.513 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, το ΚΕΕ Κοζάνης συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά (638 άτομα στο σύνολο των 1.676 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) και την πλειοψηφία των συνταξιούχων συμμετεχόντων (323 άτομα στο σύνολο των 681 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/ σπουδαστές/μαθητές εμφανίζεται στο ΚΕΕ Γρεβενών (177 άτομα στο σύνολο των 508 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής ανέργων παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Φλώρινας (το 22,6% στο σύνολο των 2.208 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ) και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων στο ΚΕΕ Καστοριάς (το 51% στο σύνολο των 1.722 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Το ΚΕΕ Άρτας στην περιφέρεια Ηπείρου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που ασχολούνται με τα οικιακά (343 άτομα στο σύνολο των 864 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) καθώς και, την πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που είναι μη απασχολούμενοι (144 άτομα στο σύνολο των 253 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Θεσπρωτίας παρουσιάζει τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής ανέργων και τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής εργαζομένων (το 20,9% και το 58,4% αντίστοιχα στο σύνολο των 1.532 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Πρέβεζας συγκεντρώνει την πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι (247 άτομα στο σύνολο των 722 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Θεσσαλίας, το ΚΕΕ Καρδίτσας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά (598 άτομα στο σύνολο των 1.357 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Λάρισας εμφανίζει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι (421 άτομα στο σύνολο των 712 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια), και το ΚΕΕ Μαγνησίας το μεγαλύτερο αριθμό των μη απασχολούμενων (490 άτομα στο σύνολο των 789 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Αν στην κατηγορία μη απασχολούμενοι εντάσσονται και οι φυλακισμένοι πιθανότατα δικαιολογείται και το υψηλό ποσοστό που παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Μαγνησίας όπου και λειτουργεί το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων (ΕΚΚΝ). Η πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι άνεργοι συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Τρικάλων (575 άτομα στο σύνολο των 1.849 ατόμων με αυτή την κατάσταση

απασχόλησης για την περιφέρεια) και η πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι εργαζόμενοι στο ΚΕΕ Τρικάλων (1.638 άτομα στο σύνολο των 5.194 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων, το ΚΕΕ Ζακύνθου συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά αλλά και των ανέργων (το 9,7% και το 34,2% αντίστοιχα στο σύνολο των 380 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Στο ΚΕΕ Λευκάδας εμφανίζεται η πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι (119 άτομα στο σύνολο των 304 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) αλλά και των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/σπουδαστές/μαθητές (357 άτομα στο σύνολο των 594 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Η πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι εργαζόμενοι συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Κερκύρας (1134 άτομα στο σύνολο των 3.087 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, το ΚΕΕ Ηλείας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά αλλά και των συνταξιούχων (το 14,1% και το 17,1% αντίστοιχα στο σύνολο των 1.513 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Αχαΐας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/σπουδαστές/μαθητές (597 άτομα στο σύνολο των 865 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) αλλά και την πλειοψηφία των ανέργων συμμετεχόντων (726 άτομα στο σύνολο των 1.490 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Στο ΚΕΕ Αιτωλοακαρνανίας εμφανίζεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων (το 49,4% στο σύνολο των 2.543 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Το ΚΕΕ Βοιωτίας, στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, συγκεντρώνει την πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που ασχολούνται με τα οικιακά (512 άτομα στο σύνολο των 1.281 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Φωκίδας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής συνταξιούχων (το 11,9% στο σύνολο των 830 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ) και το ΚΕΕ Ευρυτανίας το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων (το 57,9% στο σύνολο των 337 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Εύβοιας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/σπουδαστές/μαθητές (126 άτομα στο σύνολο των 224 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) και το μεγαλύτερο ποσοστό των

συμμετεχόντων που είναι άνεργοι (το 18,6% στο σύνολο των 1.798 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Αττικής, το ΚΕΕ Ανατολικής Αττικής παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων που ασχολείται με τα οικιακά αλλά και των εργαζομένων (το 16,3% και το 52,8% αντίστοιχα στο σύνολο των 2.213 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Πειραιά συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι μη απασχολούμενοι (603 άτομα στο σύνολο των 1.108 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) καθώς και την πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι άνεργοι (874 άτομα στο σύνολο των 4.008 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το υψηλότερο ποσοστό συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/ σπουδαστές/μαθητές εμφανίζεται στο ΚΕΕ Δυτικής Αττικής (το 7% στο σύνολο των 2.904 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ) και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι στο ΚΕΕ Χαλανδρίου (753 άτομα στο σύνολο των 3.081 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Πελοποννήσου, το ΚΕΕ Κορινθίας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά (364 άτομα στο σύνολο των 1.549 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) και των συνταξιούχων (295 άτομα στο σύνολο των 856 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Μεσσηνίας παρουσιάζει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/ σπουδαστές/μαθητές (119 άτομα στο σύνολο των 230 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) και την πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι άνεργοι (499 άτομα στο σύνολο των 1.476 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Αργολίδας συγκεντρώνει την πλειονότητα των μη απασχολούμενων (601 άτομα στο σύνολο των 955 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Αν στην κατηγορία μη απασχολούμενοι εντάσσονται και οι φυλακισμένοι πιθανότατα δικαιολογείται και το υψηλό ποσοστό φυλακισμένων που παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Αργολίδας αφού στο συγκεκριμένο νομό λειτουργούν Αγροτικές φυλακές. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων εμφανίζεται στο ΚΕΕ Λακωνίας (το 64,7% σύνολο των 1.774 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, το ΚΕΕ Χίου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που ασχολούνται με τα οικιακά (348 άτομα στο σύνολο των 672

ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) αλλά και το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευομένων που είναι μη απασχολούμενοι (το 10,1% στο σύνολο των 2.053 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Λέσβου συγκεντρώνει την πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι συνταξιούχοι (344 άτομα στο σύνολο των 478 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) καθώς και, την πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/ σπουδαστές/μαθητές (189 άτομα στο σύνολο των 333 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Σάμου συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων και εργαζομένων (το 19,65 και το 61,6% αντίστοιχα στο σύνολο των 357 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Το ΚΕΕ Δωδεκανήσου στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων σε όλους τους τύπους κατάστασης απασχόλησης εκτός από τους εργαζόμενους. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων εμφανίζεται στο ΚΕΕ Κυκλάδων (το 76% στο σύνολο των 1.699 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ).

Τέλος, στην περιφέρεια Κρήτης, το ΚΕΕ Ρεθύμνου συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής ατόμων που ασχολούνται με τα οικιακά καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής συνταξιούχων (το 12,8% και το 15,8% αντίστοιχα στο σύνολο των 1.871 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ). Το ΚΕΕ Χανίων συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι φοιτητές/ σπουδαστές/μαθητές (291 άτομα στο σύνολο των 517 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Ηρακλείου συγκεντρώνει την πλειοψηφία των συμμετεχόντων που είναι άνεργοι (531 άτομα στο σύνολο των 1.322 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια) καθώς και την πλειοψηφία των εργαζομένων (1.725 άτομα στο σύνολο των 5.577 ατόμων με αυτή την κατάσταση απασχόλησης για την περιφέρεια). Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας στη διερεύνηση των οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια είναι και οι κατηγορίες του πληθυσμού από τις οποίες προέρχονται οι συμμετέχοντες. Ο πίνακας 2.6 παρουσιάζει τη ποσοστιαία διάρθρωση των εκπαιδευομένων στα ΚΕΕ κατά περιφέρεια και κατηγορία του πληθυσμού.

Πίνακας 2.6
Ποσοστιαία διάρθρωση εκπαιδευόμενων
στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
κατά κατηγορία του πληθυσμού και περιφέρεια
2006-2008

Περιφέρεια	Εκπ/νοι	Ομάδα Στόχος						
		Γενικός Πληθυσμός	Παλινοστούντες	Φυλακισμένοι	Τσιγγάνοι	Άλλοδαποί Ε.Ε.	Μουσουλμανική Μειονότητα	Μετανάστες
Αν. Μακ.-Θράκης	100,0	83,6	1,6	0,3	0,9	0,4	12,5	0,7
Κεν. Μακεδονίας	100,0	91,5	1,7	1,9	1,3	0,4	0,0	3,2
Δυτ. Μακεδονίας	100,0	97,3	0,2	0,0	0,3	0,1	0,0	2,0
Ηπείρου	100,0	97,1	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2,3
Θεσσαλίας	100,0	87,1	0,1	6,4	3,7	0,4	0,0	2,3
Ιονίων Νήσων	100,0	78,8	0,2	0,5	0,4	10,4	0,0	9,6
Δυτικής Ελλάδας	100,0	97,7	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	1,3
Στερεάς Ελλάδας	100,0	90,4	0,0	3,1	0,5	0,2	0,0	5,9
Αττικής	100,0	87,2	0,5	4,1	0,1	0,7	0,0	7,3
Πελοποννήσου	100,0	86,4	0,0	6,4	0,0	0,8	0,0	6,3
Βορείου Αιγαίου	100,0	92,6	0,0	3,3	0,5	0,1	0,0	3,5
Νοτίου Αιγαίου	100,0	89,7	0,0	0,7	0,0	2,1	0,0	7,4
Κρήτης	100,0	84,8	0,3	1,1	0,0	8,3	0,0	5,4
Σύνολο	100,0	89,1	0,6	2,4	0,7	1,5	1,4	4,3
Σύνολο	134.348	119.745	771	3.265	955	2.021	1.831	5.760

Πηγή: Γ.Γ.Δ.Β.Μ., επεξεργασία ομάδα μελέτης

Όπως ήταν αναμενόμενο στο σύνολο των περιφερειών της χώρας η μεγάλη πλειονότητα των εκπαιδευόμενων προέρχεται από το γενικό πληθυσμό και μικρότερα ποσοστά από τις άλλες ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού. Ωστόσο έντονες

διαφοροποιήσεις παρατηρούνται στα μερίδια αυτά ανάμεσα στις περιφέρειες που, για τον γενικό πληθυσμό, κυμαίνονται μεταξύ του 78,8% της περιφέρειας των Ιονίων Νήσων και του 97,7% της περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας. Από την οπτική των ειδικών ομάδων του πληθυσμού, το 21,2% των εκπαιδευομένων στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων προέρχεται απ' αυτές έναντι μόλις του 2,3% της περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας. Δύο μόλις στους εκατό εκπαιδευόμενους στη Δυτική Ελλάδα⁶ προέρχονται από τις ειδικές αυτές ομάδες έναντι είκοσι ενός της περιφέρειας των Ιονίων Νήσων. Άλλες περιφέρειες με υψηλή συμμετοχή εκπαιδευομένων από τις ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού είναι αυτές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (16,4%), της Κρήτης (15,2%) και της Πελοποννήσου (13,6%), ενώ στον αντίποδα περιφέρειες με περιορισμένη συμμετοχή των ειδικών ομάδων, πέραν της Δυτικής Ελλάδας, είναι αυτές της Δυτικής Μακεδονίας (2,7%) και της Ηπείρου (2,9%).

Ειδικότερα τώρα ως προς τις ειδικές αυτές ομάδες, το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής μεταναστών στα τμήματα των ΚΕΕ παρουσιάζεται στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων (9,6%), Νοτίου Αιγαίου (7,4%)⁷ και Αττικής (7,3%). Θα μπορούσαμε να εικάσουμε ότι στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων έχει συγκεντρωθεί μεγάλος αριθμός μεταναστών, κυρίως Αλβανικής υπηκοότητας, λόγω της εγγύτητας της περιφέρειας με την Αλβανία και της ευχερέστερης πρόσβασης των μεταναστών. Στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων παρουσιάζεται και το υψηλότερο ποσοστό (10,4%) συμμετοχής αλλοδαπών από την Ε.Ε.

Ο μεγαλύτερος αριθμός φυλακισμένων συμμετεχόντων εμφανίζεται στις περιφέρειες Θεσσαλίας και Πελοποννήσου. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από το ότι στην περιφέρεια Θεσσαλίας και συγκεκριμένα στο Νομό Μαγνησίας λειτουργεί το Ειδικό

6 Αυτή η ιδιαιτερότητα της Δυτικής Ελλάδας να εμφανίζει ένα εξαιρετικά περιορισμένο αριθμό εκπαιδευομένων που προέρχονται από ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού σε σχέση με τις νησιωτικές περιοχές που βρίσκονται απέναντι από τις ακτές της, που εμφανίζουν τον υψηλότερο (αναλογικά) αριθμό εκπαιδευομένων από τις ομάδες αυτές, αποκτά ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον.

7 Η σχετικά ευχερής πρόσβαση μέσω θαλάσσης, θα μπορούσε να αποτελεί αιτία και της συγκέντρωσης υψηλού αριθμού μεταναστών και στην περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου, με αποτέλεσμα και τη σχετικά υψηλή συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ.

Κατάστημα Κράτησης Νέων (ΕΚΚΝ) Βόλου και στο νομό Λάρισας η Δικαστική Φυλακή Λάρισας. Όπως σημειώθηκε παραπάνω, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων κάτω των 19 ετών εμφανίζεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (364 εκπαιδευόμενοι) και μάλιστα οι 324 από αυτούς συγκεντρώνονται στο ΚΕΕ Μαγνησίας. Το γεγονός αυτό μπορούμε να εικάσουμε ότι συνδέεται με την ύπαρξη του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων (ΕΚΚΝ) στο Βόλο. Αντίστοιχα για την περιφέρεια Πελοποννήσου σημειώνεται ότι στο νομό Αρκαδίας λειτουργεί η Δικαστική Φυλακή Τρίπολης και στο νομό Αργολίδας, στην Τίρυνθα Ναυπλίου, λειτουργούν Αγροτικές φυλακές. Στις περιφέρειες λοιπόν εκείνες που συγκεντρώνονται σωφρονιστικά καταστήματα φαίνεται λογικό να συγκεντρώνεται και σημαντικός αριθμός εκπαιδευομένων στις φυλακές.⁸

Τέλος, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η μουσουλμανική μειονότητα συγκεντρώνεται στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και η πλειοψηφία στο ΚΕΕ Ροδόπης (1.192 άτομα στο σύνολο των 1.828 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Η μουσουλμανική μειονότητα σύμφωνα με στοιχεία του 2001 απαριθμεί περίπου 140.000 με 145.000 κατοίκους, οι οποίοι κατοικούν κυρίως στις πρωτεύουσες πόλεις και στις ορεινές περιοχές της Ξάνθης και της Ροδόπης. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη συγκεκριμένη περιφέρεια παρατηρείται το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής μεταναστών (0,7%) πιθανότατα γιατί δίνεται προτεραιότητα στην κάλυψη των αναγκών της μουσουλμανικής μειονότητας.

Εξετάζοντας την κάθε περιφέρεια χωριστά διαπιστώνουμε ότι για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το ΚΕΕ Δράμας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό συμμετοχής Παλινοστούτων (119 άτομα στο σύνολο των 239 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Οι φυλακισμένοι που συμμετείχαν στα προγράμματα των ΚΕΕ προέρχονται μόνο από το ΚΕΕ Ροδόπης

8 Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί ότι αυτός είναι ένας αναγκαίος αλλά όχι αυτόματα ικανός παράγοντας για να ερμηνεύσει την υψηλή συγκέντρωση των φυλακισμένων σε συγκεκριμένες περιφέρειες. Και τούτο διότι πέραν της ύπαρξης των σωφρονιστικών καταστημάτων απαιτείται και η βούληση των διοικήσεων των καταστημάτων αυτών να δημιουργήσουν εκπαιδευτικές δομές και να παράσχουν εκπαιδευτικές ευκαιρίες στους τροφίμους των καταστημάτων τους.

και πιθανότατα από τη Δικαστική Φυλακή Κομοτηνής. Η συντριπτική πλειοψηφία των τσιγγάνων συμμετεχόντων προέρχεται από το ΚΕΕ Ξάνθης.

Για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το ΚΕΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό συμμετοχής Παλιννοστούτων (184 άτομα στο σύνολο των 348 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Η πλειοψηφία των φυλακισμένων συμμετεχόντων παρουσιάζεται στο ΚΕΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης (273 άτομα στο σύνολο των 390 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετοχής τσιγγάνων συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Σερρών (140 άτομα στο σύνολο των 269 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Στο ΚΕΕ Πιερίας εμφανίζεται η πλειοψηφία των εκπαιδευομένων που είναι μετανάστες (124 άτομα στο σύνολο των 640 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας πέραν της κατηγορίας του γενικού πληθυσμού οι υπόλοιπες ομάδες στόχοι συγκεντρώνουν πολύ μικρά ποσοστά συμμετεχόντων. Το ΚΕΕ Καστοριάς εμφανίζει την πλειοψηφία των μεταναστών συμμετεχόντων (77 άτομα στο σύνολο των 167 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για την περιφέρεια Ηπείρου. Η πλειοψηφία των αλλοδαπών από την Ε.Ε. εμφανίζεται στο ΚΕΕ Πρέβεζας (44 άτομα στο σύνολο των 47 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια) και η πλειοψηφία των μεταναστών συμμετεχόντων στο ΚΕΕ Θεσπρωτίας (59 άτομα στο σύνολο των 199 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Θεσσαλίας όπως ήδη αναφέρθηκε το ΚΕΕ Μαγνησίας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των φυλακισμένων (410 άτομα στο σύνολο των 650 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια) αλλά και την πλειοψηφία των μεταναστών (148 άτομα στο σύνολο των 231 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Καρδίτσας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό τσιγγάνων συμμετεχόντων στα προγράμματα των ΚΕΕ της περιφέρειας (302 άτομα στο σύνολο των 381 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Όπως σχολιάστηκε παραπάνω, στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων παρουσιάζεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής αλλοδαπών από την Ε.Ε. και η πλειοψηφία τους

εμφανίζεται στο ΚΕΕ Κερκύρας (227 άτομα στο σύνολο των 570 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Στο ίδιο ΚΕΕ συγκεντρώνονται και οι φυλακισμένοι εκπαιδευόμενοι πιθανότατα λόγω της λειτουργίας της Κλειστής Φυλακής στην Κέρκυρα. Η πλειοψηφία των μεταναστών εμφανίζεται στο ΚΕΕ Κεφαλληνίας (208 άτομα στο σύνολο των 531 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, πέραν της κατηγορίας του γενικού πληθυσμού οι υπόλοιπες ομάδες στόχοι συγκεντρώνουν πολύ μικρά ποσοστά συμμετεχόντων. Το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό τσιγγάνων που συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΕΕ της συγκεκριμένης περιφέρειας εμφανίζεται μόνο στο ΚΕΕ Αχαΐας.

Για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, το ΚΕΕ Βοιωτίας συγκεντρώνει την πλειοψηφία των φυλακισμένων εκπαιδευομένων (140 άτομα στο σύνολο των 219 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Στο ΚΕΕ Εύβοιας παρουσιάζεται η πλειοψηφία των μεταναστών συμμετεχόντων (205 άτομα στο σύνολο των 418 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Στην περιφέρεια Αττικής η πλειοψηφία των παλιννοστούντων συμμετεχόντων εμφανίζεται στο ΚΕΕ Αιγάλεω (83 άτομα στο σύνολο των 105 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια) και η πλειονότητα των φυλακισμένων συμμετεχόντων στο ΚΕΕ Πειραιά (906 άτομα στο σύνολο των 935 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Ο μεγαλύτερος αριθμός Αλλοδαπών από την Ε.Ε. (85 άτομα στο σύνολο των 161 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια) καθώς και ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών (501 άτομα στο σύνολο των 1.656 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια) παρουσιάζονται στο ΚΕΕ Αθήνας.

Όπως ήδη επισημάνθηκε, ο μεγαλύτερος αριθμός φυλακισμένων συμμετεχόντων εμφανίζεται στην περιφέρεια Πελοποννήσου και μάλιστα στο ΚΕΕ Αρκαδίας όπου λειτουργεί η Δικαστική Φυλακή Τρίπολης και στο ΚΕΕ Αργολίδας όπου στην Τίρυνθα Ναυπλίου, λειτουργούν Αγροτικές φυλακές. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων που είναι αλλοδαποί από την Ε.Ε, συγκεντρώνεται στο ΚΕΕ Μεσσηνίας (75 άτομα στο σύνολο των 88 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Το ΚΕΕ Αρκαδίας εμφανίζει την πλειοψηφία των

μεταναστών (222 άτομα στο σύνολο των 675 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια).

Για την περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, στο ΚΕΕ Χίου συγκεντρώνονται όλοι οι φυλακισμένοι συμμετέχοντες στα προγράμματα των ΚΕΕ (172 άτομα) γεγονός που συνδέεται με τη λειτουργία της Δικαστικής Φυλακής στη Χίο. Όλοι οι τσιγγάνοι συμμετέχοντες προέρχονται από το ΚΕΕ Λέσβου (26 άτομα), όπου και συγκεντρώνεται και η πλειοψηφία των μεταναστών συμμετεχόντων (156 άτομα στο σύνολο των 183 εκπαιδευομένων από αυτή την ομάδα στόχο για την περιφέρεια). Στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, το ΚΕΕ Δωδεκανήσου συγκεντρώνει την πλειοψηφία στις περισσότερες κατηγορίες ομάδων στόχου.⁹

Τέλος στην περιφέρεια Κρήτης στο ΚΕΕ Χανίων συγκεντρώνονται όλοι οι φυλακισμένοι συμμετέχοντες στα προγράμματα των ΚΕΕ (111 άτομα) γεγονός που συνδέεται με τη λειτουργία της Δικαστικής Φυλακής Χανίων. Η πλειοψηφία των αλλοδαπών από την Ε.Ε. εμφανίζεται στο ΚΕΕ Ρεθύμνου καθώς και το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής μεταναστών (το 9,2% στο σύνολο των 1.871 εκπαιδευομένων του ΚΕΕ Ρεθύμνου).

⁹ Αυτή η γεωγραφική ιδιαιτερότητα της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, αλλά και των άλλων νησιωτικών περιφερειών, διαμορφώνει σημαντικές δυσχέρειες στη δημιουργία των δικτύων ανάπτυξης των γενικότερων εκπαιδευτικών πολιτικών αλλά και των πολιτικών απασχόλησης. Για μια πρώτη θεώρηση των σχετικών ζητημάτων ο ενδιαφερόμενος μεταξύ άλλων μπορεί να ανατρέξει στο Ευστράτογλου (2005 Β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» 2000-2006: Απολογιστικές Εκτιμήσεις και Τάσεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναφορά αυτή έχει ως στόχο την απολογιστική παρουσίαση των αποτελεσμάτων του επιχειρησιακού προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» το οποίο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ (ΕΠΕΑΕΚ 2) για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 με την ευθύνη του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Με δεδομένο ότι το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα έχει καθοριστική συνεισφορά στον τρόπο με τον οποίο έχει διαμορφωθεί το πεδίο της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (εφεξής ΣΕΚ) στη χώρα μας, η παρουσίαση των σχετικών αποτελεσμάτων, σκιαγραφεί με πολύ παραστατικό τρόπο το σημερινό επίπεδο ανάπτυξης του αντίστοιχου πεδίου. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται αντλούνται από τα Πρακτικά της 6^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης που έλαβε χώρα στις 24 Μαΐου του 2006, εκθέσεις του ΕΚΕΠΠΣ και επιστημονικές εργασίες διαφόρων ερευνητών.

Η αναφορά αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Στην πρώτη παρουσιάζεται περιληπτικά η δομή (στρατηγικοί στόχοι-άξονες προτεραιότητας-δράσεις) του συγκεκριμένου επιχειρησιακού προγράμματος. Στη δεύτερη ενότητα εκτίθενται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του προγράμματος τόσο συνολικά όσο και ανά επιμέρους άξονα και μέτρο. Στην τρίτη ενότητα επιχειρείται μια συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων επιτευγμάτων όσον αφορά το φυσικό αντικείμενο του επιχειρησιακού προγράμματος. Τέλος στην τέταρτη ενότητα παρατίθενται ορισμένες απόψεις σχετικά με το μέλλον του τομέα της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στη χώρα μας. Οι απόψεις αυτές προέκυψαν από τη μέχρι σήμερα εμπειρία εφαρμογής τριών κοινοτικών πλαισίων στήριξης και συγκεντρώνουν μεγάλο βαθμό αποδοχής από τους εμπλεκόμενους φορείς του πεδίου.

3.1 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ»: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι πέντε (5) βασικοί Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, οι οποίοι συμπίπτουν με τα πέντε (5) πεδία πολιτικής που υποστηρίζει το ΕΚΤ, σχεδιάστηκαν με βάση τους γενικούς (στρατηγικούς) στόχους του Σχεδίου Ανάπτυξης για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση, λαμβάνοντας υπόψη και τις εν τω μεταξύ διαβουλεύσεις του Υπουργείου Εργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους, με τα άλλα παραγωγικά Υπουργεία, αλλά και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο έκτος άξονας προτεραιότητας του Ε.Π. αναφέρεται στην Τεχνική Βοήθεια.

Οι παραπάνω βασικοί άξονες προτεραιότητας του Ε.Π. εκφράζουν την εθνική πολιτική για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και ιδιαίτερα την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση. Η πολιτική αυτή συνοψίζεται στους εξής κυρίαρχους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος:

- α) Πρόληψη της ανεργίας μέσω εξατομικευμένων παρεμβάσεων.
- β) Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας.
- γ) Ενίσχυση και αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας.
- δ) Προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού
- ε) Βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Ε.Π. ανέρχεται σε 1.998,9 MEURO, εκ των οποίων τα 1.888,9 MEURO αντιστοιχούν σε Δημόσια Δαπάνη. Τα 13,33 MEURO Δημόσιας Δαπάνης συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και αφορούν στον προϋπολογισμό του Μέτρου 1.1 (βλέπε παρακάτω). Τα υπόλοιπα 1.888,93 MEURO Δημόσιας Δαπάνης συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και προσελκύουν άμεσα 110 MEURO ιδιωτικών κεφαλαίων.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: Ανάπτυξη & Προώθηση ενεργών πολιτικών για την καταπολέμηση & την πρόληψη της ανεργίας, για την αποφυγή της μακροχρόνιας ανεργίας & τη διευκόλυνση της επανένταξης των μακροχρόνια ανέργων

Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει δράσεις και έργα υπέρ των ανέργων, προσανατολισμένα κυρίως στην πρόληψη της ανεργίας και ιδιαίτερα στην πρόληψη της μακροχρόνιας ανεργίας, μέσω των εξατομικευμένων παρεμβάσεων.

Ο συνολικός προϋπολογισμός, (εξ' ολοκλήρου δημόσια δαπάνη) είναι 895,4 MEURO, και ισοδυναμεί με το 47,4% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

Ο άξονας περιλαμβάνει έξι (6) Μέτρα.

- Μέτρο 1.1 «Ενίσχυση των υποδομών, των υπηρεσιών απασχόλησης, παρακολούθησης και υποστήριξης των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας»
- Μέτρο 1.2 «Ενίσχυση της λειτουργίας ή/και δράσεων των υπηρεσιών απασχόλησης, παρακολούθησης και υποστήριξης των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας»
- Μέτρο 1.3 «Ενίσχυση και αναβάθμιση των παρεμβάσεων και ενεργειών υπέρ των ανέργων για την προσαρμογή των δεξιοτήτων τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας».
- Μέτρο 1.4. «Ενίσχυση και αναβάθμιση των προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης ανέργων»
- Μέτρο 1.5. «Ανάπτυξη των δεξιοτήτων & προώθηση της απασχόλησης ανέργων στους τομείς φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος»
- Μέτρο 1.6 «Ενίσχυση της Δράσης ΜΚΟ»

Τα μέτρα αυτά στοχεύουν στα εξής:

Δημιουργία και εκσυγχρονισμός ή επέκταση Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (κυρίως ΚΠΑ και δράσεις εκσυγχρονισμού του ΟΑΕΔ), καθώς και υποδομών υποστήριξης κοινωνικά ευπαθών ομάδων

Λειτουργία των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης

Δράσεις παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας

Αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης που υλοποιεί ο ΟΑΕΔ

Ενέργειες κατάρτισης ανέργων σύμφωνα με τις διαπιστωμένες ανάγκες κατ' έτος στο πλαίσιο της εξατομικευμένης παρέμβασης

Ιδιαίτερες δράσεις κατάρτισης στρατευμένων για απόκτηση βασικών δεξιοτήτων

Προώθηση ανέργων σε νέες θέσεις απασχόλησης ως αποτέλεσμα της εξατομικευμένης παρέμβασης

Κατάρτιση ανέργων σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και πολιτισμού

Προώθηση ανέργων σε νέες θέσεις απασχόλησης στα πεδία περιβάλλοντος και πολιτισμού.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: Προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για εκείνους που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό

Σύμφωνα με τη συνολική στρατηγική της χώρας για την προώθηση ίσων ευκαιριών στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, που παρουσιάζεται στον άξονα αυτό, περιλαμβάνονται :

Εκπόνηση μελετών και ερευνών για την συστηματική ανάλυση του κοινωνικού οικονομικού αποκλεισμού

· Δράσεις υποστήριξης, κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης ατόμων που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, καθώς και σε ανέργους που διαβιούν σε περιοχές υψηλής ανεργίας ή ανήκουν σε τομείς που πλήττονται από υψηλή ανεργία

Ο συνολικός προϋπολογισμός του άξονα, που είναι εξ' ολοκλήρου δημόσιος, ανέρχεται σε 307 MEURO και ισοδυναμεί με το 16,3% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

Ο άξονας αποτελείται από τα ακόλουθα τρία μέτρα:

- Μέτρο 2.1 «Υποστηρικτικές και προπαρασκευαστικές (προκατάρτιση), καθώς και συνοδευτικές ενέργειες προώθησης της ισότητας των ευκαιριών»
- Μέτρο 2.2 «Προώθηση στην απασχόληση ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων»
- Μέτρο 2.3 «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ ειδικών μειονεκτουσών ομάδων και υπέρ των ανέργων σε περιοχές ή τομείς υψηλής ανεργίας»

Στα τρία (3) Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται οι παρακάτω δράσεις:

Προκατάρτιση

Υποστηρικτικές / συμβουλευτικές ενέργειες

(Μετά από αυτές τις δράσεις οι ωφελούμενοι προωθούνται σε δράσεις κατάρτισης, ή προώθησης της απασχόλησης σε κοινά προγράμματα με τους υπόλοιπους ανέργους στο πλαίσιο εφαρμογής της αρχής του mainstreaming).

Προώθηση της απασχόλησης ατόμων κοινωνικά ευπαθών ομάδων)

Προκατάρτιση, κατάρτιση, υποστήριξη / συμβουλευτική και προώθηση σε θέσεις απασχόλησης, σε άτομα ειδικών αναγκών που δεν είναι σε θέση να ωφεληθούν από τα δύο προηγούμενα Μέτρα, σε ανέργους περιοχών ή τομείς υψηλής ανεργίας, καθώς και σε ανέργους άνω των 45 ετών.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: Προώθηση και βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης και της παροχής συμβουλών

Σύμφωνα με την πολιτική για βελτίωση της ποιότητας των ενεργειών κατάρτισης, όλες οι δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνονται στο μοναδικό Μέτρο (3.1) του άξονα με τίτλο

Μέτρο 3.1: «Ενίσχυση των δράσεων πιστοποίησης (κέντρων, φορέων, προγραμμάτων και εκπαιδευτών), καθώς και υπηρεσιών δημιουργίας και τυποποίησης προγραμμάτων κατάρτισης» και αφορούν:

Στην πιστοποίηση και συνεχή αξιολόγηση / παρακολούθηση δομών και φορέων κατάρτισης

Στην εκπαίδευση και πιστοποίηση εκπαιδευτών

Στην δημιουργία και τήρηση μητρώου εκπαιδευτών

Στη δημιουργία τυποποιημένων προγραμμάτων κατάρτισης

Στην πιστοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης

Ο συνολικός προϋπολογισμός του άξονα, που είναι εξ' ολοκλήρου δημόσιος, είναι 53 MEURO, ίσο με το 2,8% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: Ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού

Ο άξονας αυτός αναφέρεται σε δράσεις υπέρ των ανέργων για έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και υπέρ των αυτοαπασχολούμενων ή εργαζόμενων σε επιχειρήσεις ή στο Δημόσιο Τομέα για ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους.

Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 510 MEURO. Η αντίστοιχη δημόσια δαπάνη είναι 435 MEURO, η οποία αντιπροσωπεύει το 23% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

Οι δράσεις του άξονα περιλαμβάνονται στα ακόλουθα τέσσερα (4) Μέτρα:

- Μέτρο 4.1 «Ενίσχυση ανέργων για αυτοαπασχόληση και σύσταση νέων επιχειρήσεων»
- Μέτρο 4.2 «Ενίσχυση και υποστήριξη της συμμετοχής των αυτοαπασχολούμενων σε προγράμματα αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους»
- Μέτρο 4.3 «Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων σε επιχειρήσεις
- Μέτρο 4.4 «Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων στο Δημόσιο Τομέα»

Εξειδικεύονται δε οι δράσεις στα παραπάνω δυο μέτρα στα εξής:

Ενίσχυση ανέργων για έναρξη ελευθέρου επαγγέλματος ή/και για σύσταση νέων επιχειρήσεων με την συμμετοχή περισσότερων του ενός ανέργων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενίσχυση των ανέργων για αυτοαπασχόληση στους τομείς περιβάλλοντος και πολιτισμού

Κατάρτιση αγροτών και αυτοαπασχολούμενων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα

Κατάρτιση εργαζόμενων σε επιχειρήσεις

·Κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων με την είσοδό τους στο Δημόσιο τομέα, αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας τους σε εξειδικευμένα θέματα της αρμοδιότητάς τους

·Ειδικές δράσεις κατάρτισης δημοσίων υπαλλήλων σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: Βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας

Οι δράσεις του συγκεκριμένου άξονα προτεραιότητας περιλαμβάνονται στα ακόλουθα τρία (3) Μέτρα:

- Μέτρο 5.1 «Θετικές δράσεις για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στις ΜΜΕ και στις μεγάλες επιχειρήσεις»

- Μέτρο 5.2 «Στήριξη της λειτουργίας και της ποιοτικής αναβάθμισης των μονάδων και υπηρεσιών εξυπηρέτησης παιδιών, ηλικιωμένων και λοιπών πληθυσμιακών ομάδων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας»
- Μέτρο 5.3 «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών (Εξειδικευμένη κατάρτιση, συμβουλευτική, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, επιχειρηματικότητα, δίκτυα, ευαισθητοποίηση/ πληροφόρηση φορέων και δομών)»

Οι επιμέρους δε δράσεις των παραπάνω μέτρων αφορούν:

Συμβουλευτικές υπηρεσίες και στήριξη των γυναικών για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να προωθηθούν σε θέσεις απασχόλησης

Υποστήριξη των γυναικών για έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αναδιοργάνωση των διοικητικών τους λειτουργιών προκειμένου να προωθηθεί το γυναικείο στελεχιακό δυναμικό σε ανώτερα κλιμάκια της εσωτερικής ιεραρχίας

Δημιουργία βρεφονηπιακών σταθμών στις επιχειρήσεις για εξυπηρέτηση των εργαζόμενων μητέρων στις επιχειρήσεις

Δράσεις ευαισθητοποίησης πληροφόρησης φορέων και δομών για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων

Ο συνολικός προϋπολογισμός του άξονα ανέρχεται σε 210 MEURO και η αντίστοιχη δημόσια δαπάνη 175 MEURO, η οποία αντιπροσωπεύει το 9,3% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6: Τεχνική Βοήθεια / Υποστήριξη της εφαρμογής του Ε.Π.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του άξονα ο οποίος εκπροσωπεί εξ' ολοκλήρου δημόσια δαπάνη, ανέρχεται σε 23,49 MEURO, αντιπροσωπεύοντας το 1,2% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

Αποτελείται από ένα (1) Μέτρο «Υποστήριξη της εφαρμογής του Ε.Π.» και περιλαμβάνει :

Δράσεις δημοσιότητας του Ε.Π.

Δράσεις αξιολόγησης του Ε.Π. και επιμέρους ενεργειών ή μέτρων

Αναγκαίες μελέτες και έρευνες

Δράσεις προετοιμασίας και διαχείρισης μέτρων του Ε.Π.

3.2. ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από δύο Ταμεία: το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο από το ΕΚΤ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Ο προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης του Ε.Π. με την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης και προγραμματισμού ανήλθε σε 2.121.783.147 € και ο συνολικός προϋπολογισμός Προγράμματος διαμορφώθηκε σε 2.189.116.480 €.

Με την προσθήκη 65.000.000 € που προήλθαν από την ανακατανομή των πόρων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης με την αναθεώρηση του έτους 2005, ο προϋπολογισμός της δημόσιας δαπάνης ανήλθε σε 2.186.783.147 € και ο συνολικός προϋπολογισμός σε 2.246.047.598 €.

Με την αναθεώρηση του έτους 2006 ο προϋπολογισμός της δημόσιας δαπάνης ανήλθε σε 2,127 δις € και ο συνολικός προϋπολογισμός σε 2,186 δις €.

- Έχουν ενεργοποιηθεί και τα 19 Μέτρα του Ε.Π. και έχουν ενταχθεί έργα συνολικού προϋπολογισμού 2,483 δις €, που αντιπροσωπεύουν το 117% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.
- Οι αντίστοιχες νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 2,380 δις € και αντιστοιχούν στο 112% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.
- Οι δηλωθείσες και πιστοποιημένες δαπάνες του Ε.Π. ανέρχονται σε 1,714 δις €, που διαμορφώνει το ποσοστό απορρόφησης σε 81% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Ε.Π.

Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί προκύπτει ότι οι ενταγμένες δαπάνες έχουν ξεπεράσει για όλα τα μέτρα το 100%, ενώ και οι νομικές δεσμεύσεις έχουν αναληφθεί πλήρως για τα περισσότερα μέτρα.

Με βάση τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το πρόγραμμα έχει επιτύχει υψηλά επίπεδα υπερένταξης (overbooking) και μάλιστα αρκετά ενωρίς προ της λήξεώς του.

Παράλληλα οι έλεγχοι που έχει διενεργήσει η Μονάδα Ελέγχου σε ποσοστό ανέρχονται σε 46,12% όσον αφορά τα έργα του ΕΚΤ και σε ποσοστό 25,63% όσον αφορά τα έργα του ΕΤΠΑ. Οι έλεγχοι αυτοί καταδεικνύουν την πολύ καλή λογιστική διαχείριση και παρακολούθηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των έργων. Συγκεκριμένα μέχρι το τέλος Μαΐου του 2006 είχαν ελεγχθεί 187 έργα εκ των οποίων

τα 173 είναι έργα που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και τα 14 από το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Κατά τη διενέργεια των ελέγχων διαπιστώθηκαν ότι υπήρχαν δαπάνες που έπρεπε να τύχουν δημοσιονομικής διόρθωσης ύψους 2.094.000 €.

Πίνακας 1:
Απορροφητικότητα του προγράμματος

Άξονας	Μέτρο Κωδικός	Ενταγμένες δαπάνες (%)	Νομικές δεσμεύσεις (%)	Ποσοστό Απορρόφησης %
001	001	127%	105%	93%
001	002	116%	115%	70%
001	003	122%	118%	76%
001	004	113%	113%	91%
001	005	110%	110%	64%
001	006	101%	50%	25%
002	001	104%	74%	51%
002	002	102%	102%	79%
002	003	123%	123%	98%
003	001	109%	101%	73%
004	001	124%	124%	93%
004	002	101%	61%	36%
004	003	78%	78%	61%
004	004	127%	118%	89%
005	001	105%	105%	3%
005	002	125%	124%	101%
005	003	119%	119%	67%
006	001	102%	96%	66%
006	002	123%	79%	47%
ΣΥΝΟΛΟ		117%	112%	81%
ΕΚΤ		117%	112%	80%
ΕΤΠΑ		127%	105%	93%

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα στοιχεία των ελέγχων κατά άξονα στα τέλη Μαΐου του 2006.

Στον Άξονα 1 όπου σε ενταγμένες δαπάνες έχει πλέον του 50% των δαπανών του Επιχειρησιακού, οι έλεγχοι έχουν φθάσει σε ποσοστό στο 65%.

Στον Άξονα 2 το ποσοστό των ελέγχων είναι στο 28%, στον Άξονα 3, όπου εκεί υπάρχει ένας τελικός δικαιούχος, το ΕΚΕΠΙΣ, οι έλεγχοι είχαν φθάσει στο 36%. Στον Άξονα 4 στο 32% και στον Άξονα 5 στο 11%, Στον τελευταίο αυτό άξονα υπάρχει η ιδιαιτερότητα ότι υλοποιείται μέσω πολλών μικρών έργων, με πολλούς τελικούς δικαιούχους, οι οποίοι, είναι διάσπαρτοι σε όλη την Ελλάδα και άρα ο έλεγχός τους είναι ιδιαίτερα χρονοβόρος. Τέλος στον Άξονα 6 όπου αντιστοιχεί στην Τεχνική Βοήθεια και όπου τελικός δικαιούχος είναι η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης, η Διαχειριστική Αρχή, το ποσοστό των ελέγχων ανέρχεται στο 9%.

Στην 6^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος η Ειδική Υπηρεσία έλαβε υπ' όψιν της τα μέτρα και τους άξονες που είχαν προβλήματα υλοποίησης, απορρόφησης ή και το αντίθετο (σύμφωνα με τον Πίνακα 1), την ολοκλήρωση κάθε δυνατότητας εσωτερικής μετακίνησης πόρων, την εφαρμογή της διαδικασίας του overbooking αλλά και κυρίως την μεταφορά πόρων σε τομείς και δράσεις οι οποίες έχουν σημαντική προστιθέμενη αξία, προχώρησε στην εκπόνηση και υποβολή προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών πρότασης αναθεώρησης για το έτος 2006 συνολικού προϋπολογισμού 190 εκατομμυρίων ευρώ.

Η πρόταση αυτή αναλύεται στα ακόλουθα: στο Μέτρο 1.3 που αφορά την ενίσχυση και αναβάθμιση των παρεμβάσεων και ενεργειών υπέρ των ανέργων για την προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στην επαγγελματική κατάρτιση των ανέργων προτάθηκε να προστεθούν 60 εκατομμύρια ευρώ. Η σκοπιμότητα αυτής της μετακίνησης είναι η επίτευξη του στόχου να ωφεληθούν από ενέργειες κατάρτισης 125 χιλιάδες άτομα μέχρι το τέλος του προγράμματος. Μέχρι τη στιγμή της αναθεώρησης ο στόχος αυτός είχε επιτευχθεί κατά 92% (είχαν δηλαδή ωφεληθεί 115 χιλιάδες άτομα).

Στο Μέτρο 1.4 το οποίο αφορά την ενίσχυση στην αναβάθμιση των προγραμμάτων προώθησης στην απασχόληση ανέργων προτάθηκε να προστεθούν 50 εκατομμύρια ευρώ για την υλοποίηση έργου απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για το 2006.

Στο Μέτρο 1.5 που αφορά την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και προώθηση στην απασχόληση στον τομέα του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, προτάθηκε να προστεθούν 8 εκατομμύρια ευρώ για την υλοποίηση του έργου της

απόκτησης της εργασιακής εμπειρίας στον τομέα του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Εδώ προτάθηκε η αύξηση του χρόνου παραμονής των ωφελουμένων από 12 σε 18 μήνες και με αυτό τον τρόπο θεωρήθηκε ότι καλύπτεται σε επίπεδο ανθρωπομηνών το σχετικό έλλειμμα που υπάρχει στο δείκτη, λόγω της μη υλοποίησης του έργου των νέων θέσεων εργασίας στον πολιτιστικό τομέα.

Στο Μέτρο 1.6 (μέτρο με χαμηλή απορροφητικότητα όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του Πίνακα 1) για τη δράση ενίσχυσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων προτάθηκε η ενίσχυση του Μέρου κατά 8 εκατομμύρια ευρώ.

Στο Μέτρο 2.1 προτάθηκε η ενίσχυση με 12 εκατομμύρια ευρώ για τη διενέργεια νέων κύκλων ενεργειών εκμάθησης ελληνικής γλώσσας από μετανάστες, πρόσφυγες και παλιννοστούντες. Το έργο αυτό αφορά την εκμάθηση ελληνικής γλώσσας και στην ανάδειξη των δεξιοτήτων γραφής, ανάγνωσης και χρήσης αριθμών από τις συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού.

Στο Μέτρο 4.1 προτάθηκε η ενίσχυση του Μέρου με 40 εκατομμύρια ευρώ για την υλοποίηση έργων νέων ελευθέρων επαγγελματιών.

Επίσης προτάθηκε στο Μέτρο 4.4 που αφορά την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων στο Δημόσιο τομέα η ενίσχυση του Μέρου με 5 εκατομμύρια ευρώ για 8 χιλιάδες ωφελούμενους. Η σκοπιμότητα της πρότασης αυτής απορρέει ότι από την πορεία εφαρμογής του Μέρου που έχει γίνει πολύ σημαντικό overbooking τα ενταγμένα έργα φτάνουν στο 131% του προϋπολογισμού της δημόσιας δαπάνης του Μέρου, στην αύξηση του αριθμού των τελικών δικαιούχων κατά τη διαδικασία της ενδιάμεσης αναθεώρησης και επιπλέον ότι υπήρξαν πάρα πολλά αιτήματα από φορείς του Δημοσίου, όπως για παράδειγμα το Υπουργείο Πολιτισμού, αλλά και το Υπουργείο Μεταφορών για υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης για τους υπαλλήλους τους.

Τέλος προτάθηκε η μεταφορά ποσού 6 εκατομμυρίων ευρώ από το Μέτρο 5.1 που αφορά τις θετικές δράσεις για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στις ΜΜΕ και στις μεγάλες επιχειρήσεις στο Μέτρο 5.3 που αφορά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών.

3.3 Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πέρα από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του προγράμματος, δηλαδή το ποσοστό των ενταγμένων έργων, τις νομικές δεσμεύσεις ή τις δαπάνες και την απορροφητικότητα, μεγάλη σημασία έχει η ποιοτική διάσταση της υλοποίησης του προγράμματος, η οποία μπορεί να αποτιμηθεί με βάση την υλοποίηση του φυσικού του αντικειμένου, και την προστιθέμενη αξία που μπορεί να έχουν τα αποτελέσματα αυτής της υλοποίησης.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, στη συνέχεια παρατίθενται τα σημαντικότερα αποτελέσματα της υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006.

Σχετικά με το μέτρο 1.1 που αναφέρεται στην ενίσχυση των υποδομών, των υπηρεσιών απασχόλησης, παρακολούθησης και υποστήριξης των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας βασικό ρόλο παίζει ο ΟΑΕΔ που είναι και βασικός δικαιούχος. Συγκεκριμένα δόθηκε έμφαση σε δυο σημεία. Το πρώτο αφορά τη δικτύωση των δομών του ΟΑΕΔ. Σε σχέση με αυτό δημιουργήθηκαν ή βελτιώθηκαν 119 δομές. Επίσης τα Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης επιχειρήθηκε να μετατραπούν σε σημεία ολοκληρωμένης εξυπηρέτησης κυρίως μέσω της ολοκλήρωσης του Πληροφοριακού Συστήματος παρακολούθησης της ανεργίας σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Αμέσως μετά την ολοκλήρωση του Πληροφοριακού Συστήματος επίκειται η διασύνδεση με τα ΚΕΠ, ούτως ώστε αντί για 119 σημεία εξυπηρέτησης να υπάρχουν πλέον 1.119 τέτοια σημεία. Παράλληλα ολοκληρώθηκε η δημιουργία και η στελέχωση 100 νέων ΚΠΑ. Τα νέα ΚΠΑ, όπως και τα παλαιότερα είναι εφοδιασμένα με το Πληροφοριακό Σύστημα της εξατομικευμένης προσέγγισης. Σχετικά με τη διαδικασία της εξατομικευμένης προσέγγισης το 2004 είχε καλυφθεί ο στόχος του 45%, το 2005 ξεπεράστηκε το 70% και το 2006 η κάλυψη προσέγγισε το 100% των ανέργων που αναζητούν εργασία. Επίσης τα περισσότερα ΚΠΑ μπαίνουν και στη λογική της Συμβουλευτικής και συγκροτούν σχετικές Ομάδες. Το ένα σκέλος είναι Συμβουλευτική Αναζήτηση Εργασίας, όπου ήδη στο πρώτο τρίμηνο του 2006 είχαν συγκροτηθεί 20 Ομάδες των 10-12 ατόμων με στόχο την ενίσχυση των ανέργων οι οποίοι έχουν τα προσόντα αλλά δεν ξέρουν τους τρόπους, πως θα βγουν έξω να βρουν εργασία. Η άλλη Ομάδα Συμβουλευτικής, η άλλη Συμβουλευτική Υπηρεσία είναι του Επαγγελματικού Προσανατολισμού με στόχο τη βοήθεια των ανέργων οι

οποίοι δεν έχουν ένα ξεκάθαρο επαγγελματικό στόχο και βέβαια δυσκολεύονται πάρα πολύ να βρουν εργασία εφ' όσον δεν έχουν επαγγελματικό στόχο. Η Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού άρχισε να λειτουργεί πιλοτικά μέσα στο 2006.

Παράλληλα έχει ολοκληρωθεί το σύστημα αξιολόγησης των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης και των Τοπικών Υπηρεσιών Απασχόλησης.

Το Μέτρο 1.2 αναφορικά με την ενίσχυση της λειτουργίας και των δράσεων των Υπηρεσιών Απασχόλησης, Παρακολούθησης και Υποστήριξης των Παρεμβάσεων στην Αγορά Εργασίας εντάσσεται στο στόχο του πρώτου Άξονα προτεραιότητας που είναι η δημιουργία ενός συνεκτικού συστήματος σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης αλλά και αξιολόγησης των ερευνητικών πολιτικών απασχόλησης.

Είναι σαφές ότι οι δράσεις του σχετικού άξονα επιχείρησαν να καλύψουν ένα σημαντικό κενό στη χώρα μας το οποίο μπορούσε να συνοψισθεί στην ελλιπή και περιορισμένη εικόνα της αγοράς εργασίας, που διαθέτουν οι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών απασχόλησης. Για πρώτη φορά λοιπόν στο πλαίσιο του πρώτου άξονα αναπτύχθηκε σύστημα διάγνωσης των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης το οποίο στηρίζεται στην πλήρη ανάλυση στοιχείων αναφορικά με την προσφορά αλλά και τη ζήτηση εργασίας και πρόσφατα στην αποτίμηση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, με τη δημιουργία δεικτών για την μέτρηση της αποτελεσματικότητας των εν λόγω πολιτικών σε τοπικό επίπεδο.

Το εν λόγω σύστημα αναπτύχθηκε από την εταιρεία ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, την ΠΑΕΠ η οποία είναι θυγατρική του ΟΑΕΔ. Το σύστημα αυτό κρίνεται εξαιρετικά σημαντικό για τον σχεδιασμό των πολιτικών απασχόλησης στη χώρα μας, καθώς επιτρέπει την εφαρμογή πολιτικών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας και της αγοράς εργασίας, καθώς λαμβάνει υπ' όψιν αφ' ενός το μέγεθος της επιχείρησης και την καταγραφή τους σε σχέση με τον αριθμό των εργαζομένων αλλά και τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων και τις τοπικές ιδιαιτερότητες στη χώρα μας, οι οποίες πάρα πολλές φορές κρίνονται καθοριστικές. Το έργο αυτό είναι πολύ σημαντικό με χαμηλό μεν προϋπολογισμό, με υψηλή όμως προστιθέμενη αξία και συμπληρωματικότητα με άλλα Μέτρα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Για να επιτευχθεί ο τελικός στόχος της καταγραφής των τάσεων της αγοράς εργασίας μέσω της ΠΑΕΠ τέθηκαν τρεις ενδιάμεσοι, εξαιρετικά σημαντικοί, στόχοι. Ο πρώτος αφορά την υλοποίηση ενός μηχανογραφικού συστήματος το οποίο παρακολουθεί τα χαρακτηριστικά της εγγεγραμμένης ανεργίας σε επίπεδο Νομού, το οποίο φυσικά έγινε σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, με την Ειδική Υπηρεσία και το σύνολο του Οργανισμού και την Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής, διότι έπρεπε με τον τρόπο αυτό να τροφοδοτείται το σύστημα με στοιχεία όσο το δυνατόν πιο κοντά στο τοπικό επίπεδο.

Ο δεύτερος ενδιάμεσος στόχος ήταν να υλοποιηθούν μελέτες με ενιαία μεθοδολογία και ενιαίο τρόπο και χρονολογικών σειρών αλλά και μεθοδολογικής προσέγγισης ώστε να υπάρχει συγκρισιμότητα των στοιχείων και αυτό έγινε επίσης σε τοπικό επίπεδο.

Το τρίτο βήμα ήταν η διενέργεια ερευνών πεδίου προκειμένου να αποκτηθεί πρόσβαση σε στοιχεία για τη ζήτηση, διότι τα στοιχεία αυτά λείπουν σήμερα από την στατιστική ανάλυση. Έτσι λοιπόν υπήρχε, το τέταρτο βήμα, εκτός των τριών προαναφερομένων, υπήρχε ένα τέταρτο βήμα που είχε να κάνει με τα επαγγελματικά περιγράμματα διότι δεν είναι δυνατόν να σχεδιαστούν σωστά τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης χωρίς να γνωρίζουμε και να έχουμε προσδιορίσει απολύτως το περιεχόμενο των επαγγελμάτων. Ο προσδιορισμός των επαγγελματικών περιγραμμάτων είναι μια παράλληλη διαδικασία με αυτή της ΠΑΕΠ, που προχώρησε το ΕΚΕΠΙΣ.

Με βάση αυτή την ανάλυση της ζήτησης διαπιστώθηκε ότι υφίσταται υψηλή ζήτηση για υπαλλήλους γραφείου, σε παροχή υπηρεσιών, πωλητές, ειδικευμένους τεχνίτες. Αντίθετα παρατηρείται ότι σε επιστημονικά επαγγέλματα ή άλλα τα κενά είναι πολύ μικρότερα.

Η επεξεργασία αυτή έχει γίνει για κάθε Νομό. Έχει αναλυθεί επίσης ανά θεματική ενότητα. Για παράδειγμα στο νομό Λέσβου τελικά προτείνονται 17 προγράμματα σε διαφορετικούς τομείς, όπου από ότι φαίνεται υπάρχουν αρκετά νέα πεδία τα οποία θα μπορούσαν να αναπτύξουν δραστηριότητα. Δηλαδή την πρόταση για το Νομό Λέσβου συνοδεύει η ανάλυση της προσφοράς, δηλαδή στοιχείων και εγγεγραμμένης ανεργίας με τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά και την ανάλυση της ζήτησης. Με άλλα λόγια η πρόταση για κάθε νομό συνοδεύεται από πλήρη τεκμηρίωση.

Στο πλαίσιο των μέτρων 1.3 και 1.4 που κατά βάση αφορούν την κατάρτιση των ανέργων υπήρξε πολύ σημαντική πρόοδος.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά το διάστημα 6/2001 έως 31/5/2003 συλλέχθηκαν στοιχεία τα οποία προέρχονται από τα Κ.Ε.Κ. και αφορούν σε 848 προγράμματα κατάρτισης ανέργων. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά ο αριθμός των ανέργων, που καταρτίστηκαν, στο εν λόγω χρονικό διάστημα, ανέρχεται σε 17.158 άτομα. Εξ αυτών βρήκαν απασχόληση 2.211 άτομα ανεβάζοντας το σχετικό ποσοστό στο 12,9%.

Ως προς τη διάκριση των ΚΕΚ σε εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις καθώς μέσω των Κ.Ε.Κ. εθνικής εμβέλειας, σε σύνολο 12.201 καταρτισθέντων, βρήκαν απασχόληση 1.443 άτομα, ανεβάζοντας το σχετικό δείκτη σε 11,8%, ενώ μέσω των Κ.Ε.Κ. περιφερειακής εμβέλειας, σε σύνολο 4.957 καταρτισθέντων, βρήκαν απασχόληση 768 άτομα, διαμορφώνοντας το ποσοστό απορρόφησης των περιφερειακών Κ.Ε.Κ. στο 15,5%.⁴⁰

Στον Πίνακα 2 αποτυπώνεται η κατανομή των καταρτισθέντων του Ε.Π. που βρήκαν απασχόληση την περίοδο 2001-2003, κατά φύλο και θεματικό πεδίο.

⁴⁰ Σε παρεμφερή μέτρηση της προώθησης στην απασχόληση ανέργων που καταρτίστηκαν από το ΚΕΚ του ΙΝΕ / ΓΣΕΕ, που επιχειρήθηκε από τους Γούλα και Μπουκουβάλα (2005), το ποσοστό προώθησης ανέρχεται σε 20,5%.

Πίνακας 2:
Κατανομή των καταρτισθέντων του Ε.Π. κατά φύλο και θεματικό πεδίο που βρήκαν απασχόληση την περίοδο 2001-2003

Θεματικό Πεδίο / Επαγγέλματα	Αριθμός Προγ/των	Καταρτισθέντες που βρήκαν απασχόληση			Ποσοστιαία Κατανομή		
		Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Αγροτικά	44	82	20	62	8,7	13,3	7,8
Οικονομία & Διοίκηση	312	1.020	231	789	16,1	21,0	15,0
Περιβάλλον	55	90	25	65	8,2	10,5	7,5
Πληροφορική	112	300	78	222	13,3	18,5	12,1
Πολιτισμός & Αθλητισμός	32	21	7	14	3,4	5,1	2,9
Τεχνικά & Μεταφορές	83	284	146	138	17,4	21,6	14,4
Τουρισμός & Υπηρεσίες	105	307	53	254	14,7	18,4	14,1
Υγεία και Πρόνοια	4	18	2	16	20,5	28,6	19,8
Παιδαγωγικά	101	89	35	54	4,3	6,3	3,6
Σύνολο	848	2.211	597	1.614	12,9	16,7	11,9

Πηγή: ΕΚΕΠΙΣ

Γίνεται άμεσα φανερό ότι το ποσοστό απορρόφησης διαφοροποιείται μεταξύ των δύο φύλων, καθώς για τους μεν άνδρες διαμορφώνεται στο 16,7%, ενώ για τις γυναίκες μόλις αγγίζει το 11,9%. Η διαφορά αυτή είναι σημαντική και δεν μπορεί να ερμηνευθεί με ευχέρεια. Τα υψηλότερα ποσοστά απορρόφησης οι άνδρες τα εμφανίζουν στο θεματικό πεδίο «τεχνικά επαγγέλματα και μεταφορών» (21,6%) και εν συνεχεία στα επαγγέλματα «οικονομία –διοίκηση» (21,0%), στην «πληροφορική» (18,5%) και στον «τουρισμό» (18,4%). Στις γυναίκες η κατάσταση διαφοροποιείται καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό απορρόφησης εμφανίζεται στο θεματικό πεδίο «οικονομία – διοίκηση» (15,0%) και ακολουθούν τα θεματικά πεδία «τεχνικά επαγγέλματα και μεταφορών» (14,4%), «τουρισμός» (14,1%) και «πληροφορική» (12,1%).

Ως προς την κατηγορία του προγράμματος που παρακολούθησαν οι καταρτισθέντες, όπως ταξινομείται με βάση το θεματικό πεδίο, η μεγαλύτερη απορροφητικότητα

εμφανίζεται στους καταρτισθέντες στο θεματικό πεδίο τεχνικά επαγγέλματα (17,4%) και ακολουθούν οι καταρτισθέντες στην οικονομία - διοίκηση (16,1%) και τουριστικά επαγγέλματα (14,6%).

Τέλος ιδιαίτερο επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι διαφοροποιήσεις του βαθμού απορρόφησης των καταρτιζομένων στην αγορά εργασίας κατά διοικητική περιφέρεια (πίνακας 3).

Το ποσοστό απορρόφησης στις περιφέρειες της χώρας κυμαίνεται μεταξύ 28,5% (Ν. Αιγαίο) και 6,0% (Α. Μακεδονία και Θράκη). Το μεγαλύτερο ποσοστό απορρόφησης εμφανίζεται στο Ν. Αιγαίο (28,5%), χωρίς βέβαια να παραβλέπεται, ότι στη συγκεκριμένη περιφέρεια έχει υλοποιηθεί μόνο ένα μικρό μέρος (1,2%) του συνολικού αριθμού προγραμμάτων. Ακολουθούν οι περιφέρειες Κρήτης (20,4%), Πελοποννήσου (18,9%) και Β. Αιγαίου (17,9%), ενώ η περιφέρεια Αττικής, στην οποία υλοποιήθηκε ο μεγαλύτερος όγκος ενεργειών κατάρτισης το ποσοστό απορρόφησης κυμαίνεται λίγο πάνω από τον μέσο όρο (13,6%). Από την άλλη μεριά, το μικρότερο ποσοστό απορρόφησης εμφανίζεται στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (6%) και ακολουθούν αυτές της Ηπείρου (7,5%) και της Στερεάς Ελλάδας (8,3%).

Πίνακας 3
Απορρόφηση στην Αγορά Εργασίας ανά Διοικητική Περιφέρεια

Περιφέρεια	Προγρ/ματα	Καταρ/θέντες	Κατ/θέντες που βρήκαν απασχόληση	Ποσοστό απορ/φησης
Αν. Μακ.- Θράκη	53	1.033	62	6,0
Αττική	253	5.149	698	13,6
Βόρειο Αιγαίο	22	448	80	17,9
Δυτική Ελλάδα	59	1.286	176	13,7
Δυτ. Μακεδονία	35	705	67	9,5
Ηπειρος	52	1.093	82	7,5
Θεσσαλία	62	1.281	115	9,0
Ιόνια Νησιά	15	289	33	11,4
Κεντ. Μακεδονία	141	2.753	376	13,7
Κρήτη	36	717	146	20,4
Νότιο Αιγαίο	19	368	105	28,5
Πελοπόννησος	47	964	182	18,9
Στερεά Ελλάδα	54	1072	89	8,3
Σύνολο	848	17.158	2.211	12,9

Πηγή: ΕΚΕΠΙΣ

α) Η χώρα διαθέτει ένα δίκτυο δομών που καλύπτουν το σύνολο των περιφερειών της. Με βάση την υφιστάμενη δυναμικότητα της ΣΕΚ, ένας περίπου στους δέκα ανέργους μπορεί να καταρτισθεί.

β) Σε γενικές γραμμές η περιφερειακή διάρθρωση των δομών και της δυναμικότητας της ΣΕΚ στη χώρα εμφανίζει μια αντιστοιχία σε σχέση μ' αυτήν της ανεργίας. Εκτιμώντας όμως τον δείκτη της δυναμικότητας κατά περιφέρεια (δηλαδή τον αριθμό των καταρτιζομένων ανά 100 ανέργους), οι παραπάνω διαπιστώσεις διαφοροποιούνται. Ο δείκτης αυτός κυμαίνεται μεταξύ 8,1 (Αττική) και 19,9 (Β. Αιγαίο) και υποδηλώνει τις διαφορετικές δυνατότητες κατάρτισης που εμφανίζουν οι περιφέρειες. Δηλώνει δηλαδή ότι η περιφέρεια του Β. Αιγαίου διαθέτει υποδομές τέτοιες ώστε να καταρτίσει το 20% των ανέργων της περιφέρειας, ενώ η Αττική μόνο το 8,1%.

Το ερώτημα ωστόσο που παραμένει είναι κατά πόσο η γεωγραφική διασπορά των δράσεων της κατάρτισης είναι συμβατή με τη γεωγραφική διασπορά της ανεργίας στη χώρα. Από τα στοιχεία του Πίνακα 4 προκύπτουν δυο σχετικά συμπεράσματα:

Πίνακας 4
Περιφερειακή κατανομή Δομών, Θέσεων Κατάρτισης και Ανέργων

Περιφέρεια	Δομές Κατάρτισης		Δυναμικότητα		a) Άνεργοι	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	(Δ/Α)*100
Αν. Μακ. & Θράκ	44	7,6	2.697	5,8	29.857	9,0
Δ. Μακεδονία	32	5,5	2.268	4,9	18.153	12,5
Κ. Μακεδονία	93	16,0	7.049	15,2	86.886	8,1
Ηπειρος	25	4,3	1.618	3,5	12.947	12,5
Θεσσαλία	45	7,7	3.514	7,6	29.563	11,9
Στερεά Ελλάδα	50	8,6	3.285	7,1	18.250	18,0
Ιόνια Νησιά	18	3,1	1.008	2,2	9.044	11,1
Δυτική Ελλάδα	53	9,1	3.913	8,4	26.823	14,6
Αττική	120	20,6	14.655	31,6	168.595	8,7
Πελοπόννησος	37	6,4	2.148	4,6	18.567	11,6
Β. Αιγαίο	14	2,4	766	1,7	6.335	12,1
Ν. Αιγαίο	16	2,8	989	2,1	22.063	4,5
Κρήτη	35	6,0	2.500	5,4	28.274	8,8
Σύνολο	582	100,0	46.410	100,0	475.357	9,8

Πηγή: ΕΚΕΠΠΣ, ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, (Β' Τρίμ. 2002)

Στο Μέτρο 1.5 που αφορά την κατάρτιση και την προώθηση στην απασχόληση ανέργων στον τομέα του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος υλοποιήθηκαν δύο ειδών έργα: Καταρτίσεις στον τομέα του πολιτισμού και του περιβάλλοντος και

προώθηση στην απασχόληση με την μορφή είτε αναθέσεων εργασίας είτε μέσω προγραμμάτων απόκτησης εργασιακής εμπειρίας στους προαναφερόμενους τομείς.

Όσον αφορά τα έργα της κατάρτισης ανέργων στους τομείς του πολιτιστικού αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος, ο σχεδιασμός των σχετικών προκηρύξεων, ο προσδιορισμός των αντικειμένων κατάρτισης ανά διοικητική περιφέρεια, ανά νομό αλλά και ανά αριθμό ωφελουμένων ήταν αποτέλεσμα μεταξύ της συνεργασίας των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Πολιτισμού και Απασχόλησης. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα παράδειγμα συμπληρωματικότητας και συνέργειας των παρεμβάσεων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων.

Όσον αφορά το σχεδιασμό των προγραμμάτων προώθησης στην απασχόληση ανέργων στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος, αυτά πήραν τη μορφή νέων θέσεων εργασίας, είτε υπό τη μορφή STAGE και με τελικό δικαιούχο τον ΟΑΕΔ. Στην περίπτωση αυτή συνεργάστηκαν το Υπουργείο Απασχόλησης, το Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ αλλά και η ΚΕΔΚΕ, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των δυνητικών φορέων υποδοχής για την απασχόληση των ωφελουμένων από την κατάρτιση είτε ανήκει στην Αυτοδιοίκηση με τη μορφή Δήμων και κυρίως Δημοτικών Επιχειρήσεων, είτε σε φορείς οι οποίοι εποπτεύονται από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Τέλος για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων προώθησης στην απασχόληση ανέργων στον τομέα του πολιτιστικού περιβάλλοντος, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού, σχεδίασαν από κοινού το περιεχόμενο του έργου καθορίζοντας περίγραμμα θέσεων εργασίας ανά επιχείρηση και ανά πόλη, προσδιορίζοντας παράλληλα και τον αριθμό των ωφελούμενων. Το έργο αυτό ήδη προκηρύσσεται από το ΟΑΕΔ και βασίζεται στον σχεδιασμό περιφερειακής κατανομής και καταγραφής προσόντων των ανέργων, όπως προτάθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Στο Μέτρο 3.1 στον Άξονα 3 ο οποίος αφορά την προώθηση και βελτίωση επαγγελματικής κατάρτισης και παροχής συμβουλών, με βασικό τελικό δικαιούχο το ΕΚΕΠΙΣ, εντάσσεται μια σημαντική καινοτομία και ουσιαστική παρέμβαση στο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης. Η καινοτομία αυτή αφορά το έργο της παρακολούθησης αλλά και της αξιολόγησης των πιστοποιημένων φορέων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Συγκεκριμένα το ΕΚΕΠΙΣ στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μέτρου υλοποιεί πέντε τεχνικά δελτία τα οποία αφορούν στα

ακόλουθα: α) το Σύστημα Πιστοποίησης Φορέων Υλοποίησης Προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, β) το Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, γ) το Σύστημα Πιστοποίησης Στελεχών Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, δ) το Σύστημα Πιστοποίησης Προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και ε) το Σύστημα Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πιστοποιημένων Φορέων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Στο έργο της αξιολόγησης των φορέων αυτών συνενώνονται και αξιολογούνται τρεις επιμέρους δράσεις της πιστοποίησης: η πιστοποίηση των φορέων, των εκπαιδευτών και η πιστοποίηση των προγραμμάτων. Το σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης των ΚΕΚ, των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, θεσμοθετήθηκε όπως προβλέπεται αναλυτικά με τα Πεδία της Αξιολόγησης, με τα κριτήρια: τη μεθοδολογία και την κλίμακα βαθμολογίας των φορέων.

Η θωράκιση του ΕΚΕΠΙΣ στο πεδίο της πιστοποίησης της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης συμπληρώνεται με το σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτών ενηλίκων. Ήδη διαθέτει ένα εισαγωγικό μητρώο με πάνω από 15.400 εκπαιδευτές το οποίο και εμπλουτίζεται. Ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευτών, το καλοκαίρι του 2004, ανέρχονταν σε 13.382 άτομα εκ των οποίων 8.848 ή ποσοστό 66,1% είναι άνδρες και 4.534 ή ποσοστό 33,9% γυναίκες. Σε κάθε τρεις εκπαιδευτές οι δύο είναι άνδρες και η μία γυναίκα. Η σχετική αναλογία ανδρών-γυναικών δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά από τότε.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΚΕΠΙΣ ο κύριος όγκος των εκπαιδευτών συγκεντρώνεται στην Αττική (35,1%) και στην Κ. Μακεδονία (16,6%) και ακολουθούν οι περιφέρειες της Δ. Ελλάδας (8,2%) και της Θεσσαλίας (7,7%). Οι μικρότερες συγκεντρώσεις εντοπίζονται στις νησιωτικές περιφέρειες (Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Ιόνιο), εκεί όπου τόσο ο πληθυσμός όσο και οι ανάγκες κατάρτισης εμφανίζονται σχετικά περιορισμένες. Σε γενικές γραμμές η γεωγραφική διασπορά των εκπαιδευτών της συνεχιζόμενης δεν φαίνεται να παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα, αναφορικά πάντα με τις ανάγκες κατάρτισης.

Το σύνολο των εκπαιδευτών ταξινομείται, με βάση τις υφιστάμενες διατάξεις του ΕΚΕΠΙΣ, σε τρεις βασικές κατηγορίες. Στους εκπαιδευτές θεωρητικού μέρους, στους εκπαιδευτές πρακτικού μέρους και στους εκπαιδευτές βασικών δεξιοτήτων

(πληροφορικής). Το 15,9% των εκπαιδευτών έχει ενταχθεί και στις τρεις κατηγορίες (διαθέτει δηλαδή τα προσόντα να διδάξει θεωρητικό και πρακτικό μέρος ενός προγράμματος και βασικές δεξιότητες πληροφορικής). Το 8,8% έχει τη δυνατότητα να διδάξει αποκλειστικά στο θεωρητικό μέρος, το 61,5% θεωρητικό και πρακτικό μέρος ταυτοχρόνως, το 10,6% αποκλειστικά πρακτικό μέρος, το 2,6% μόνο βασικές δεξιότητες πληροφορικής και το υπόλοιπο 0,4% πρακτικό μέρος και βασικές δεξιότητες και θεωρητικό μέρος και βασικές δεξιότητες.

Με βάση τα στοιχεία του μητρώου θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι εκπαιδευτές της ΣΕΚ συνιστούν μια επαγγελματική κατηγορία με υψηλές δεξιότητες. Η πλειονότητα των εκπαιδευτών της ΣΕΚ είναι απόφοιτοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων (71,9%), γεγονός που τους κατατάσσει στο ανώτερο επίπεδο δεξιοτήτων. Εξ αυτών, το 10,3% είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου, ενώ το 19,9% κάτοχοι master. Ένας περίπου στους τρεις εκπαιδευτές αυτής της κατηγορίας είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου. Σημαντική μερίδα των εκπαιδευτών είναι απόφοιτοι ΤΕΙ και γενικά της ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης (20,0%), ενώ εξαιρετικά περιορισμένα είναι τα μερίδια των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας (6,6%) και πρωτοβάθμιας (1,5%) εκπαίδευσης.

Ο χώρος αυτός, στην παρούσα φάση, ως προς τις δυνατότητες διασφάλισης μιας επαγγελματικής σταδιοδρομίας μπορεί να ειπωθεί ότι λειτουργεί επικουρικά, με την έννοια ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτών ενηλίκων ασκούν τη δραστηριότητα αυτή ως δεύτερη. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως χώρος μιας δεύτερης και μερικής απασχόλησης, που μπορεί ωστόσο να συμβάλλει στην ενίσχυση του εισοδήματος σε σημαντική μερίδα των εκπαιδευτών.

Το Μητρώο των εκπαιδευτών ενηλίκων θεσμοθετήθηκε με την έκδοση της 105128/8-1-2001 Υ.Α., η οποία θέτει κριτήρια και προϋποθέσεις, που πρέπει να πληρούν τα άτομα ώστε να μπορούν να ασκούν το επάγγελμα του εκπαιδευτή. Επίσης με βάση τις Υ.Α. 4033/2001 και 112809/2002, που αφορούν στο Ενιαίο Σύστημα Διαχείρισης, Αξιολόγησης, Παρακολούθησης και Ελέγχου των ενεργειών Επαγγελματικής Κατάρτισης επίκειται η πιστοποίηση πολλών εξ' αυτών. Έχουν πιστοποιηθεί 253 εκπαιδευτές εκπαιδευτών.

Φαίνεται από τα σχετικά στοιχεία ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες των εκπαιδευτών, ως προς τα εξειδικευμένα τους αντικείμενα, φαίνεται να είναι αρκετές, ώστε να

καλύπτουν τις ανάγκες της συνεχιζόμενης, ή άλλως ο εκπαιδευτής, με βάση τα προσόντα που διαθέτει, φαίνεται ικανός να καλύψει τα σχετικά θεματικά αντικείμενα. Δεν μπορεί όμως το ίδιο να υποστηριχθεί αναφορικά με την ανταπόκριση των εκπαιδευτών στο ρόλο τους, ιδωμένο από την οπτική της διαθεσιμότητας των προσόντων και δεξιοτήτων εκείνων, που συνδέονται με τις αρχές και τις τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Δεν είναι δηλαδή αυτονόητο ότι ένας έμπειρος και καλά καταρτισμένος επιστήμονας μπορεί αυτομάτως να ανταποκριθεί επαρκώς στο ρόλο του ως εκπαιδευτής ενηλίκων. Έτσι, προκύπτει ανάγλυφα η ανάγκη της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών σε ζητήματα που αφορούν τόσο στις αρχές, όσο και στις τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Εκτός από τη συγκρότηση του Μητρώου και την πιστοποίηση των πρώτων εκπαιδευτών ενηλίκων έχει ολοκληρωθεί η επιμέλεια του διδακτικού υλικού που θα χρησιμεύσει στην εκπαίδευση που υλοποιείται με ευθύνη του Υπουργείου Απασχόλησης.

Επίσης σχετικά με την εκπαίδευση αξιολογητών για την πιστοποίηση των εκπαιδευτών έχουν επιλεγεί 172 άτομα οι οποίοι θα αναλάβουν το έργο της πιστοποίησης των εκπαιδευτών. Το διδακτικό υλικό για την εκπαίδευσή τους και η εκπαίδευσή τους είχε ολοκληρωθεί μέχρι τον Ιούλιο του 2006.

Επιπλέον διαμορφώθηκε ένα καινοτομικό σύστημα πιστοποίησης στελεχών συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών. Σχετικά με την εκπαίδευση αξιολογητών για την πιστοποίηση των στελεχών συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών παραδόθηκε η μελέτη και το διδακτικό υλικό για την εκπαίδευση των αξιολογητών. Μέχρι στιγμής έχουν υποβληθεί 70 αιτήσεις στελεχών συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών ενώ έχουν ενταχθεί 14 στελέχη.

Προκειμένου να έχει κανείς μια αίσθηση του πλήθους των στελεχών που εμπλέκεται σε ένα μόνο φορέα ΣΕΚ αυτό των ΚΕΚ, και προς τα οποία αποσκοπούν όλες οι προαναφερθείσες δράσεις θα πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι σύμφωνα με παλιότερα στοιχεία του 2003 το επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό των ΚΕΚ ανέρχεται σε 4.264 άτομα, εκ των οποίων τα 2.811 συνιστούν το επιστημονικό προσωπικό (διευθυντές ΚΕΚ, διευθυντές κατάρτισης, υπεύθυνοι προώθησης στην απασχόληση, κ.α) και τα 1.453 το διοικητικό προσωπικό.

Ωστόσο η πιο σημαντική δράση στο πλαίσιο αυτού του μέτρου είναι η υλοποίηση του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης φορέων ΣΕΚ, Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Η διαδικασία αξιολόγησης των ΚΕΚ συνδέεται με την εφαρμογή του υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης, το οποίο θεσμοθετήθηκε με την υπ' αριθμ. 111384/2003 Κ.Υ.Α και σε συνδυασμό με την υπ' αριθμ. 105127/2001 Υπουργική Απόφαση, που ορίζει το Σύστημα Πιστοποίησης των Κ.Ε.Κ., αποτελούν το θεσμικό πλαίσιο Πιστοποίησης και Αξιολόγησης των ΚΕΚ.

Η πρώτη φάση της αξιολόγησης των ΚΕΚ, κάλυψε το σύνολο των δράσεών τους κατά το χρονικό διάστημα 2001-2003. Τα παρουσιαζόμενα αποτελέσματα μπορεί να ενταχθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες, που αφορούν στο είδος των προγραμμάτων και στον αριθμό των καταρτιζομένων, στη βαθμολόγηση των ΚΕΚ και στην απορρόφηση των καταρτιζομένων στη δομή της απασχόλησης και στην αγορά εργασίας.

Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου ανατέθηκαν στα Κ.Ε.Κ. 10.019 προγράμματα κατάρτισης. Από αυτά, τα προγράμματα, που χρηματοδοτούνται από το Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» ανέρχονταν στο 19,7%.

Κατά τη συγκεκριμένη περίοδο σε όλα τα προγράμματα κατάρτισης των ΚΕΚ συμμετείχαν 71.759 άντρες (ποσοστό 51,2%) και 68.433 γυναίκες (ποσοστό 48,8%). Τα ποσοστά αποτυπώνουν ένα μικρό προβάδισμα των αντρών, το οποίο αντανακλά και την υψηλότερη συμμετοχή των αντρών στο εργατικό δυναμικό (60% άντρες, 40% γυναίκες), αν και φαίνεται ότι η κινητοποίηση των γυναικών στο πεδίο της ΣΕΚ να είναι, κατ' αναλογία, μεγαλύτερη. Η πλειονότητα (52,4%) των καταρτισθέντων ήταν μισθωτοί δημοσίου και ιδιωτικού τομέα ενώ ακολουθούν οι καταρτισθέντες σε αυτοχρηματοδοτούμενα προγράμματα (21,6%). Η τρίτη μεγάλη κατηγορία αφορά στους άνεργους καταρτισθέντες, οι οποίοι ανέρχονται σε 17.355 άτομα ή ποσοστό (12,4%) του συνόλου. Ακολουθούν οι αυτοαπασχολούμενοι (16.749 άτομα ή ποσοστό 11,9%), ενώ οι υπόλοιπες κατηγορίες καταρτισθέντων, τόσο σε απόλυτα όσο και σε ποσοστιαία μεγέθη, είναι ιδιαίτερα περιορισμένες (βλέπε Πίνακα 5).

Πίνακας 5
Κατανομή των καταρτισθέντων κατά φύλο και κατηγορία του Γ' ΚΠΣ
(2000-2003)

Κατ. Καταρτιζομένων	Καταρτισθέντες	%	Άντρες	Γυναίκες
Μισθωτοί	73.407	52,4	37.704	35.703
Άλλο	30.267	21,6	17.194	13.073
Άνεργοι	17.355	12,4	3.900	13.455
Αυτοαπασχολούμενοι	16.749	11,9	12.047	4.702
Ευπαθείς κοιν. ομάδες	1.822	1,3	495	1.327
Στελέχη ΣΥΥ	508	0,5	391	117
Σύνολο	140.108	100,0	71.731	68.388

Πηγή: ΕΚΕΠΠΣ

Αξιοσημείωτη είναι η υπεροχή των γυναικών στα προγράμματα που απευθύνονται στην κατηγορία των «ανέργων» (77,53% έναντι 22,47% των αντρών). Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε αυτήν την κατηγορία συνάδει με το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των ανέργων και με το διπλάσιο (σε σχέση με τους άντρες) ποσοστό ανεργίας των γυναικών. Επίσης, η υψηλή συμμετοχή των γυναικών επηρεάστηκε και από το γεγονός ότι στα προγράμματα κατάρτισης, που προκηρύχθηκαν, εφαρμόστηκε ποσόστωση με στόχο την ενίσχυση της παρουσίας τους. Αντίθετα, στην κατηγορία των «αυτοαπασχολούμενων» η συμμετοχή των αντρών ανέρχεται στο 71,9% σε σχέση με το 28,1% των γυναικών, ποσοστό που αντανακλά σε μεγάλο βαθμό την αναλογία αντρών / γυναικών στους αυτοαπασχολούμενους (το 74,7% είναι άντρες και το 25,3% γυναίκες). Πολύ υψηλή είναι, επίσης, η συμμετοχή των γυναικών (72,8% έναντι 27,2% των ανδρών) στην κατηγορία των «ευπαθών κοινωνικά ομάδων».

Στους «μισθωτούς δημοσίου και ιδιωτικού τομέα», τα ποσοστά των δύο φύλων (51,4% για τους άντρες και 48,6% για τις γυναίκες) ταυτίζονται σχεδόν με τη συνολική ποσόστωση των αντρών / γυναικών, γεγονός που καταδεικνύει τη

μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην κατάρτιση, σε σχέση με την εκπροσώπηση τους στο εργατικό δυναμικό, συγκριτικά με τους άνδρες.

Πέρα από τον αριθμό και το είδος των καταρτιζομένων τα ΚΕΚ αξιολογήθηκαν και τα ίδια ως δομές. Τα πεδία δραστηριότητας των φορέων τα οποία αξιολογήθηκαν ήταν η οργάνωση, η εν γένει λειτουργία του φορέα, η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, αλλά και η προώθηση των καταρτισθέντων στην αγορά εργασίας. Στον Πίνακα 6 που ακολουθεί φαίνεται ο μέσος βαθμός αξιολόγησης ανά κατηγορία ΚΕΚ και άξονα αξιολόγησης.

Πίνακας 6
Αξιολόγηση κατά κατηγορία Κ.Ε.Κ. και Άξονα Αξιολόγησης

Κατηγορία Κ.Ε.Κ.	Αριθμός Κ.Ε.Κ.	Μέσος βαθμός αξιολόγησης	Οργάνωση & Λειτουργία	Παρεχόμενη Κατάρτιση	Προώθηση στην Απασχόληση
ΑΕΙ –ΤΕΙ	8	30,6	28,5	39,2	7,1
Επιμελητήρια	4	34,6	43,8	41,6	4,1
Ιδιωτικοί Φορείς	152	56,2	54,0	62,4	39,8
Κοινωνικοί εταίροι	18	51,1	54,9	56,9	30,0
ΝΕΛΕ	43	50,7	43,2	57,1	39,0
Προνοιακοί φορείς	11	46,3	47,4	54,2	21,7
Τοπ Αυτοδιοίκηση	30	46,2	42,9	53,3	28,2
Φορείς 815 ⁴¹	6	49,9	62,6	55,1	21,6
Σύνολο	272	52,3	50,1	58,7	35,1

Πηγή: ΕΚΕΠΙΣ

⁴¹ Φορείς 815 είναι φορείς που κρίθηκαν επιλέξιμοι σύμφωνα με τον Κανονισμό 815 /1984 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χρηματοδοτήθηκαν για τη δημιουργία υποδομών ΣΕΚ. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν 6 συνολικά πιστοποιημένοι φορείς.

Από τον παραπάνω Πίνακα προκύπτει ότι η επίδοση των φορέων, κατά την περίοδο αναφοράς (2001-2003), κυμαίνεται σε μέτρια επίπεδα (52,3/100). Οι φορείς που έχουν ως κύριο αντικείμενο την παροχή κατάρτισης αξιολογούνται θετικότερα, σε σχέση με αυτούς που ασκούν την κατάρτιση δευτερευόντως.

Ως προς το σύνολο τους οι φορείς συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία στον άξονα «Παρεχόμενη Κατάρτιση» (58,7/100) και τη χαμηλότερη στον άξονα «Προώθηση στην Απασχόληση» (35,1/100). Τούτο μέχρι ενός σημείου είναι αναμενόμενο καθώς εάν εξαιρεθεί ο πρώτος άξονας, που συνδέεται άμεσα με τις υποδομές, οι φορείς μπορεί να υποστηριχθεί ότι διαθέτουν μεγαλύτερη εμπειρία στον άξονα της παρεχόμενης κατάρτισης, παρά σ' αυτόν της προώθησης στην απασχόληση.

Στις αρχές του 2006 απεστάλησαν σε όλους τους φορείς, 251 ΚΕΚ και 24 Εξειδικευμένα Κέντρα, τα νέα βαθμολόγια, καθώς και οι τελικές εκθέσεις αξιολόγησης.

Παράλληλα όσον αφορά την βελτίωση του συστήματος πιστοποίησης δομών και φορέων υλοποίησης ενεργειών κατάρτισης, για πρώτη φορά στην Ελλάδα όλοι οι φορείς παροχής επαγγελματικής κατάρτισης διαθέτουν συστήματα οργάνωσης εκπαιδευτικών και αξιολογικών ενεργειών, επιλογής των ωφελουμένων, παρακολούθησης των καταρτισθέντων, αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παρακολούθηση των καταρτισθέντων μετά την λήξη της κατάρτισης, ενώ όλες οι δομές κατάρτισης όσον αφορά τα κτιριολογικά είναι προσβάσιμες από άτομα με αναπηρία.

Τέλος, στα πλαίσια των ποιοτικών παρεμβάσεων του ΕΚΕΠΙΣ, μέσω της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος ήδη έχουν δημοσιευθεί οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις οι οποίες αφορούν τα συστήματα πιστοποίησης στελεχών συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, την πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων, την πιστοποίηση των προγραμμάτων, καθώς και την πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και των ικανοτήτων.

Στο Μέτρο 5.1 που αφορά τις θετικές δράσεις για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών από μικρομεσαίες αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις εντάχθηκαν καινοτόμες και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ένταξη της

διάστασης του φύλου αλλά και την προώθηση της ισότητας στο εσωτερικό της επιχείρησης.

Οι παρεμβάσεις αυτές σχετίζεται άμεσα με την ανέλιξη στην επαγγελματική ιεραρχία, την ανάληψη θέσεων ευθύνης από γυναίκες κλπ. Πρόκειται για ολοκληρωμένα σχέδια τα οποία περιλαμβάνουν θετικές δράσεις όπως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση εργοδοτών, εργαζομένων, συνδικαλιστικών φορέων και κοινωνικών εταίρων σε θέματα ίσων ευκαιριών μεταξύ των φύλων.

Επίσης οι σχετικές δράσεις στοχεύουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των εργαζομένων γυναικών με συστήματα δια βίου μάθησης εντός των επιχειρήσεων, στην αποτύπωση και καταγραφή νέων μορφών απασχόλησης και στην ενίσχυση και λειτουργία δομών φύλαξης παιδιών, με σκοπό να διευκολυνθεί η εργαζόμενη γυναίκα, για να μπορέσει να συνδυάσει αρμονικά την οικογενειακή και την επαγγελματική ζωή.

Στον πρώτο κύκλο της προκήρυξης συμμετείχαν 23 επιχειρήσεις όπου εφαρμόστηκαν τα σχέδια αυτά, ενώ προκηρύχθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας η οποία είναι ο τελικός δικαιούχος του έργου και ο δεύτερος κύκλος υλοποίησης του σχετικού έργου, με σαφώς ευνοϊκότερες διαδικασίες υλοποίησης, καθώς το ποσό της ιδιωτικής συμμετοχής από το 50% στον πρώτο κύκλο μειώθηκε στο 25%.

Τέλος, στο πλαίσιο του Μέτρου 5.3 το οποίο αφορά τις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών, με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης και κοινωνικής στήριξης αλλά και κυρίως της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, μέσω της παροχής υπηρεσιών εξειδικευμένης πληροφόρησης ή συμβουλευτικής ευαισθητοποίησης αλλά και κοινωνικής στήριξης και στο οποίο τελικός δικαιούχος είναι και πάλι η Γενική Γραμματεία Ισότητας, έχουν υλοποιηθεί 17 σχέδια δράσης από εξειδικευμένους φορείς σε όλη τη χώρα. Τα σχέδια περιλαμβάνουν δράσεις συμβουλευτικής και πληροφόρησης, διάγνωση αναγκών για δράσεις κατάρτισης, δράσεις προώθησης στην απασχόληση είτε με την μορφή νέων θέσεων εργασίας, είτε με την μορφή νέων ελευθέρων επαγγελματιών και επιμέρους καινοτόμες ενέργειες που συνδυάζουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών με τους αναπτυξιακούς στόχους κάθε περιοχής.

Επίσης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και με προϋπολογισμό 30 εκατομμυρίων ευρώ προωθήθηκαν στην απασχόληση περίπου 4.800 γυναίκες μέσα από προγράμματα προώθησης στην απασχόληση.

Μέσα στο 2006 η Ειδική Υπηρεσία είτε αξιοποιώντας στοιχεία τελικών δικαιούχων και φορέων υλοποίησης, όπως το ΕΚΕΠΙΣ, είτε προχωρώντας σε έρευνα πεδίου και αξιολόγησης δράσεων οι οποίες υλοποιήθηκαν συγχρηματοδοτούμενες από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, προσπάθησε να δει τις επιπτώσεις στην απασχόληση από την υλοποίηση έργων του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Κάποια αποτελέσματα κρίνονται ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, ενώ κάποια αποτελέσματα βρίσκονται μακριά από τους τεθέντες στόχους.

Για το έργο της πρώτης κατάρτισης ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ το ποσοστό απορρόφησης των καταρτισθέντων ανέρχεται σε 12,9% ανεξαρτήτως αντικειμένου κατάρτισης και αντικειμένου εργασιακής απασχόλησης.

Όσον αφορά όμως την εναλλασσόμενη και την συνεχιζόμενη κατάρτιση που υλοποιήθηκε το δεύτερο εξάμηνο του 2003 από τον τελικό δικαιούχο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε. του ΟΑΕΔ, το ποσοστό απασχόλησης ανέρχεται σε 29%.

Όσον αφορά δε τα Προγράμματα του ΟΑΕΔ για τις νέες θέσεις εργασίας. Βάσει της μελέτης αξιολόγησης των προγραμμάτων νέων θέσεων εργασίας των ετών '99-2000 το ποσοστό ωφελουμένων ανέργων σε νέες θέσεις εργασίας οι οποίοι διατήρησαν τη θέση τους μετά την λήξη της επιδότησης ανήλθαν σε 43%.

Σχετικά με τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες βάσει της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος και σε αρκετά σημαντικό δείγμα, προκύπτει ότι το 74% των ωφελουμένων συνεχίζει την άσκηση της επιχείρησης ή του ελεύθερου επαγγέλματος μετά την λήξη της επιδότησης και σε χρόνο τριών ετών μετά την λήξη αυτής. Το 63% των ωφελουμένων ανέφεραν τα βασικά οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεών τους, όπως ο κύκλος εργασιών, τα κέρδη, παρουσιάζουν είτε αυξητική τάση είτε παραμένουν σταθερά, ενώ επιπλέον σε κάθε επιχείρηση δημιουργείται κατά μέσο όρο 0,5, πρόσθετη θέση εργασίας. Τα στοιχεία αυτά κρίνονται εξαιρετικά σημαντικά.

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία οι κατηγορίες που ωφελήθηκαν από το πρόγραμμα είναι:

- Γυναίκες: Μέσω προγραμμάτων απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, κατάρτισης, επιχορήγησης επιχειρήσεων για πρόσληψη γυναικών και επιχορήγησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών μπόρεσαν να εργαστούν 23.000 γυναίκες. Ταυτόχρονα

λειτουργούν 369 δομές κοινωνικής φροντίδας (βρεφονηπιακοί-παιδικοί σταθμοί, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, μονάδες κοινωνικής μέριμνας).

- Άνεργοι: 107.000 άνεργοι καταρτίστηκαν σε θέματα που αφορούν Περιβάλλον, Υγεία-Πρόνοια, Πολιτισμό, Εκπαίδευση, Οικονομία-Διοίκηση, Πληροφορική, Τουρισμό, Αγροτικό Τομέα, Τεχνικά Επαγγέλματα και Μεταφορές. Επίσης 138.000 άνεργοι προωθήθηκαν στην απασχόληση μέσω προγραμμάτων απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, ενίσχυσης νέων ελεύθερων επαγγελματιών για τη δημιουργία ατομικής επιχείρησης και επιχορήγησης επιχειρήσεων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων: 38.000 άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Ε.Κ.Ο.) ωφελήθηκαν μέσω προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, κατάρτισης και προώθησης στην απασχόληση, αλλά και την παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών. Παράλληλα εφαρμόστηκε η αρχή της ισότητας των ευκαιριών για τη συμμετοχή των ατόμων από ευάλωτες ομάδες στα προγράμματα κατάρτισης ανέργων σε ποσοστό τουλάχιστον 10%. Στην πραγματικότητα το σχετικό ποσοστό ανήλθε στο 12.2%.
- Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα: 192.000 εργαζόμενοι στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα καθώς και ελεύθεροι επαγγελματίες ωφελήθηκαν βελτιώνοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους.

Κατά συνέπεια μέχρι σήμερα από τις διάφορες δράσεις του Προγράμματος έχουν ωφεληθεί συνολικά 498.000 άτομα. Με βάση την εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών το 60,8% των ωφεληθέντων από τις δράσεις του προγράμματος είναι γυναίκες.

Στο παράρτημα στο τέλος της αναφοράς, παρατίθεται συνοπτικός πίνακας εξέλιξης του φυσικού αντικείμενου ολόκληρου του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την περίοδο 2000-2006, με ειδική αναφορά στο βαθμό επίτευξης των επιμέρους δεικτών ανά μέτρο.

Πέρα ωστόσο από αυτή καθαυτή την εξέλιξη του φυσικού αντικείμενου του έργου μια σημαντική διάσταση του Ε.Π. αποτελεί και η διάχυση των αποτελεσμάτων του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η διάχυση αυτή επιτυγχάνεται μέσω των σχετικών δράσεων δημοσιότητας.

Πιο συγκεκριμένα λοιπόν και αναφορικά με αυτή τη διάσταση, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007 υπεγράφη η σύμβαση μεταξύ της ΕΥΔ και του Συμβούλου Δημοσιότητας (εταιρεία Dot & Dash Communications A.E.), ύψους 2.521.008,40 € (πλέον ΦΠΑ 19%) για το έργο «Επικαιροποίηση της Επικοινωνιακής Στρατηγικής και Εφαρμογή του Επικοινωνιακού Σχεδίου Δράσης του Ε.Π. ‘Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση’».

Με βάση αυτή τη σύμβαση, κατά το διάστημα 24 Ιουνίου – 21 Ιουλίου 2007 υλοποιήθηκε διαφημιστική καμπάνια για το Ε.Π. σε ΜΜΕ πανελλαδικής και περιφερειακής εμβέλειας. Ο χαρακτήρας της καμπάνιας ήταν κυρίως απολογιστικός, καθώς δόθηκε έμφαση στην προβολή των μέχρι τώρα αποτελεσμάτων από τις παρεμβάσεις του προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα, ανά μέσο:

- Τηλεόραση: Πραγματοποιήθηκαν 696 εμφανίσεις σε σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας και 3.051 σε σταθμούς περιφερειακής εμβέλειας με τρία διαφημιστικά σπότες, τα οποία αφορούσαν αντίστοιχα σε τρία κοινά-στόχους του Ε.Π.: γυναίκες, εργαζόμενους, και ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.
- Ραδιόφωνο: Πραγματοποιήθηκαν 1.710 εμφανίσεις σε σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας και 9.303 σε σταθμούς περιφερειακής εμβέλειας με τρία διαφημιστικά σπότες, εκ των οποίων τα δύο αφορούσαν αντίστοιχα σε γυναίκες και ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, και το τρίτο στο Ε.Π. συνολικά.
- Τύπος: Πραγματοποιήθηκαν 82 εμφανίσεις σε εφημερίδες πανελλαδικής κυκλοφορίας και 372 σε εφημερίδες της περιφέρειας με τρεις καταχωρήσεις, εκ των οποίων οι δύο αφορούσαν αντίστοιχα σε γυναίκες και ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, και η τρίτη στο Ε.Π. συνολικά.

Επιπλέον, εκδόθηκε ενημερωτικό έντυπο για το Ε.Π. συνολικά, το οποίο περιλαμβάνει απολογιστικά στοιχεία για το Πρόγραμμα και παρουσιάζει συνοπτικά τις ομάδες ωφελουμένων και τις αντίστοιχες δράσεις. Το έντυπο εκδόθηκε στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, ενώ τυπώθηκαν και τεύχη με στοιχεία του Ε.Π. σε γραφή Braille. Παράλληλα, εκδόθηκε μονόφυλλο έντυπο στα αλβανικά και ρωσικά με πληροφορίες για το Πρόγραμμα Εκμάθησης της Ελληνικής Γλώσσας.

Επίσης, η ΕΥΔ συμμετείχε για δεύτερη συνεχή χρονιά στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, στο περίπτερο της Γενικής Γραμματείας Διαχείρισης Κοινοτικών και

άλλων Πόρων. Στη διάρκεια της έκθεσης διατέθηκαν στο κοινό τα νέα έντυπα της Υπηρεσίας, τα οποία στη συνέχεια προωθήθηκαν σε όλα τα Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης της χώρας.

Η ΕΥΔ προχώρησε ακόμα στην αγορά αριθμού (800 11 44444) για την τηλεφωνική γραμμή ενημέρωσης σχετικά με το Ε.Π. (Call Center) και την υπογραφή σύμβασης με νέο Ανάδοχο για τη λειτουργία της (εταιρεία Phonemarketing).

Επίσης, συνεχίστηκε η λειτουργία και επικαιροποίηση της ιστοσελίδας του Ε.Π. www.prosonolotahos.gr.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στα πλαίσια των εορτασμών για την επέτειο των 50 χρόνων από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, η ΕΥΔ συνεργάστηκε με τις υπόλοιπες Υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων, για τη συγγραφή επετειακού λευκώματος για τα 50 χρόνια του ΕΚΤ στην Ελλάδα, καθώς και για την οργάνωση πανηγυρικής εκδήλωσης για την επέτειο, στην οποία παρευρέθη και ο Επίτροπος κ. Spidla.

Για το 2008, προβλέπεται η οργάνωση ημερίδων για την προβολή των αποτελεσμάτων του Ε.Π. και τη μετάβαση στη νέα περίοδο, καθώς και η αναμόρφωση της ιστοσελίδας του ΕΠ προκειμένου να καταστεί ευκρινής η συνέχεια από το ένα πρόγραμμα στο άλλο.

3.4 ΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Με τη λήξη του Γ' ΚΠΣ και την έναρξη του σχεδιασμού για το Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ) υπάρχει σαφής ανάγκη αναστοχασμού, πάνω στη μέχρι σήμερα πορεία του συστήματος της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Η ανάλυση των απόψεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων που συμμετείχαν στις διάφορες συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης του επιχειρησιακού προγράμματος ανέδειξε ορισμένα βασικά σημεία βελτίωσης για το μέλλον τα οποία φαίνονται να συγκεντρώνουν σημαντικό βαθμό συναίνεσης.

Τα βασικότερα από αυτά τα σημεία είναι τα ακόλουθα:

- Ανάγκη επαναπροσδιορισμού των στόχων της χρηματοδότησης

Μεγάλο μέρος των πόρων (πάνω από το 50%) κατευθύνθηκαν στη χρηματοδότηση πολλών δομών. Το αποτέλεσμα είναι σήμερα να υπάρχουν πολλές δομές, με σημαντικές αλληλεπικαλύψεις στη λειτουργία τους, οι οποίες ανταγωνίζονται για τους ίδιους πόρους ή/και για την εκτέλεση των ίδιων έργων. Χρειάζεται στο επόμενο διάστημα να μειωθεί ο αριθμός των δομών έτσι ώστε να έχουμε λίγες αποτελεσματικές και ευέλικτες δομές ώστε να απελευθερωθούν πόροι για να πάνε σε δράσεις που θα ενθαρρύνουν πραγματικές αγορές, δηλαδή πραγματικές αγορές υπηρεσιών που θα έχουν αποτέλεσμα και θα κρίνονται από τους ωφελούμενους.

Ανάγκη καλύτερης γνώσης των τάσεων της αγοράς εργασίας και σύνδεση της κατάρτισης με τις πραγματικές ανάγκες

Όλων των ειδών οι αξιολογήσεις που διαθέτουμε δείχνουν ότι η απορροφητικότητα στην απασχόληση των κατάρτιζομένων κυμαίνεται κάπου ανάμεσα στο 12%-20%. Αυτό δείχνει ότι η κατάρτιση ως ενεργητική πολιτική της απασχόλησης δεν εξυπηρετεί τον στόχο της, δηλαδή δεν αντιμετωπίζει κατ' αρχήν την διαρθρωτική ανεργία. Εκείνο ωστόσο που δεν ξέρουμε είναι ποια ακριβώς είναι η διαρθρωτική ανεργία στην Ελλάδα, ποια είναι τα ποσοστά της. Επομένως υπάρχει η ανάγκη για ένα κοινά αποδεκτό σύστημα καταγραφής των τάσεων της αγοράς εργασίας. Ακόμα και τα συστήματα που έχουν να κάνουν με την προσέγγιση των ειδικοτήτων και αυτά είναι προβληματικά. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αξιοποιηθεί οποιοδήποτε διαθέσιμο στοιχείο. Χρειάζεται η αναβάθμιση των στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας. Χρειάζεται η βελτίωση των Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ)

και των στοιχείων που συγκεντρώνονται σε αυτά καθώς και είναι ένας μηχανισμός τεράστιος τα ΚΠΑ και δεν αξιοποιούνται επαρκώς.

Το κύριο εργαλείο ωστόσο ενός τέτοιου συστήματος πρέπει να παραμείνει η ΠΑΕΠ του ΟΑΕΔ. Από κει και πέρα συμπληρωματικά έρευνες από ερευνητικούς φορείς, από πανεπιστήμια κτλ. μπορεί να συμβάλλουν, με ένα σύστημα, με μία μέθοδο δηλαδή η οποία να είναι κοινά αποδεκτή.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι μέχρι σήμερα χρηματοδοτήθηκαν πολλές δομές υπό τον τίτλο «Παρατηρητήρια» με στόχο την παρακολούθηση της αγοράς εργασίας. Η εμπειρία έδειξε ότι οι δομές αυτές δεν κατάφεραν στις περισσότερες των περιπτώσεων να ανταποκριθούν στο ρόλο τους καθώς δεν κατέληξαν σε ένα κοινά εφαρμοζόμενο σύστημα καταγραφής και έρευνας, και τα στοιχεία που κατά καιρούς συγκεντρώνουν κρίνονται αρκετά προβληματικά ως προς την αξιοπιστία τους.

- Ανάγκη συγχώνευσης του συστήματος αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης που σήμερα λειτουργούν ανεξάρτητα

Η πρόταση αυτή αντιστοιχεί στην πρόταση για συγχώνευση του ΟΕΕΚ και του ΕΚΕΠΙΣ. Πρόκειται για πρόταση που έχει εξάλλου διατυπωθεί και από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να υπενθυμισθεί ότι η επαγγελματική κατάρτιση διεθνώς αντιμετωπίζεται είτε ως εκπαιδευτική πολιτική, είτε ως πολιτική απασχόλησης. Στη χώρα μας, ως εκπαιδευτική πολιτική σχετίζεται με τη διαμόρφωση του συστήματος της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, που υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και ως πολιτική απασχόλησης, με τη διαμόρφωση του συστήματος της συνεχιζόμενης, που υπάγεται στο Υπουργείο Απασχόλησης. Ειδική περίπτωση μπορεί να θεωρηθεί ο ΟΑΕΔ, ο οποίος εμπλέκεται τόσο στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση, όσο και στη συνεχιζόμενη.

Αποτελεί στρέβλωση του συστήματος το γεγονός ότι το σύστημα εποπτεύεται από δυο υπουργεία. Η λύση που δόθηκε την προηγούμενη περίοδο με τη συγκρότηση ενιαίου συστήματος μέσω της θέσπισης του ΕΣΣΕΕΚΑ (η λύση που δόθηκε, όχι ενιαίος φορέας) είναι αντίθετο με την ισχύουσα πρακτική των περισσότερων χωρών όχι μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στην Αμερική στις οποίες υπάρχει ενιαίος φορέας. Ο ενιαίος φορέας θα εξασφάλιζε την ομαλή διασύνδεση των δυο συστημάτων, ώστε να αποφεύγεται η σπατάλη πόρων και να διασφαλίζονται οι απαραίτητες συνέργειες.

Ανάγκη θέσπισης συστήματος για την αναγνώριση της μη τυπικής μάθησης

Για την τέταρτη προγραμματική περίοδο, θα πρέπει να είναι ένας στόχος η διερεύνηση, του όλου θέματος αναγνώρισης, πιστοποίησης και αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων της άτυπης εκπαίδευσης, της απόκτησης δεξιοτήτων με όποιο τρόπο προέρχεται. Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει το ΕΚΕΠΙΣ να αξιοποιήσει όλες τις διαθέσιμες ευρωπαϊκές εμπειρίες.